

158.9

ป 113 ๗

๖.3

ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี

อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

ปริญญานิพนธ์

ของ

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์

10 ส.ค. 2539

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว

กุมภาพันธ์ 2538

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

195909

ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อ
การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2
โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง
จังหวัดกาญจนบุรี

บทคัดย่อ
ของ
เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์

เสนอต่อมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร เพื่อเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา
ตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
กุมภาพันธ์ 2538

การวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2537 กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม ที่ได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย จำนวน 20 คน แบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ t - test

ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

1. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
2. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

**THE EFFECTS OF TRANSACTIONAL ANALYSIS TRAINING ON INTERACTION
WITH PEERS OF MATHAYOM SUKSA II STUDENTS OF
VISUTTHARANGSI SCHOOL IN AMPHOE THAMUANG,
CHANGWAT KANCHANABURI**

AN ABSTRACT

BY

PREMPREE PONGPRASITTA

**Presented in partial fulfillment of requirements for the Master
of Education degree in Guidance and Counseling Psychology
at Srinakharinwirot University**

February 1995

The purpose of this experimental research was to study the effects of Transactional Analysis training on interaction with peers of Mathayom Suksa II students of Visuttharangsi school in Amphoe Thamuang, Changwat Kanchanaburi in the academic year 1994. The subjects of twenty students were randomly selected from Mathayom Suksa II students whose interactions with peers were inappropriate. The subjects were then randomly selected into an experimental group and a control group, each group consisted of ten students. The experimental group participated in Transactional Analysis training program while the control group was given the conventional instruction. The data were analyzed by t-test.

The results were as follows :

1. The interaction with peers of the students participated in Transactional Analysis training program significantly increased at .05 level.
2. The interaction with peers of the students given the conventional instruction significantly increased at .05 level.
3. The interaction with peers of students participated in Transactional Analysis training program was significantly higher than those given the conventional instruction at .05 level.

คณะกรรมการควบคุมและคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาปริญญานิพนธ์ฉบับนี้แล้วเห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว
ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒได้

คณะกรรมการควบคุม

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

คณะกรรมการสอบ

..... ประธาน
(ศาสตราจารย์ ดร. ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร. สมสรร วงษ์อยู่น้อย)

..... กรรมการที่แต่งตั้งเพิ่มเติม
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ ภิญโญชน)

บัณฑิตวิทยาลัยอนุมัติให้รับปริญญานิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตร
ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนว ของมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(ดร. ศิริยุภา พูลสุวรรณ)

วันที่ ๒๔ เดือน กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๕๖๘

ประกาศคุณูปการ

ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลงได้ด้วยความกรุณาของ ศาสตราจารย์ ดร.ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ รองศาสตราจารย์ ดร.สมสรร วงษ์ขุ่นน้อย ที่ได้ให้คำปรึกษา แนวคิดและข้อเสนอแนะ ตลอดจนแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยรู้สึกซาบซึ้งในความกรุณาที่ได้รับเป็นอย่างยิ่ง จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และอาจารย์พรหมพิศ วาณิชยการ ที่กรุณาให้คำแนะนำและเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบแก้ไขเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

ขอกราบขอบพระคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. เมธิรินทร์ ภิญโญชน ที่กรุณาเป็นกรรมการสอบปริญญานิพนธ์และให้ข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์อย่างยิ่งแก่ผู้วิจัย

ขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในภาควิชาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาทุกท่านที่กรุณาให้ความรู้ อบรมสั่งสอน และให้ความเมตตาแก่ผู้วิจัยมาโดยตลอด

ขอกราบขอบพระคุณผู้อำนวยการ คณาจารย์โรงเรียนวิสุทธิรังษีที่กรุณาช่วยเหลือและอำนวยความสะดวกในการวิจัยครั้งนี้ และขอขอบใจนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี ที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นอย่างดี

ขอขอบคุณคุณนิสาชล พงศ์พำชานาญเวช คุณกาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ คุณศรัณยา ประใจ และคุณณิชา กานต์ โฉมรุ่งเรือง ที่ได้ให้ความช่วยเหลือและให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์ในการวิจัยครั้งนี้

ขอขอบคุณพี่น้องและเพื่อน ๆ วิชาเอกจิตวิทยาการแนะแนวและจิตวิทยาการศึกษาที่ได้ให้ความช่วยเหลือและเป็นกำลังใจด้วยดีเสมอมา

ขอขอบพระคุณคุณปราโมทย์ วิรุฒมวงส์ และคุณเปรมจิตต์ มโนสุดประสิทธิ์ที่ได้กรุณาให้ความช่วยเหลือในเรื่องการพิมพ์งานวิจัย

ขอขอบพระคุณพันตรีสุรพจน์ พงษ์ประสิทธิ์ ที่ได้สนับสนุนและให้ความช่วยเหลือในเรื่องต่าง ๆ อย่างดียิ่ง ตลอดจนเป็นกำลังใจที่สำคัญของผู้วิจัยในการศึกษาและการทำปริญญานิพนธ์มาโดยตลอด

ท้ายที่สุดผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณ คุณพ่อเจดีย์และคุณแม่ปิ่น วิรุฒวงศ์ ที่ให้ความรัก
ความห่วงใย และอบรมเลี้ยงดูผู้วิจัยเป็นอย่างดี ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้วิจัยมีความมานะพากเพียรในการ
ศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่ทำให้ปริญญานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จได้โดยสมบูรณ์

เปรมปรี พงษ์ประสิทธิ์

สารบัญ

บทที่

หน้า

1	บทนำ	1
	คำนำ	1
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	5
	สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า	5
	ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า	5
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	6
	นิยามศัพท์เฉพาะ	7
2	เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย	9
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	9
	เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน	42
3	วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า	51
	ประชากร	51
	กลุ่มตัวอย่าง	51
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	53
	แบบแผนการทดลอง	64
	การดำเนินการทดลอง	65
	การวิเคราะห์ข้อมูล	66
	สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล	66

4	ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาค้นคว้า	67
	สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล	67
	ผลของการศึกษาค้นคว้า	68
5	บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ	71
	ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า	71
	สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า	71
	ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า	72
	เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า	72
	การดำเนินการทดลอง	72
	การวิเคราะห์ข้อมูล	73
	สรุปผลการศึกษาค้นคว้า	74
	อภิปรายผล	74
	ข้อเสนอแนะทั่วไป	77
	ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย	78
	บรรณานุกรม	79
	ภาคผนวก	85
	ภาคผนวก ก	86
	1. แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน	87
	2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"	88

3. แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน	89
ภาคผนวก ข	95
1. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	96
2. โปรแกรมการสอนแบบปกติ	136
ภาคผนวก ค	162
1. คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและ หลังการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	163
2. คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ	164
ประวัติย่อของผู้วิจัย	165

บัญชีตาราง

ตาราง

หน้า

1	แสดงแบบแผนการทดลองแบบ Randomized Control Group	
	Pretest - Posttest Design	64
2	เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการฝึก การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนได้รับการสอนแบบปกติ	68
3	เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียน กลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการสอนแบบปกติ	69
4	เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึก การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุม ที่ได้รับการสอนแบบปกติ	70
5	คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนและหลัง การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	163
6	คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลัง การสอนแบบปกติ	164

บัญชีภาพประกอบ

ภาพประกอบ

หน้า

1	โครงสร้างของบุคลิกภาพ	17
2	แสดงสัญลักษณ์การติดต่อสัมพันธ์ระดับสังคมและระดับจิตใจ	19
3	แสดงการติดต่อสัมพันธ์แบบ ไม่ขัดแย้งกัน	22
4	แสดงการติดต่อสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน	23
5	แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกัน	24
6	แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝงแบบ ไม่ขัดแย้งกัน	25
7	แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝงแบบขัดแย้งกัน	26
8	แสดงรูปสามเหลี่ยมของเกม	32

บทที่ 1

บทนำ

คำนำ

กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญต่อเด็กทุกวัย โดยเฉพาะวัยรุ่น ทั้งนี้เพราะวัยรุ่นจะได้เรียนรู้กฎเกณฑ์ทางสังคม การเข้าสมาคมกับกลุ่มและสิ่งอื่น ๆ อีกหลายประการซึ่งประสบการณ์เหล่านี้จะช่วยพัฒนาชีวิตในอนาคตของวัยรุ่นต่อไป การที่วัยรุ่นได้มีความสัมพันธ์ได้ตอบกับเพื่อน โดยแต่ละคนแสดงบทบาทที่สัมพันธ์กันจะเป็นโอกาสให้วัยรุ่นได้เข้าใจในการกระทำของผู้อื่น ตลอดจน สามารถตัดสินใจบทบาทต่าง ๆ ของผู้อื่นได้ (ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์, 2527 : 436 ; อ้างอิงมาจาก Hoffman, 1977) นอกจากนี้ สมชาย ธีรชนกุล (2526 : 23) กล่าวว่า วัยรุ่นจะมีความรู้สึกว่าการคบเพื่อนเป็นสิ่งที่สำคัญมากและกลุ่มเพื่อนก็จะมีอิทธิพลต่อตนเองมากเช่นกัน การคบเพื่อนจึงเป็นความต้องการที่สำคัญและจำเป็นอย่างหนึ่งของวัยรุ่น

กรอนลันด์ (พวงสร้อย วรรณกุล, 2522 : 29 ; อ้างอิงมาจาก Grounland, 1959) กล่าวว่า เมื่อเด็กเข้าโรงเรียนจนสู่วัยผู้ใหญ่ ประสบการณ์การเข้าสังคมย่อมกว้างขวางออกไปตามลำดับ หากทุกสิ่งทุกอย่างได้พัฒนาไปตามปกติ กล่าวคือ เมื่อถึงวัยเข้าเรียนวัยรุ่นได้มีโอกาสมีความสัมพันธ์กับเพื่อนในวัยเดียวกัน ได้รับการยอมรับนับถือจากเพื่อน วัยรุ่นจะรู้ว่ามีบทบาทของตนเอง ควรจะปฏิบัติตนอย่างไรเมื่ออยู่ร่วมกับเพื่อน การที่วัยรุ่นเข้ากับเพื่อนได้ดีจะทำให้รู้สึกอบอุ่นใจ มีความมั่นใจเกิดความเชื่อมั่นในตัวเอง เมื่อเขาสามารถอยู่ร่วมกับเพื่อนได้อย่างมีความสุขย่อมมีความปรารถนาที่จะมีความสัมพันธ์กับคนอื่นเพิ่มขึ้น มีทัศนคติที่ดีต่อคนทั่วไป ประสบการณ์ในการเข้าสังคมจะเพิ่มขึ้นทุกวัน เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ก็จะมีความสัมพันธ์กับผู้อื่นได้ด้วยดี

วัยรุ่นเป็นวัยที่มีมโนภาพแห่งตนไม่แน่นอน การเปลี่ยนแปลงมีมากกว่าระยะใด ๆ เป็นวัยที่บุคลิกภาพจะก่อตัวขึ้นเป็นการถาวรในแต่ละบุคคล เป็นวัยที่ต้องการอิสระและต้องการเป็น

ส่วนหนึ่งของสังคม (วัชร ทรัพย์มี. 2522 : 179) และ สุณีย์ ชีรดากร (2526 : 178) ได้ศึกษาพบว่า วัยรุ่นเป็นวัยซึ่งมีปัญหาต่าง ๆ เกิดขึ้น เช่น ปัญหาการปรับตัวเพื่อให้เข้ากับผู้อื่นในสังคม ปัญหาการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม โดยเฉพาะปัญหาความสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน หากวัยรุ่นขาดทักษะพื้นฐานทางด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอาจทำให้เขาต่อต้านหรือเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคม หากไม่ได้รับการช่วยเหลือจะทำให้มีปัญหาทางด้านสุขภาพจิตต่อไป ซึ่งจะมีผลกระทบต่อการเรียน ทำให้มีผลการเรียนต่ำลง และมีปัญหาทางด้านระเบียบวินัย นอกจากนี้ จรรยา สุวรรณทัต (2528 : 143) กล่าวว่า เป้าหมายและหลักการพัฒนาวัยรุ่นจะต้องพัฒนาคุณสมบัติที่มั่นคงและสร้างสรรค์กับกลุ่มเพื่อนร่วมวัย การที่วัยรุ่นสามารถกระทำตนให้เป็นมิตรและมีกลุ่มเพื่อนวัยเดียวกันยอมรับตนเป็นกรณีนี้ชี้ให้เห็นว่าวัยรุ่นนั้นประสบความสำเร็จในการสร้างสัมพันธภาพกับผู้อื่นมากน้อยเพียงใด และกลุ่มเพื่อนยังมีบทบาทสำคัญต่อกระบวนการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันของบุคคลในสังคม เพื่อให้เป็นผู้ใหญ่ที่มีประสิทธิภาพต่อไป

ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนวโรงเรียนวิสุทธิรังษีซึ่งเป็นโรงเรียนชายพบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 10 ห้องเรียน ห้องเรียนละ 50 คน ซึ่งทั้งหมดเป็นนักเรียนชาย นักเรียนส่วนมากมีปัญหาเรื่องความสัมพันธ์กับเพื่อนและการปฏิบัติตนต่อกันไม่เหมาะสม โดยเฉลี่ยห้องเรียนละ 10-15 คน เช่น ไม่ทักทายเมื่อพบกัน ไม่ให้กำลังใจกัน ไม่กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ไม่กล้าปฏิเสธเพื่อน และผู้วิจัยได้มีโอกาสสังเกตนักเรียนในบางห้องเรียนพบว่า มีนักเรียนบางคนที่มีพฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม เช่น ไม่ทักทายกัน ไม่รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด ไม่ให้กำลังใจเพื่อน ซึ่งข้อมูลดังกล่าวนี้สอดคล้องกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์อาจารย์ที่ปรึกษาและอาจารย์แนะแนว นอกจากนี้ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจปัญหาเบื้องต้นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี จำนวน 200 คน จากจำนวนนักเรียนทั้งสิ้น 500 คนโดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด พบว่า นักเรียนร้อยละ 60 ประสบปัญหาในด้านสัมพันธภาพและการปฏิบัติตนกับเพื่อน ได้แก่ นักเรียนมีความรู้สึกแค้นเพื่อนเอาแต่ใจ ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ไม่เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเพื่อน ไม่สนใจความรู้สึก

ของกันและกัน ไม่แสดงความเห็นใจเพื่อน ไม่พูดให้กำลังใจ พฤติกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ทำให้นักเรียนทำตัวเหินห่าง เฉยเมย มีการขัดแย้งกับเพื่อนบ่อย ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของนักเรียน ทำให้นักเรียนขาดความรักใคร่สามัคคี มีการประพฤติดูปฏิบัติตนและแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมกับเพื่อน ซึ่งในเรื่องนี้ทางโรงเรียนได้ให้ความสนใจ ให้ความสำคัญ พร้อมทั้งต้องการที่จะแก้ไขปัญหา และพิจารณาหาทางช่วยเหลือนักเรียนที่ประสบปัญหาในการปฏิบัติตนกับเพื่อน เพื่อให้นักเรียนได้ทราบแนวทางและสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

ปัญหาการปฏิบัติตนกับเพื่อนนี้ กรอนลันด์ (สุรัชย์ โกสิยะกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Grounland. 1959) ได้กล่าวว่า นักเรียนที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพแวดล้อม มีปัญหาด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ไม่มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติต่อกันอย่างเหมาะสม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิผล เกิดความเครียดและไม่มีความสุข นอกจากนี้ เจนนิง (จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. 2528 : 3 ; อ้างอิงมาจาก Jennings. 1959) กล่าวว่า นักเรียนที่ไม่สามารถปฏิบัติตนให้เป็นที่ยอมรับของเพื่อนได้นั้น ต่างก็มีความต้องการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในกลุ่ม แต่เนื่องจากขาดทักษะที่สำคัญทางสังคมอันจะทำให้เข้ากับผู้อื่นได้ นักเรียนเหล่านี้ย่อมต้องการความช่วยเหลือจากผู้อื่นเป็นอย่างยิ่ง

ในการพัฒนาการปฏิบัติตนและการมีความสัมพันธ์อันดีกับเพื่อนนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังที่ได้มีผู้ทำการศึกษาไว้ เช่น การจัดกิจกรรมกลุ่มเพื่อพัฒนาการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร (บุญศรี จึงธนาเจริญเลิศ. 2530 : 46) การให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 โครงการเพชรในตม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ยรรยง ผิวอ่อน. 2535 : 69) การฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกเพื่อพัฒนาการสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัดอุทัยธานี (อารีย์ ลิลา. 2535 : 62) การใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมียนนารี กรุงเทพมหานคร (จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. 2528 : 51) การให้คำปรึกษาแบบกลุ่มเพื่อพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนวัดอินทาราม กรุงเทพมหานคร (มาลินี อยู่โพธิ์. 2525 : 61) การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี (นิสายชล พงศ์พาชำนาญเวช. 2537 : 81) และการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี (กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. 2537 : 58)

ผู้วิจัยมีความประสงค์ที่จะนำวิธีการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นวิธีการหนึ่งที่น่าจะช่วยพัฒนาการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น ดังที่ อาภา จันทรสกุล (2535 : 142) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง สามารถปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ช่วยให้ปรับตัวได้ดี ทำให้การติดต่อสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นไปในแง่ที่ก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

เนื่องจากแนวความคิดพื้นฐานของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น เชื่อว่าบุคลิกภาพสามารถปรับปรุงได้ด้วยการเปิดเผยตนเองที่แท้จริงออกมาหรือค้นพบความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งจะช่วยให้บุคคลแสดงพฤติกรรมได้อย่างเป็นธรรมชาติ โดยมีการพิจารณาถึงบุคคลอื่นที่จะต้องเข้ามาเกี่ยวข้องกับตัว (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 133) และพรรณราย

ทรัพย์ะประภา (2532 : 8) ได้กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นวิธีการทางเหตุผล เพื่อให้เข้าใจพฤติกรรม และตั้งอยู่บนสมมุติฐานว่าบุคคลทุก ๆ คนสามารถไว้วางใจตนเองได้ คิดเพื่อตนเองได้ และแสดงความรู้สึกลงมาได้นอกจากนี้ จำเนียร

ช่วงโชติ (2524 : 75) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการที่สามารถช่วยให้ผู้ที่ศึกษารู้จักบุคลิกภาพของตนเอง เข้าใจพฤติกรรมของตนเองในการติดต่อสัมพันธ์กับบุคคลอื่นอย่างสร้างสรรค์และเจริญงอกงาม อีกทั้งยังเป็นวิธีการที่สามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้เร็ว และเมื่อศึกษาเข้าใจแล้วสามารถนำไปใช้ได้ทันที จะใช้ในครอบครัว หรือใช้ในการปฏิบัติงาน หรือในชั้นเรียนก็ได้ ทั้งนี้เพราะแนวคิดของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์

ระหว่างบุคคล เกิดขึ้นจากการศึกษาความเป็นจริงเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพ พฤติกรรมหรือ การกระทำของคนในสังคมที่ติดต่อสัมพันธ์กัน

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะนำการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มาใช้เพื่อพัฒนาการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี จังหวัดกาญจนบุรี ให้มีพัฒนาการปฏิบัติตนและมีสัมพันธภาพที่ดีกับเพื่อนรวมทั้งบุคคลต่าง ๆ ต่อไป

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

1. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึก การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการสอน แบบปกติ
3. เพื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมุติฐานของการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการปฏิบัติตน กับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ความสำคัญของการศึกษาค้นคว้า

ผลของการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้จะเป็นประโยชน์สำหรับครูแนะแนวที่จะนำวิธีการฝึก การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติตนกับเพื่อนของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม โดยพิจารณาจากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษา และจากการตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ของนักเรียน จำนวน 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ปีการศึกษา 2537 ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสมจำนวน 20 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร และสอบถามความสมัครใจของนักเรียนในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

3. ตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ วิธีพัฒนาการปฏิบัติตนกับเพื่อน แบ่งเป็น 2 วิธีคือ

3.1.1 การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

3.1.2 การสอนแบบปกติ

3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การปฏิบัติตนกับเพื่อน

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง วิธีการที่จะทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และเข้าใจความคิด ความรู้สึก และการกระทำของตนเองในการปฏิบัติกับเพื่อนอย่างเหมาะสม โดยมีลำดับขั้นการฝึกดังนี้

ขั้นที่ 1 การวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ (Structural Analysis) เป็นการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิด ความรู้สึก และการกระทำของนักเรียนที่ปฏิบัติต่อเพื่อนใน ภาวะต่าง ๆ ได้แก่ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก

ขั้นที่ 2 การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) เป็นวิธีการที่จะช่วยให้นักเรียนได้รู้จักและเข้าใจรูปแบบของการปฏิบัติตนกับเพื่อน ได้แก่ การติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน (Complementary Transaction) การติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) และการติดต่อสัมพันธ์ที่แอบแฝงความรู้สึกที่แท้จริง (Ulterior Transaction)

ขั้นที่ 3 การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Games Analysis) เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้ว่าในการปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยใช้เกมทางจิตวิทยานั้นนักเรียนมีสิ่งใดซ่อนเร้นบ้าง ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความคิด ความรู้สึกที่แท้จริงของตน ซึ่งจะส่งผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน เกมทางจิตวิทยา ได้แก่ การเลิยหนี (Withdrawal) พิธีการ (Rituals) กิจกรรม (Activity) การพุดคุยสนทนา (Pastimes) เกม (Games) และความใกล้ชิด (Intimacy)

ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต (Life Position Analysis) เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนได้รู้จักตนเอง เข้าใจตนเองและเพื่อน โดยให้นักเรียนวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิตของตนเอง และเพื่อนว่ามีความคิด ความรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับทัศนคติในชีวิต ทัศนคติในชีวิตจำแนกเป็น 4 ลักษณะคือ

(1) ฉันดี	เธอก็ดี	(I'm OK - You're OK)
(2) ฉันดี	แต่เธอไม่ดี	(I'm OK - You're not OK)
(3) ฉันไม่ดี	แต่เธอดี	(I'm not OK - You're OK)
(4) ฉันไม่ดี	และเธอก็ไม่ดี	(I'm not OK - You're not OK)

ขั้นที่ 5 การใส่ใจ (Stroke) เป็นวิธีการที่ช่วยให้นักเรียนแสดงความรู้สึกและเอาใจใส่กับเพื่อนอย่างเหมาะสม

สำหรับเทคนิคที่ใช้ในการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนดังกล่าวข้างต้นประกอบด้วย การอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ การฝึกปฏิบัติ การแสดงบทบาทสมมุติ การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรงทางบวก

วิธีการดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลอง

2. การสอนแบบปกติ หมายถึง วิธีพัฒนาการปฏิบัติตนกับเพื่อนให้เหมาะสมโดยผู้วิจัยใช้วิธีการบรรยายพร้อมการใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ รูปภาพ เอกสารสถานการณ์ แผ่นใส วีดิทัศน์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น และมีการสรุป โดยมีขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นนำ ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.2 ขั้นสอน ผู้วิจัยบรรยาย พร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็นและเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน

2.3 ขั้นสรุป นักเรียนช่วยกันสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

วิธีการดังกล่าวมานี้ ผู้วิจัยใช้กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มควบคุม

3. การปฏิบัติตนกับเพื่อน หมายถึง การแสดงพฤติกรรมของนักเรียนทั้งภาษาอ้อยคำ และภาษาท่าทางกับเพื่อนได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้มีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้

3.1 กล่าวทักทายเพื่อน

3.2 รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด

3.3 แสดงความคิดเห็น

3.4 ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

3.5 กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

3.6 ให้กำลังใจเพื่อน

3.7 แสดงความเห็นใจเพื่อน

3.8 ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล

✓ บทที่ 2

✓ เอกสารที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยแบ่งออกเป็นด้านต่าง ๆ ดังนี้

✓ 1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.1 เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

✓ 2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.1 เอกสารเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

✓ 1. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.1 เอกสารเกี่ยวกับการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.1.1 ความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ๑) .

เบิร์น (อังนา ศรีสุรพล. 2535 : 8 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1977) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า เป็นทฤษฎีของบุคลิกภาพและความสัมพันธ์ทางสังคมรวมทั้งเป็นวิธีการทางคลินิกในการบำบัดรักษาทางจิตที่อาศัยพื้นฐานของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ของภาวะตัวตนระหว่างบุคคล 2 คน หรือมากกว่า 2 คนขึ้นไป

✓ อาภา จันทรสกุล (2535 : 161) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการทางจิตวิทยาที่ช่วยให้บุคคลเข้าใจตนเอง สามารถเปลี่ยนแปลงปรับปรุงบุคลิกภาพของตนเองได้อย่างมีเหตุผล ช่วยให้ปรับตัวได้ดี ทำให้ปฏิสัมพันธ์และการติดต่อสื่อสารกับบุคคลอื่นเป็นไปในแง่ที่ก่อให้เกิดสุขภาพจิตที่ดี

กิติกร มีทรัพย์ (2535 : 43) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หรือ TA เป็นเครื่องมืออันหนึ่งเพื่อเข้าใจตนเอง รู้วิธีการติดต่อกับผู้อื่น และรู้ว่าชีวิตต้องการอะไร นอกจากนั้นยังทำให้รู้โครงสร้างของบุคลิกภาพทั้งหมดของสภาพจิตใจ การเข้าใจสภาพจิตใจของคน สามารถจำแนกความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมได้

พิชิต สุวรรณประกร และคนอื่น ๆ (2534 : 1) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า เป็นการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางสังคม ซึ่งเกิดขึ้นเมื่อบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปพบกัน โดยบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือบุคคลทั้งสอง ต่างรับรู้ว่ามีอีกบุคคลหนึ่งอยู่ในสถานที่นั้นด้วย ลักษณะนี้เรียกว่า Transactional Stimulus และเมื่อบุคคลหนึ่งพูด หรือทักทาย หรือแสดงพฤติกรรมอย่างใดอย่างหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง การแสดงออกเช่นนี้เรียกว่า Transactional Response และในขณะนั้นก็จะเกิดความสัมพันธ์ทางด้านบุคลิกภาพท่าทาง วาจา ซึ่งจะนำไปสู่คำว่า Transactional Analysis

บรูโน (ภฤณนา ศักดิ์ศรี. 2534 : 505 ; อ้างอิงมาจาก Bruno. 1980) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า หมายถึง การวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่อยู่บนพื้นฐานของหลักการทางจิตวิทยา ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคน ขึ้นไปมาพบกัน ทำให้เข้าใจความรู้สึกนึกคิดและพฤติกรรมของตนเองและบุคคลอื่น มีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในทางสร้างสรรค์และพัฒนาในทางที่ดีขึ้น

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533 : 75) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นการติดต่อสัมพันธ์ หรือการแลกเปลี่ยนความคิด ความรู้สึกระหว่างบุคคล โดยใช้คำพูดและ/หรือท่าทางในการติดต่อสื่อสาร ส่วนคำว่า การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง การพิจารณาตีความ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รวมทั้งการปรับปรุงทักษะการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อให้สัมพันธภาพระหว่างบุคคลเกิดผลในทางที่ดีและมีประโยชน์ยิ่งขึ้น

สวนา พรพัฒน์กุล (2533 : 1) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทฤษฎีการวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลแต่ละคน ด้วยการวิเคราะห์คำพูดของเขาจาก

การแลกเปลี่ยนสื่อสัมพันธ์ (โต้ตอบ) ระหว่างบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ซึ่งอาจสื่อสัมพันธ์ด้วยคำพูดที่แสดงความเป็นมิตร มีอารมณ์ หรือมุ่งร้ายหมายขวัญกัน ทั้งนี้แสดงออกได้หลายทางจากลักษณะ อาทิ ปกิริยาท่าทาง คำพูด น้ำเสียง หน้าตา ฯลฯ โดยจะมีบุคคลผู้สื่อความ และผู้ตอบสนอง

ระวีวรรณ เสวตามร (2532 : 28) ได้ให้ความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า เป็นการวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล ซึ่งจะเกิดขึ้นเมื่อมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปมาพบกัน โดยจุดประสงค์ของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็คือ การที่จะให้บุคคลเข้าใจความสัมพันธ์ที่มีต่อผู้อื่นดีขึ้น เพื่อเขาจะได้พัฒนาการสื่อสารและมนุษยสัมพันธ์ให้ดีขึ้น

อภิรดี เพชรบุรณิน (2527 : 2) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทฤษฎีและเทคนิคอันหนึ่งที่ช่วยอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้ โดยอาศัยวิธีการทางเหตุผลเพื่อการเข้าใจพฤติกรรม และมีรากฐานอยู่บนสมมุติฐานที่ว่า บุคคลใดก็ตามที่สามารถที่จะได้วางใจตัวของเขาเองได้ ตัดสินใจได้ และแสดงความรู้สึกของตัวเองออกมาได้ จึงเป็นประโยชน์ในการที่จะสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้อื่น

จากความหมายของการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล หมายถึง การวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารและการปฏิบัติต่อกันระหว่างบุคคล โดยอาศัยพื้นฐานของหลักการและวิธีการทางจิตวิทยาช่วยให้เข้าใจความคิดความรู้สึกและพฤติกรรมของตนเองและบุคคลอื่นซึ่งจะมีผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นไปในทางสร้างสรรค์และพัฒนาในทางที่ดียิ่งขึ้น

✓ 1.1.2 ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 99) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นเรื่องของชีวิต หรือเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับชีวิต และ พยอม วงศ์สารศรี (2532 : 58) ได้อธิบายว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทฤษฎีที่นำมาวิเคราะห์บุคลิกภาพ

ทางสังคมเพื่อดูความสัมพันธ์ในตัวบุคคลเดียวกัน สามารถนำมาใช้ในการบำบัดรักษาส่วนบุคคล และกลุ่ม เป็นทฤษฎีการติดต่อถ่ายทอดระหว่างบุคคลและกลุ่มคน ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญยิ่งในทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กล่าวคือ ประการแรก การแสดงทัศนะเรื่องสัมพันธ์ภาพระหว่างกลุ่มคนอันเป็นจุดแรกในการตรวจสอบและแก้ปัญหา ส่วนบุคคล ประการที่สอง การที่บุคคลแต่ละคนจะมีการพัฒนาสัมพันธ์ภาพกับบุคคลอื่นได้ดี ถ้าเขาได้รับการช่วยเหลือให้เข้าใจพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ได้แสดงออกในการติดต่อสื่อสาร นอกจากนี้ พรหมราช ทรัพย์ประภา (2532 : 9) ได้กล่าวว่าทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นทฤษฎีที่มีพื้นฐานทางจิตวิเคราะห์ (Psychoanalysis) ซึ่งเน้นว่าพฤติกรรมทุกชนิดเป็นสิ่งที่สามารถวิเคราะห์ได้ พฤติกรรมต่าง ๆ ที่เรากระทำหรือไม่กระทำในปัจจุบันนี้มีสาเหตุมาจาก ประสบการณ์ในวัยเด็ก ดังนั้น การวิเคราะห์พฤติกรรมจึงสามารถวิเคราะห์ย้อนหลังลงไปได้ในอดีต โดยเฉพาะอย่างยิ่งประสบการณ์ในวัยเด็ก มีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อพฤติกรรมในปัจจุบันของเรา/

ธรรมชาติของมนุษย์ตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น เชื่อว่า บุคคลแต่ละคนต่างเกิดมาพร้อมกับความสามารถที่จะพัฒนาศักยภาพต่าง ๆ ของตนเอง เพื่อความก้าวหน้าของตนเองและสังคม แต่ละบุคคลต่างมีความสนุกสนานกับชีวิต ต่างสามารถทำงานให้เกิดผลิตผลและอย่างสร้างสรรค์และต่างก็หวังจะมีสภาพจิตใจที่สมบูรณ์ ปราศจากความบกพร่องทางจิต (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 99) และ เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533 : 76) กล่าวว่า บุคคลมีคุณค่า และมีหน้าที่รับผิดชอบต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจในชีวิตของตนเอง แม้ว่าบุคลิภาพจะได้รับอิทธิพลจากการอบรมเลี้ยงดูและประสบการณ์จากวัยเด็ก แต่ถ้าบุคคลมีความประสงค์ที่จะปรับเปลี่ยนบุคลิภาพของตน เพื่อการดำรงชีวิตอย่างมีคุณค่า และมีความสุขยิ่งขึ้น โดยไม่ยอมตกเป็นทาสของอดีต เขาก็ย่อมจะเป็นตัวของตัวเองได้ สามารถที่จะตัดสินใจเลือกวิถีชีวิตที่เหมาะสมสำหรับตนเองได้ ทั้งนี้โดยการสำรวจและทำความเข้าใจ บุคลิภาพของตนอย่างมีเหตุผล กล้าที่จะปรับเปลี่ยนตำแหน่งชีวิตและรูปแบบการใช้เวลาของตน เพื่อการมีชีวิตที่มีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีขึ้น และวางแผนเพื่อการนำไปสู่เป้าหมายที่สร้างสรรค์ และพึงปรารถนาสำหรับอนาคต ✓

ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนี้เป็นวิธีการที่สามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่ายและเมื่อศึกษาแล้วสามารถนำไปใช้ได้ทันที จะใช้ในครอบครัว หรือใช้ในการปฏิบัติงานหรือในชั้นเรียนก็ได้ ทั้งนี้เพราะแนวคิดของทฤษฎีการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเกิดขึ้นจากการศึกษาความเป็นจริงเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพ พฤติกรรมหรือการกระทำของคนในสังคมที่ติดต่อสัมพันธ์กัน (จำเนียร ช่วงโชติ. 2524 : 75) โดยตั้งอยู่บนสมมุติฐานที่ว่าบุคคลใดก็ตามสามารถที่จะไว้วางใจด้วยของเขาเองได้ คิดเพื่อตนเองได้ ตัดสินใจได้ และแสดงความรู้สึกลงของตนเองออกมาได้

จากแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นทฤษฎีทางจิตวิทยา และเป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับชีวิต ซึ่งเชื่อว่าพฤติกรรมต่าง ๆ เป็นสิ่งที่สามารถวิเคราะห์ได้ และได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ในวัยเด็ก การแก้ไขพฤติกรรมของบุคคลจะมุ่งเน้นพฤติกรรมในปัจจุบัน การไม่ตกเป็นทาสของอดีต ใ้บุคคลเป็นตัวของตัวเอง เป็นวิธีการที่สามารถศึกษาและทำความเข้าใจได้ง่าย สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้

1.1.3 ขั้นตอนการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

อาภา จันทรสกุล (2535 : 127) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีขั้นตอนในการศึกษาวิเคราะห์ตามลำดับ ได้แก่ การวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพ (Structural Analysis) การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (Transactional Analysis) การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Games Analysis) การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต (Analysis of life Position) และการใส่ใจ (Stroke)

1.1.4 การวิเคราะห์โครงสร้างของบุคลิกภาพ (Structural Analysis)

เบริน กล่าวว่า โครงสร้างของบุคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่มีลักษณะคล้ายพ่อ-แม่ เรียกว่าภาวะความเป็นพ่อ-แม่ (Parent Ego State) ใช้อักษรย่อว่า "P"

ส่วนที่มีลักษณะเป็นผู้ใหญ่เรียกว่า ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ (Adult Ego State) ใช้อักษรย่อว่า "A" และส่วนที่มีลักษณะเป็นเด็กเรียกว่า ภาวะความเป็นเด็ก (Child Ego State) ใช้อักษรย่อว่า "C" และแม้ว่าทุกคนจะต้องมีบุคลิกภาพทั้งสามส่วนนี้รวมกัน แต่จะมีส่วนใดมากน้อยแค่ไหน หรือจะแสดงออกในภาวะใด ๆ นั้น ย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล นอกจากนี้ เบิร์นได้อธิบายเกี่ยวกับภาวะตัวตนหรือภาวะอัตตานิยามว่าหมายถึง ภาวะต่าง ๆ ของจิตใจ (Mind) ที่สัมพันธ์เกี่ยวข้องกับแบบแผนต่าง ๆ ของพฤติกรรม (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 101) /

อาภา จันทรสกุล (2535 : 163) ได้กล่าวถึงโครงสร้างบุคลิกภาพของบุคคลตามแนวคิดของเบิร์น ซึ่งเบิร์นเชื่อว่า บุคลิกภาพของบุคคลประกอบขึ้นด้วยส่วนที่เรียกว่า "Ego State" และในตัวบุคคลหนึ่งจะมี "Ego State" อยู่ด้วยกัน 3 ส่วน คือ ส่วนที่มีลักษณะคล้ายพ่อแม่ เรียกว่า "Parent Ego State" ส่วนที่เป็นผู้ใหญ่เรียกว่า "Adult Ego State" และส่วนที่เป็นเด็ก เรียกว่า "Child Ego State" บุคคลแต่ละคนจะมีลักษณะบุคลิกภาพทั้งสามส่วนมากน้อยต่างกัน บางคนจะมีลักษณะความเป็นพ่อแม่มาก ชอบสั่งสอน คำหยาบ ให้ความเอาใจใส่ดูแลอยู่เกือบตลอดเวลา แต่บางคนอาจมีลักษณะของความเป็นผู้ใหญ่มาก และบางคนอาจมีลักษณะของความเป็นเด็กในบุคลิกภาพมาก บุคลิกภาพทั้งสามส่วนที่มีอยู่ในตัวบุคคลนี้จะแสดงออกมาในวาระและโอกาสต่าง ๆ ซึ่งการแสดงออกนั้นเป็นไปทั้งทางด้านวาจาและท่าทางที่สามารถวิเคราะห์ได้

ภาวะของบุคลิกภาพทั้งสามส่วนของแต่ละบุคคล มีรายละเอียดดังนี้ (ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. 2531 : 101 - 102 ; อาภา จันทรสกุล. 2535 : 163 - 169)

1. ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ (P) ของแต่ละบุคคล เป็นลักษณะบุคลิกภาพที่พ่อแม่ผู้เลี้ยงดู หรือบุคคลอื่นที่มีอิทธิพลในชีวิตถ่ายทอดให้กับบุคคล ได้แก่ ทศนคติ ค่านิยม กฎเกณฑ์ต่าง ๆ รวมทั้งกิริยาวาจา บุคลิกภาพ ในส่วนที่เป็นพ่อแม่นี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ ที่ชอบวิจารณ์ (Prejudicial or Critical or Controlling Parent) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า CP เป็นภาวะที่บุคคลมีพฤติกรรมเสมือนเป็นพ่อแม่ที่แสดงพฤติกรรมในลักษณะที่ไม่ใช้เหตุผล มีอคติ วิพากษ์วิจารณ์ ดิเดียน บังคับควบคุมผู้อื่น มีท่าทางและวาจาที่แสดงออกให้เห็นถึงความรู้สึกขี้รำคาญ จู้จี้ วางอำนาจ ใช้วิธีการลงโทษ ไม่ค่อยพอใจใน

การเปลี่ยนแปลงหรือความคิดเห็นใหม่ ๆ ติดอยู่กับแบบแผนเก่า ๆ ที่ตนเองเคยชิน กล้าเรียกร้อง และกล้าแสดงความคิดเห็น เป็นต้น

ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่ชอบวิจารณ์นี้ เมื่อพิจารณาอาจรู้สึกว่าเป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ไม่มีค่า เพราะเป็นลักษณะที่ใช้ข้อมูลที่เคยมีมาในอดีต แต่ถ้าพิจารณาอีกแง่หนึ่ง จะพบว่าภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่ชอบวิจารณ์นี้มีประโยชน์ เนื่องจากเป็นภาวะที่มีหน้าที่ถ่ายทอดคุณค่าทางวัฒนธรรม และช่วยให้บุคคลตอบสนองต่อเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันเป็นไปโดยอัตโนมัติตามความเคยชิน ไม่ต้องเสียเวลาใคร่ครวญไปเสียทุกเรื่อง ค่านิยมที่ต้องการปลูกฝังก็ถ่ายทอดและเก็บไว้ด้วยลักษณะบุคลิกภาพส่วนนี้

1.2 ภาวะความเป็นพ่อ-แม่ที่มีความเมตตากรุณา (Nurturing Parent) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า NP เป็นภาวะที่บุคคลมีพฤติกรรมเสมือนเป็นพ่อแม่ที่มีความเมตตากรุณา ชอบช่วยเหลือ มีลักษณะโอบอ้อมอารี เห็นอกเห็นใจผู้อื่น มีท่าทางและวาจาที่แสดงออกให้เห็นถึงความอบอุ่น คอยไต่ถามทุกข์สุขช่วยเหลือความสับสนต่าง ๆ คอยปลอบโยนและเป็นกำลังใจให้ผู้อื่น มีไมตรีจิต และเข้าใจผู้อื่น เป็นที่พึ่งพาของผู้อื่น เป็นต้น

2. ภาวะของความเป็นผู้ใหญ่ (A) เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่ทำงานโดยใช้หลักแห่งเหตุผล ใช้สติปัญญาในการพิจารณาสิ่งต่าง ๆ พิจารณาตามสภาพข้อเท็จจริง โดยไม่มีอารมณ์และความรู้สึกเข้ามาเกี่ยวข้อง ส่วนของภาวะที่เป็นผู้ใหญ่จะพิจารณา โดยใช้เหตุผลและข้อมูลต่าง ๆ ในการพยายามปรับภาวะความเป็นเด็กและภาวะความเป็นพ่อแม่ที่บุคคลมีอยู่ในตัว ให้เหมาะสม ถูกต้องตามเหตุการณ์และอยู่ในสภาวะสมดุลย์เพื่อให้บุคคลปรับตัวได้ นอกจากนี้ แต่ละบุคคลจะใช้ภาวะความเป็นผู้ใหญ่เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูล แลกเปลี่ยนความจริง ถามคำถาม แก้ปัญหา และอภิปรายสิ่งต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล

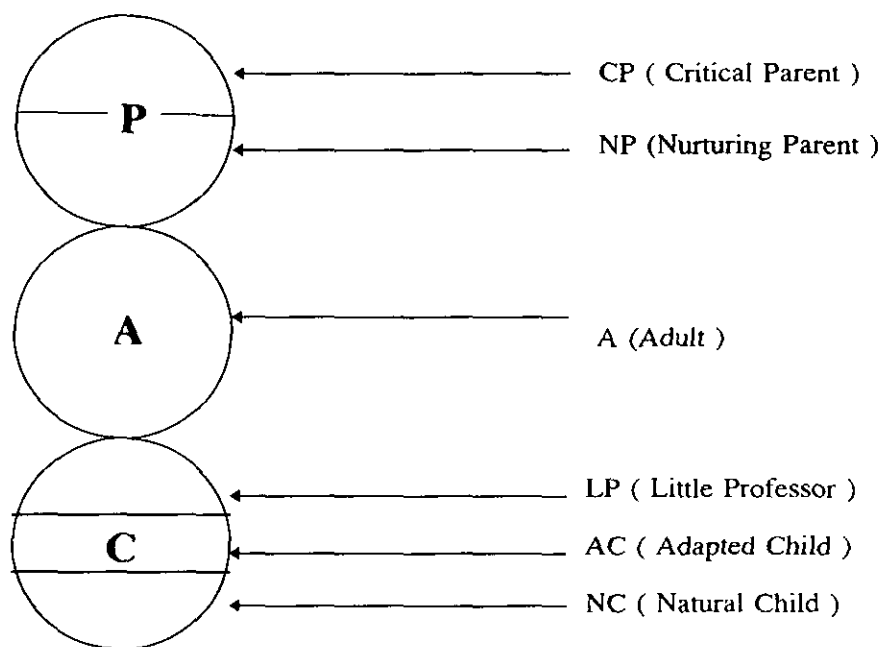
3. ภาวะของความเป็นเด็ก (C) เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่แสดงถึงความเป็นธรรมชาติเป็นความต้องการที่แท้จริง อาจเป็นส่วนหนึ่งของบุคลิกภาพที่ยังไม่ชัดเจน ภาวะความเป็นเด็กนี้แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

3.1 ภาวะของความเป็นเด็กตามธรรมชาติ (Natural Child) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า NC เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่ยังไม่ได้ขัดเกลา จึงเป็นส่วนที่แสดงออกถึงอารมณ์และความต้องการที่แท้จริงออกมาอย่างโจ่งแจ้ง เช่น อารมณ์สนุกสนาน กระโดดโลดเต้น ขี้อาย กลัว ฯลฯ บุคคลที่มีภาวะของความเป็นเด็กตามธรรมชาติอย่างเด่นชัด มักจะมีลักษณะที่มีชีวิตชีวา มีความกระตือรือร้น อยากรู้ อยากเห็น และยึดตนเองเป็นศูนย์กลาง

3.2 ภาวะของความเป็นเด็กที่ได้รับการขัดเกลา (Adapted Child) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า AC เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่พัฒนาขึ้น เพราะเด็กมีสัมพันธภาพกับพ่อแม่หรือผู้อบรมเลี้ยงดู ได้รับการสั่งสอน ควบคุม ขัดเกลาจากพ่อแม่และบุคคลต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อตัวเด็ก ทำให้บุคคลพัฒนาบุคลิกภาพในส่วนของการเชื่อฟัง ยอมทำตาม อาจเป็นผู้ที่เข้าสังคมได้ดี มีกิริยามารยาทเหมาะสมกับกาลเทศะ หรือในทางตรงกันข้ามอาจไม่มีความเป็นตัวของตัวเอง ตัดสินใจไม่ค่อยเป็น และชอบพึ่งพาผู้อื่น

3.3 ภาวะของความเป็นเด็กมีความคิด (Little Professor) ซึ่งเรียกย่อ ๆ ว่า LP เป็นส่วนของบุคลิกภาพที่แสดงออกถึงลักษณะบางส่วนของความเป็นผู้ใหญ่ รู้จักใช้ความคิด เหตุผล พิจารณาส่งต่าง ๆ เป็นส่วนของความสามารถทางสติปัญญา แสดงออกถึงความเฉลียวฉลาด และเป็นส่วนของความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

โครงสร้างของบุคลิกภาพทั้ง 3 ส่วน ตามความเชื่อของทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถแสดงด้วยแผนผังเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจ (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 168) ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 โครงสร้างของบุคคลิกภาพ

จากข้อความต่าง ๆ เกี่ยวกับการวิเคราะห์โครงสร้างบุคคลิกภาพ สรุปได้ว่า บุคคลิกภาพประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก ซึ่งบุคคลิกภาพทั้ง 3 ส่วนของแต่ละบุคคลจะแตกต่างกันหรือคล้ายคลึงกัน ดังนั้น การที่จะเข้าใจบุคคลิกภาพต่าง ๆ ของแต่ละบุคคล หากสามารถวิเคราะห์โครงสร้างบุคคลิกภาพของบุคคลอื่นได้ จะช่วยให้เข้าใจบุคคลนั้นดียิ่งขึ้น

1.1.5 การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 104 - 105) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการที่อธิบายถึงการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง โดยบุคคลหนึ่งจะแสดงออกทางวาจา ซึ่งวาจาหรือท่าทีนั้นจะส่งมาจากภาวะตัวตนของบุคคลหนึ่ง สื่อไปยังภาวะตัวตนของอีกบุคคลหนึ่ง สำหรับการติดต่อสัมพันธ์นี้สามารถอธิบายได้ในรูปของ

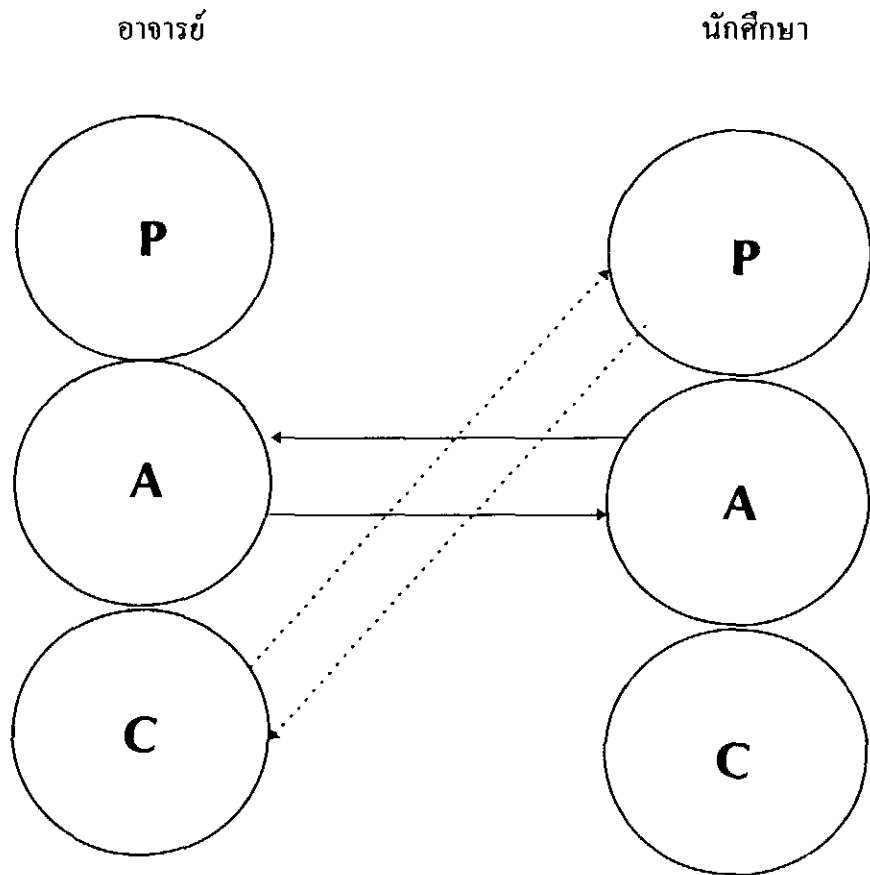
สิ่งเร้า และการตอบสนอง เช่น บุคคลหนึ่งจะส่งสื่อสัมพันธ์จากภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของตนไปยัง ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของอีกบุคคลหนึ่ง หรือจากภาวะความเป็นเด็กของบุคคลหนึ่งส่งไปยัง ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของอีกบุคคลหนึ่ง เป็นต้น

อาภา จันทรสกุล (2535 : 165 - 166) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลได้ โดยสังเกตจากคำพูดที่ บุคคลนั้นใช้สื่อสาร ตลอดจนท่าทางที่แสดงออกมา

อภิรดี เพชรบูรณ์ (2527 : 13) กล่าวว่า การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล เป็นการวิเคราะห์โดยพิจารณาถึงสถานภาพ (Ego State) ของบุคคลเป็นหลัก

โวลแลมส์ และ บราวน์ (บัญญัติ ยง่วน. 2530 : 27 ; อ้างอิงมาจาก Woollams and Brown. 1979 : 65 - 70) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลว่า หมายถึง การวิเคราะห์การแลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร หรือความเอาใจใส่ระหว่างบุคคลสองคน โดยมี การรับและการตอบสนองจากภาวะบุคลิกภาพหนึ่งไปยังอีกบุคลิกภาพหนึ่ง หรืออาจจะยุ่งยาก ซับซ้อนกว่านั้นคือ สื่อสารกันจากภาวะบุคลิกภาพมากกว่า 2 บุคลิกภาพ

ธีระ ประพุดติกิจ (2531 : 387) กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ทางสังคมเกิดขึ้นเมื่อบุคคล ตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปมาพบกัน ดังนั้น ถ้าบุคคล 2 คนคุยกันจึงหมายความว่ามีความสัมพันธ์กันถึง 6 ภาวะ คือ คนละ 3 ภาวะ การปฏิสัมพันธ์ตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลก็หมายถึงเพียงการสื่อสารที่มีสิ่งเร้าและการตอบสนองระหว่างบุคคลที่มี ภาวะตัวตน คนละ 3 ลักษณะ ในการสื่อสารหรือปฏิสัมพันธ์ดังกล่าว จะมีระดับเกิดขึ้น 2 ระดับ คือ ระดับสังคม (Social Level) และระดับจิตวิทยา (Psychological Level) ในระดับสังคมเป็น การปฏิสัมพันธ์ที่เปิดเผย มองเห็นได้จากพฤติกรรมภายนอก และระดับจิตวิทยาเป็น การปฏิสัมพันธ์ของความรู้สึกหรือสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ในจิตใจ ลักษณะการปฏิสัมพันธ์ 2 ระดับ สามารถแสดงให้เห็นภาพได้ โดยให้ลูกศรเส้นทึบแทนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างสังคม เส้นไขว่ปลา แทนการปฏิสัมพันธ์ระดับจิตวิทยา ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงสัญลักษณ์การติดต่อสัมพันธ์ระดับสังคมและระดับจิตใจ

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 104 - 105) กล่าวว่า การติดต่อ หรือสื่อสัมพันธ์ทางสังคมหรือการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล แบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 การติดต่อสัมพันธ์อย่างง่าย (Simple Transaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสองคน จากภาวะตัวตนของบุคคลหนึ่งสู่ภาวะตัวตนของอีกบุคคลหนึ่ง แบ่งเป็น 2 รูปแบบคือ

1.1 การติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน (Complementary Transaction)

1.2 การติดต่อสัมพันธ์ที่สวนทางกัน (Crossed Transaction)

ประเภทที่ 2 การติดต่อสัมพันธ์ที่แฝงความต้องการที่แท้จริง (Ultior Transaction) เป็นการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยผู้สื่อใช้วาทะ หรือมีพฤติกรรมอย่างหนึ่ง

แต่ความมุ่งหวังที่แท้จริงของบุคคลนั้น ต้องตีความจากความหมายที่แฝงไว้ แต่ไม่ได้แสดงออกมา เพราะผู้สื่อทราบบว่า วาจาหรือพฤติกรรมที่เขาแสดงออกมาเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ แต่พฤติกรรมที่เขาซ่อนไว้เป็นความต้องการที่แท้จริงของเขาที่เขาแสวงหา

โกสธ มีคุณ (2533 : 135) กล่าวว่า ในภาวะการติดต่อสื่อสารโดยเฉพาะระหว่างคน 2 คน อีริก เบิร์น ได้วิเคราะห์ไว้ สรุปว่า การติดต่อสื่อสารแยกได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ การติดต่อสื่อสารแบบคล้ายตามกันหรือแบบเป็นมิตร (Complementary) และการติดต่อสื่อสารแบบตัดกันหรือแบบไม่เป็นมิตร (Crossed)

หลุย จาปาเทศ (2533 : 109 - 111) กล่าวว่า การสื่อสารมี 3 แบบ คือ การสื่อสารที่สอดคล้องกัน (Complementary Transaction) การสื่อสารที่ขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) และการสื่อสารที่มีความซับซ้อนแอบแฝงหรือซ่อนเร้น (Ulterior Transaction)

วัลลภ ปิยะมโนธรรม (2533 - 4) กล่าวว่า การสื่อสารที่ดีควรรู้ในเรื่องเหล่านี้ คือ การสื่อสารในภาวะตัวตนระดับเดียวกัน (Complementary) การสื่อสารในภาวะตัวตนที่ระดับต่างกัน (Crossed) และการสื่อสารแบบแอบแฝงความรู้สึกแท้ ๆ อยู่ภายใน (Ulterior)

เจียรนัย ทรงชัยกุล (2533 : 81 - 84) ได้กล่าวถึง รูปแบบของสัมพันธภาพระหว่างบุคคลทั้งที่ใช้คำพูดและอากัปกิริยาท่าทางในการติดต่อสัมพันธ์กันนั้นแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบ คือ สัมพันธภาพแบบถ้อยที่ถ้อยอาศัย (Complementary Transaction) สัมพันธภาพแบบขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) และสัมพันธภาพแบบเคลือบแฝง (Ulterior Transaction)

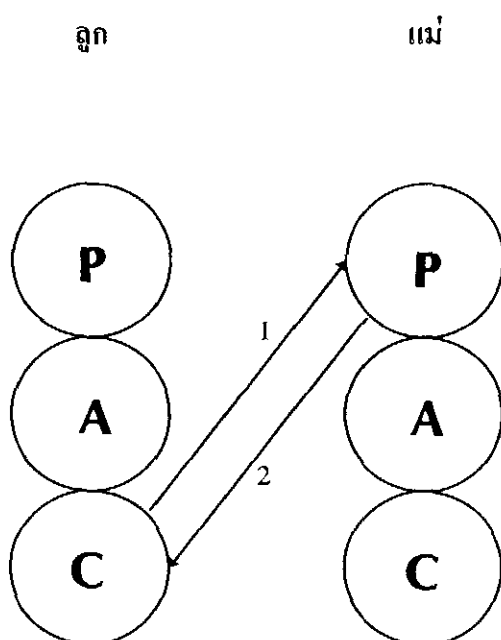
อำภา จันทรสกุล (2535 : 169 - 176) กล่าวว่า การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลช่วยให้เราสามารถวิเคราะห์บุคลิกภาพของบุคคลได้ โดยสังเกตจากคำพูดที่บุคคลนั้นได้สื่อสารตลอดจนท่าทางที่แสดงออกมา รูปแบบของการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถแบ่งออกได้เป็น 3 รูปแบบดังนี้

1. การติดต่อสัมพันธ์ที่ไม่ขัดแย้งกัน (Complementary or Parallels Transaction)

การติดต่อสัมพันธ์แบบนี้จะมีลักษณะถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ผู้สื่อสารคาดหวังว่าจะได้รับการตอบสนองจากบุคคลที่ตนสื่อสารอย่างไร ก็ได้รับการตอบสนองตามคาดหวัง ไม่ขัดแย้งกัน

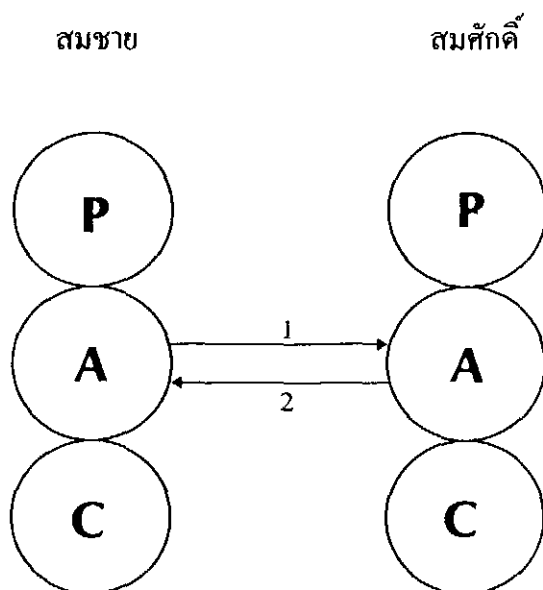
ถ้าวิเคราะห์จากทิศทาง (Vector) ของการสื่อสาร ลูกจะไม่โต้ตอบกับลูกจะขานกันไป
การติดต่อสัมพันธ์แบบนี้ไม่ส่งผลลบทางด้านสัมพันธ์ภาพ ผู้ติดต่อสัมพันธ์จะสื่อสารกันไปได้อย่าง
ดังภาพประกอบ 3

ตัวอย่างที่ 1

1. แม่ซื้อขนมให้หนูหน่อยนะคะ
2. ตกลงจ๊ะลูก ลูกอยากทาน
อะไรดีจ๊ะ

ตัวอย่างที่ 2

1. รายงานฉบับนี้ ผมจะทำ
เสร็จ ภายใน 3 วัน
2. ตกลง แล้วเอามาวางไว้
บนโต๊ะผมนะ

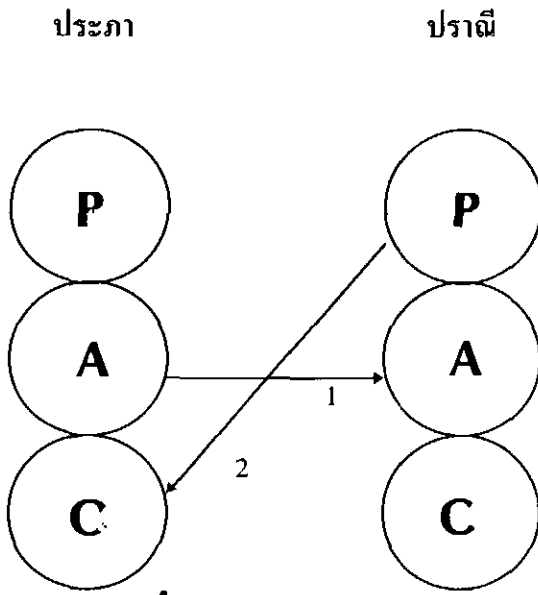
ภาพประกอบ 3 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์แบบไม่ขัดแย้งกัน

จากตัวอย่างที่ 1 แสดงให้เห็นว่า แม่และลูกติดต่อสัมพันธ์กัน โดยที่แต่ละฝ่ายใช้
ภาวะตัวตนต่างกัน กล่าวคือ ลูกใช้บุคลิกภาพแบบเด็กที่ได้รับการขัดเกลา (AC) ในการติดต่อ
สัมพันธ์กับแม่ ในขณะที่แม่ใช้บุคลิกภาพแบบพ่อแม่ที่มีความเมตตากรุณา (NP) ในการโต้ตอบ
กับลูก

จากตัวอย่างที่ 2 แสดงให้เห็นว่า สมชายและสมศักดิ์ติดต่อสัมพันธ์กัน โดยทั้งสองฝ่าย
ใช้ภาวะตัวตนแบบเดียวกันคือ แบบผู้ใหญ่ (A)

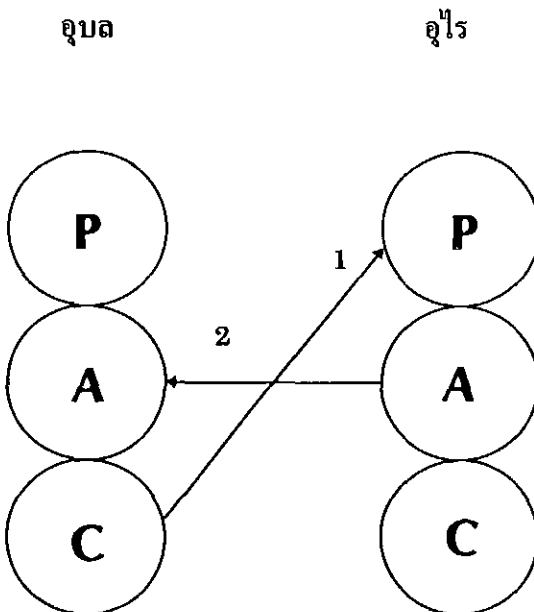
2. การติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน (Crossed Transaction) การสื่อสารสัมพันธ์แบบนี้
มักจะก่อให้เกิดสัมพันธ์ภาพทางด้านลบ เกิดการขัดแย้งกันขึ้น มักทำให้การสื่อสารสัมพันธ์ต้อง
หยุดชะงักไม่สามารถดำเนินต่อไปได้หรือได้เพียงช่วงสั้น ๆ เพราะผู้สื่อสารสัมพันธ์ไม่ได้รับ
การตอบสนองจากบุคคลที่ตนมีปฏิสัมพันธ์ด้วยดังที่คาดหวังไว้ ถ้าวิเคราะห์จากทิศทาง (Vector)
ของการติดต่อถูกตรึงขัดขวางกันดังภาพประกอบ 4

ตัวอย่างที่ 1

1. สองโมงแล้วนะ แต่งตัวเสร็จแล้วยัง
2. รู้แล้ว ฉันมีนาฬิกา หชุดบอกให้ฉันทำอะไร ะ เสียที

ตัวอย่างที่ 2

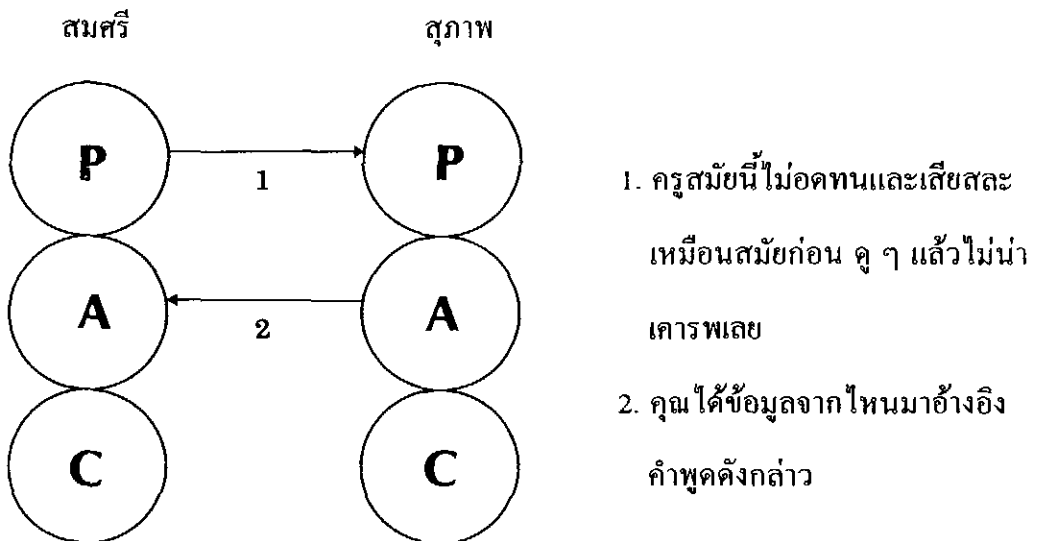
1. ฉันปวดหัวจังเลยหนูนี้ อ่อนเพลียจริง ะ
2. คนที่เธอควรเล่าอาการให้ฟังคือหมอ

ภาพประกอบ 4 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์แบบขัดแย้งกัน

จากตัวอย่างที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นว่า ทิศทางซึ่งแสดงการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างประภากับปราณี และ อุบลกับอุไร มีลักษณะที่ตัดข้ามกัน ซึ่งมักจะทำให้การติดต่อสัมพันธ์กันระหว่างทั้งสองฝ่ายดำเนินไปอย่างไม่ราบรื่น

ในบางกรณี ทิศทาง (ลูกศร) ที่แสดงการสื่อสารสัมพันธ์อาจไม่ตัดข้ามกัน แต่ลักษณะการสื่อสารสัมพันธ์ไม่ได้รับการตอบสนองตรงตามที่ต้องการอีกฝ่ายหนึ่งคาดหวัง เป็นลักษณะการสื่อสารสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกันดังภาพประกอบ 5

ตัวอย่างที่ 6

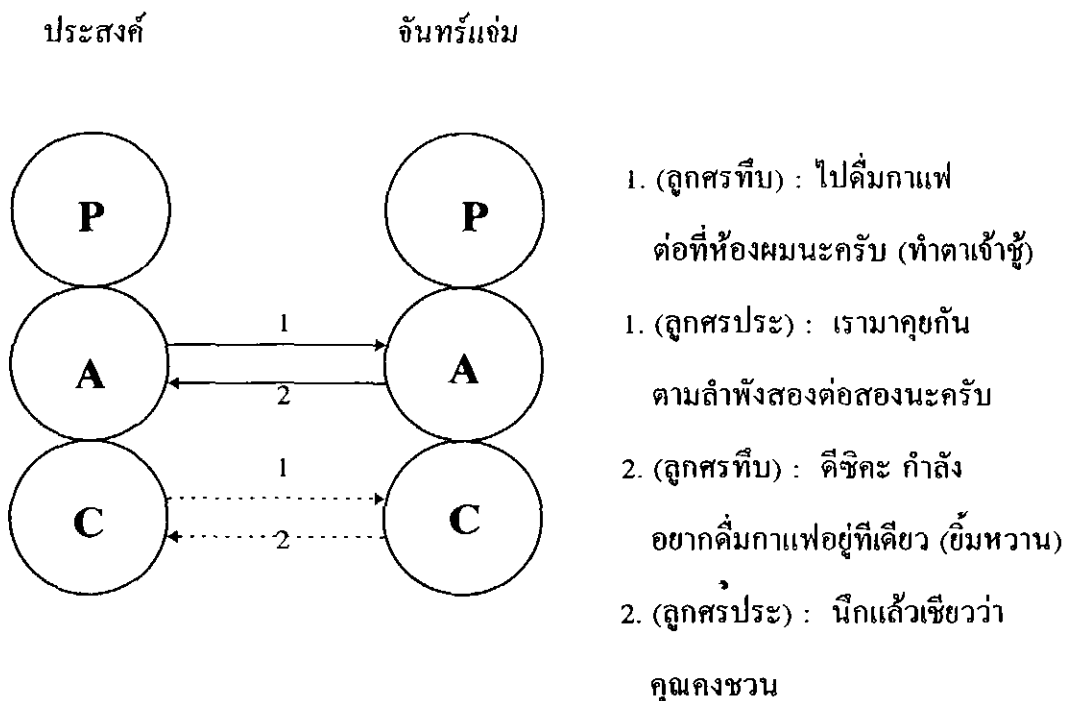

ภาพประกอบ 5 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกัน

3. การติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝง (Ulterior Transaction) เป็นการสื่อสารสัมพันธ์ที่ผู้สื่อสารใช้วาจาหรือแสดงพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ (Overt message) อย่างหนึ่งแต่ความต้องการที่แท้จริงเคลือบแฝงไว้ (Covert message) เป็นอีกอย่างหนึ่ง เพราะผู้สื่อสารทราบว่าพฤติกรรมหรือวาจาที่เขาแสดงออกเป็นสิ่งที่สังคมยอมรับ เปิดเผยได้เป็น social message ส่วนความต้องการที่แท้จริงนั้นเปิดเผยโดยตรงไม่ได้ แต่เป็นความต้องการที่เขาตระหนักอยู่ภายในใจเป็น

Psychological message อย่างไรก็ตาม ผู้ที่ใช้การติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝงต้องการให้ผู้ที้นสื่อสารด้วย ตอบสนองความต้องการในระดับจิตวิทยา (Psychological level) ของตน การติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝง ผู้ใช้จะเป็นผู้ที่รู้ตัว หรือนักจิตวิทยาที่มีความชำนาญในการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลสามารถวิเคราะห์ได้ โดยสังเกตจากท่าทางและพฤติกรรมอื่น ๆ ที่แสดงออกมาซึ่งไม่สอดคล้องกับวาจาที่สื่อสารออกมาพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบการสังเกต เช่น น้ำเสียง คำพูดที่เลือกใช้ สรรพนามที่ใช้ การปลั่งปาก การแสดงออกทางสีหน้า การแสดงออกทางด้านร่างกาย เช่น ยักไหล่ การใช้มือประกอบคำพูด ฯลฯ ดังภาพประกอบ 6

ตัวอย่างที่ 1

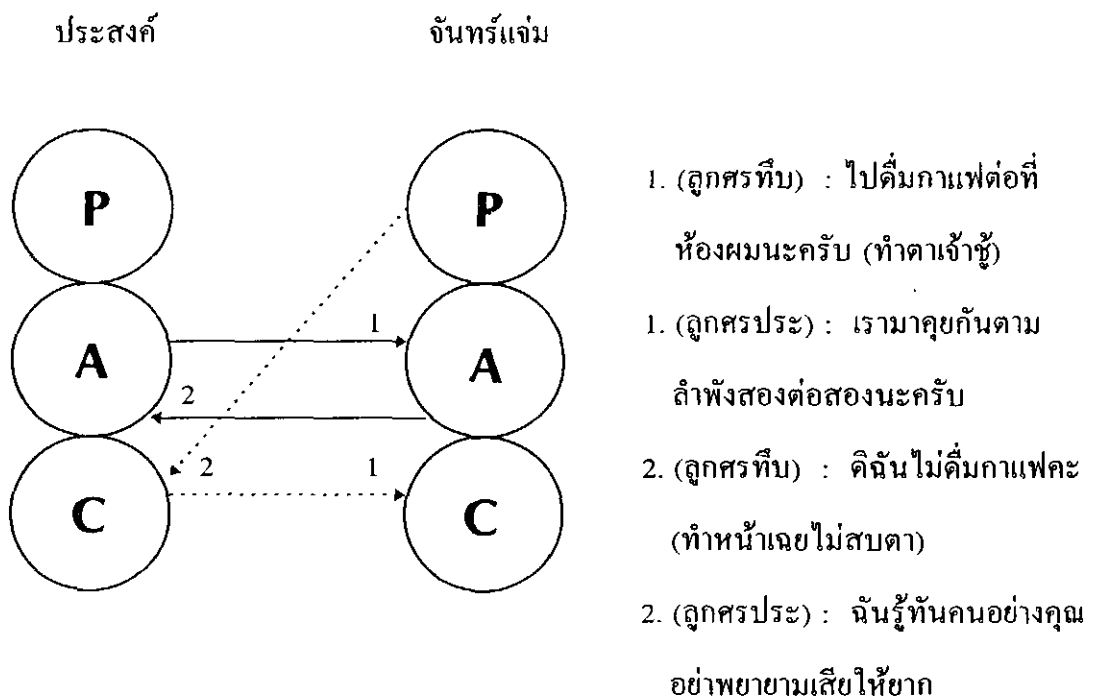

ภาพประกอบ 6 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝงแบบไม่ขัดแย้งกัน

จากตัวอย่างที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการติดต่อสัมพันธ์ของประสงค์และจันทร์แจ่มนั้น แต่ละคนจะใช้ 2 ภาวะตัวตนในการติดต่อ เรียกว่า Duplex Transaction ลูกศรทึบเป็นการติดต่อ

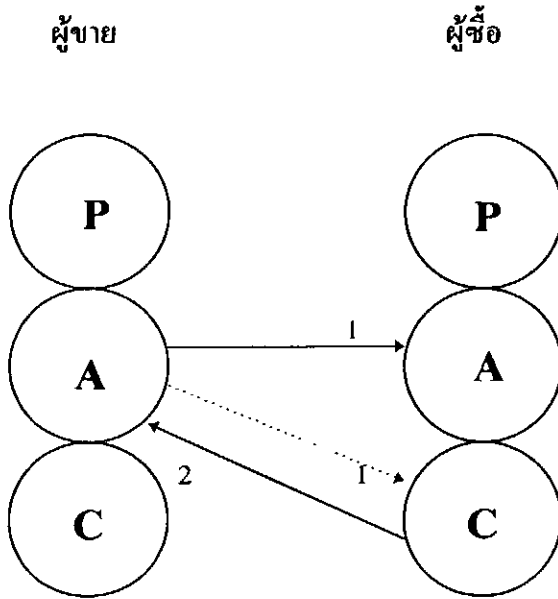
ในลักษณะ Social Message ส่วนลูกศรประเป็นการติดต่อในลักษณะ Psychological message และจะมีลักษณะเป็น Complementary Transaction เพราะความต้องการที่แท้จริงในระดับ จิตวิทยาได้รับการตอบสนอง แต่ถ้าผู้รับตอบสนองแต่เฉพาะ Social Message การติดต่อสัมพันธ์ จะเป็น Crossed Transaction ดังภาพประกอบ 7

ตัวอย่างที่ 2

ภาพประกอบ 7 แสดงลักษณะการติดต่อสัมพันธ์ที่มีนัยเคลือบแฝงแบบขัดแย้งกัน

ตัวอย่างที่ 3

1. (ลูกศรทึบ) : นี่เป็นรุ่นที่ดีที่สุดของเรา แต่บางทีคุณอาจอยากดูรุ่นถูก ๆ ก็ได้ (ทำหน้ายิ้ม ๆ)
1. (ลูกศรประ): คุณคงไม่กล้าซื้อของแพง ๆ ดี ๆ ใช้หรอก
2. (ลูกศรทึบ) : ฉันจะเอารุ่นนี้แหละ (ทำหน้างอ)

จากตัวอย่างที่ 3 ผู้ขายติดต่อกับผู้ซื้อโดยใช้ 2 ภาวะตัวตน และผู้ซื้อตอบสนองโดยใช้เพียงภาวะตัวตนเดียวเท่านั้น เรียกว่า Angular Transaction โดยผู้ขายส่ง Social Message จาก ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ไปยังภาวะความเป็นผู้ใหญ่ของผู้ซื้อ และในขณะเดียวกันผู้ขายก็ส่ง Psychological message จากภาวะความเป็นผู้ใหญ่ไปตกเบ็ดภาวะความเป็นเด็กของผู้ซื้อ ซึ่งผู้ซื้อก็ติดเบ็ดผู้ขาย

ตามแนวความคิดจากทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การติดต่อสัมพันธ์สามารถประสบความสำเร็จได้ หากบุคคลรู้ภาวะตัวตนของตน และรู้ว่าผู้ที่เรากำลังติดต่อด้วยมีภาวะตัวตนแบบใด แล้วพยายามปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้เกิดการติดต่อสัมพันธ์แบบที่ไม่ขัดแย้งกันก็จะทำให้การติดต่อสัมพันธ์เป็นไปในทางที่ดี เกิดความพึงพอใจด้วยกันทั้งสองฝ่าย

1.1.6 การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา (Games Analysis)

1.1.6.1 ความหมายของเกม

เบิร์น (ปริญญ์ ปราชญานุพร. 2536 : 67 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1964) ให้ความหมายของเกมทางจิตวิทยาว่า เป็นการติดต่อสัมพันธ์ซึ่งเกิดจากการกระทำที่ซ้ำ ๆ หรือ บ่อย ๆ และมองคูผิวเผินว่าเป็นการกระทำที่ถูกต้องสมเหตุสมผล ทว่าซ่อนเร้นไว้ด้วยแรงกระตุ้นบางอย่างภายใน ทั้งนี้เพื่อให้ความสัมพันธ์นั้นนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามที่บุคคลได้วางแผน และคาดการณ์ไว้ล่วงหน้าเป็นอย่างดี

อาภา จันทรสกุล (2535 : 151 - 152) กล่าวว่า เกมทางจิตวิทยาเป็นสิ่งที่เล่นกันโดยไม่รู้สีกตัว ในการเล่นเกมจะมีคนเล่นอย่างน้อย 2 คนขึ้นไป และมีลักษณะพื้นฐานดังนี้คือ เมื่อพิจารณาอย่างผิวเผินการสื่อสารสัมพันธ์จะเป็นไปในแบบที่ไม่ขัดแย้งกัน เพราะเป็นรูปแบบการสื่อสารสัมพันธ์ทั้งที่สังคมยอมรับ จากการวิเคราะห์จะพบว่า การสื่อสารสัมพันธ์ที่แท้จริงเป็นแบบที่มีนัยเคลือบแฝง ซึ่งเป็นความต้องการที่แท้จริงที่ซ่อนเร้นอยู่ และมีผลทางลบ เพราะการเล่นเกมนั้นวัตถุประสงค์ที่แท้จริงจะเป็นความรู้สึกสะใจ ความรู้สึกชนะ ความรู้สึกเป็นผู้ถูกต้อง ความรู้สึกสมน้ำหน้าตนเอง ฯลฯ เกมเป็นสิ่งที่เล่นกันซ้ำ ๆ ซาก ๆ ถ้าสังเกตจะเห็นว่าผู้เล่นเกมมักใช้คำพูด กิริยา ซ้ำ ๆ ซาก ๆ เปลี่ยนไปแล้วแต่สถานการณ์หรือบุคคลที่เกี่ยวข้อง ผู้เล่นเกมเล่นเพื่อต้องการให้ความรู้สึกซ่อนเร้นที่มีอยู่ ได้รับการยอมรับตอบสนอง จึงทำซ้ำ ๆ ในชีวิตประจำวันเราจะพบว่า บุคคลเล่นเกมทางจิตวิทยาด้วยระดับความรุนแรงแตกต่างกันตามกาลเทศะ เกมบางอย่างเล่นเพื่อความสนุกสนาน ชั่วเวลา แก้เบื่อ เช่น การเล่นหูล่ล่นตาของหนุ่มสาว การทำตัวให้น่าคุ้มครองช่วยเหลือตนเองไม่ได้ของหญิงสาว แต่เกมบางอย่างมีความรุนแรงมากอาจจบลงโดย การฆ่าตัวเอง การเข้าโรงพยาบาล หรือเป็นโรคพิษสุราเรื้อรัง

กฤษณา สักดิ์ศรี (2534 : 309) กล่าวว่า เกมคือวิธีการที่บุคคลพยายามเอาประโยชน์จากบุคคลอื่นเพื่อให้ได้การใส่ใจ (Stroke) ที่ตนเองพอใจ ผู้ที่เล่นเกมจะพยายามหาทางดึงให้อีกฝ่ายหนึ่งเข้าร่วมเล่นเกมด้วย ซึ่งอาจเป็นการแสดงออกด้วยคำพูดหรือการกระทำก็ได้ และในที่สุดเกมจะจบลงด้วยการพูดว่ากล่าว ดูถูกเหยียดหยาม หรือประณามอย่างที่ไม่ถึง

เพราะในระหว่างการเล่นเกมนั้นจะมีการกระทำ หรือพูดจากตอบโต้กันไปมา และบางคนใช้เวลาเล่นเกมที่ยาวนานกว่าเกมจะยุติลง ซึ่งทำให้ได้รับการเอาใจใส่เป็นอย่างมากแต่ความเอาใจใส่ที่ได้นี้ค่อนข้างเป็นไปในทางลบ เนื่องจากความรู้สึกของผู้เล่นจะเต็มไปด้วย อารมณ์โกรธ ไม่จริงใจ และไม่มีความไว้วางใจกัน

หลุย จ้าปาเทศ (2533 : 113 - 114) กล่าวว่า เกมในเชิงจิตวิทยา (Psychological Game) มีลักษณะคล้ายเกมทั่วไป แต่ผลลัพธ์ (Payoff) จะไม่ก่อให้เกิดความสนุกสนานอย่างเกมอื่น ๆ ผลลัพธ์จะออกมาในรูปของ ความกลัว ความโกรธ ความเคียดแค้น ความเศร้า ฯลฯ กับผู้ที่เล่นเกม ไม่ว่าผู้เล่นจะรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ตาม สรุปก็คือ การเล่นเกมจิตวิทยานี้เป็นสิ่งไม่ดี คนที่ชอบเล่นมักเป็นคนที่มีปัญหาทางจิตใจ มากหรือน้อยขึ้นอยู่กับสถานการณ์ที่เป็นอยู่และพื้นฐาน (Background) ทางครอบครัวของบุคคลนั้น

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 106) กล่าวว่า เกมเป็นรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการติดต่อสัมพันธ์แบบผิวเผิน และเป็นกิจกรรมทางสังคมที่ให้โอกาสคนได้พบปะสังสรรค์ ได้เล่นตามบทบาทที่ตนต้องการจะแสดง เกมทุกชนิดไม่ว่าจะเป็นเกมหมากรุกที่เล่นเพื่อความสนุกสนาน หรือเพื่อฆ่าเวลา หรือเกมทางจิตวิทยา หรือเกมชีวิต ต่างก็มีการเริ่มต้นมีกติกาที่มีสิ่งตอบแทนหรือรางวัล ในการเล่นเกมคนเรามักจะคาดหวังที่จะได้รับสิ่งตอบแทน (Payoff) จากการเล่นเกม ซึ่งสิ่งตอบแทนจากการเล่นไม่จำเป็นจะต้องเป็นวัตถุสิ่งของ แต่อาจจะเป็นความรู้สึกต่าง ๆ ที่ได้รับการเล่นเกม อาจจะเป็นความรู้สึกในทางบวก หรือความรู้สึกในทางลบก็ได้

ธีระ ประพฤติกิจ (2531 : 420) กล่าวว่า การเล่นเกมจะต้องประกอบด้วยบุคคล 2 คน ขึ้นไป ผู้เล่นจะมีลักษณะบุคลิกภาพเฉพาะของตน การเล่นเกมต้องมีพฤติกรรม 2 ระดับ คือ ระดับที่เปิดเผย (Overt) และระดับที่ปิดบังซ่อนเร้น (Hidden or Covert)

พรรณราย ทรัพย์ะประภา (2527 : 93 - 94) กล่าวว่า การดำเนินชีวิตของคนเราในปัจจุบันนี้ส่วนหนึ่งเป็นการเล่นเกมชีวิตกัน ซึ่งส่วนมากเล่นโดยที่เขาไม่รู้ตัว และมักจะมีแนวโน้มที่จะเลือกบุคคลบางคน เช่น คู่สมรส เพื่อน และเพื่อนร่วมงาน หรือคนอื่น ๆ ที่มี

บทบาทตรงข้ามกับตนมาเป็นคู่กัน เกมชีวิตหรือเกมทางจิตวิทยา มีส่วนประกอบพื้นฐานดังนี้ มีรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์แบบสอดคล้องต้องกัน (ตามที่สังคมยอมรับเป็นเบื้องต้น) มีรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์แบบซ่อนเร้น (เป็นข่าวสารทางจิตวิทยา) ซ่อนอยู่ภายใต้ และมีผลลัพธ์เป็นทางลบเป็นวัตถุประสงค์อันแท้จริงของเกมนั้น เช่น ความรู้สึกสาแก่ใจ สมน้ำหน้า เอาชนะ แก่งแค้น หรือคำว่าตนเอง บุคคลที่มีทักษะ "I'm OK, You're OK" นั้นจะไม่เล่นเกมกับผู้อื่น เพราะเกมชีวิตเป็นสิ่งขัดขวางความสัมพันธ์ที่ตรงไปตรงมาใกล้ชิดและเปิดเผยในระหว่างผู้เล่น แต่คนก็ยังเล่นเกมกันอยู่เพื่อให้เกิดการฆ่าเวลา เพื่อกระตุ้นความสนใจ หรือเล่นเพื่อให้มีหนทางที่จะได้รับความรักความเอาใจใส่ หรือเพื่อสนับสนุนบทบาทของตนเอง คือบทบาทผู้กล่าวหา ผู้ช่วยเหลือ หรือเหยื่อ เกมเปรียบเสมือนละครฉากสั้น ๆ ในละครชีวิตของแต่ละบุคคล คนเรา อาจจะเล่นเกมด้วยระดับความรุนแรงแตกต่างกัน ตั้งแต่ระดับที่สังคมยอมรับ เช่น การเล่นลูกเล่นตา ของชายหนุ่มหญิงสาวในงานเลี้ยง ไปจนถึงระดับที่มีการก่ออาชญากรรม ของการฆ่าตนเอง และการฆ่าผู้อื่น

1.1.6.2 บทบาทในการเล่นเกม

เบิร์น (วิญญู พูลศรี. 2535 : 309 - 310 อ้างอิงมาจาก Berne. 1973)

กล่าวว่า เมื่อบุคคลเข้าไปเกี่ยวข้องกับเกม บุคคลจะต้องแสดงบทบาทออกมา ซึ่งอาจรู้ตัวหรือไม่รู้ตัวก็ได้ บทบาทที่สำคัญตามทัศนะของทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มี 3 บทบาท ดังนี้

1. ผู้กล่าวหา (Persecutor)

เป็นบทบาทที่บุคคลจะสวมหน้ากาก แสดงหน้าไม้ตัวขมวด ข่มขู่ ตะคอกด่าว่า ด้วยน้ำเสียงอันดัง หรือแสดงท่าทางปั่นป่วน ชอบจับผิดผู้อื่น กล่าวโทษ ควบคุมความประพฤติ ควบคุมให้ผู้อื่นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ข้อบังคับ เพื่อให้ผู้อื่นเสียน้ำ อับอาย ต่ำต้อย หรือเกรงกลัว คำพูดที่ผู้กล่าวหาใช้ เช่น "คุณทำโง่ ๆ แบบนี้ได้อย่างไร" "คุณอย่างคุณไม่มีความสามารถที่จะจัดการเรื่องนี้ได้หรอก"

2. ผู้ช่วยเหลือ (Rescuer)

เป็นบทบาทที่บุคคลมีท่าทีชอบเสนอตนให้ความเอื้อเพื่อ ช่วยเหลือผู้อื่น ทำอะไรให้ผู้อื่น จะคอยยื่นมือเข้าไปให้ความช่วยเหลือกับทุกคน หรือแม้กระทั่งกับคนที่ไม่ต้องการความช่วยเหลือ หรือคนที่ไม่ยอมช่วยตนเอง บุคคลประเภทผู้ช่วยเหลือนี้ ชอบที่จะสอดแทรกเข้าไปตัดสินใจให้ผู้อื่น และชอบประเมินความสามารถของผู้อื่นให้ต่ำกว่าที่เป็นจริง และมักจะมีความรู้สึกซ่อนอยู่ในส่วนลึกว่าผู้อื่นไม่สามารถแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตัวของเขาเองได้ หรือผู้อื่นจะเจริญเติบโตพัฒนาไปได้มากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับคำแนะนำและความช่วยเหลือที่ผู้ช่วยเหลือจะมอบให้ ดังนั้นผู้ช่วยเหลือจึงชอบที่จะดึงผู้อื่นให้มาขึ้นอยู่กับตัวเอง คำพูดที่ผู้ช่วยเหลือชอบใช้ เช่น "มาฉันทำให้คุณเอง" หรือ "ถ้าฉันเป็นคุณนะ ฉันจะ...." เป็นต้น

3. เหยื่อหรือผู้เคราะห์ร้าย (Victim)

ได้แก่บทบาทที่เป็นความสงสารตนเอง จะแสดงออกมาให้เห็นว่าทำอะไรไม่ได้ ช่วยตนเองไม่ได้ทั้ง ๆ ที่อาจช่วยตนเองได้ ความทุกข์ยากของตนเกิดขึ้นเพราะตนเองโชคร้าย หรือแสดงว่าไร้ความสามารถทั้ง ๆ ที่จริง ๆ แล้วตนมีความสามารถ บุคคลที่เล่นบทบาทนี้ก็เพื่อต้องการให้ผู้อื่นมาช่วยเหลือปลอบโยน หรือแสดงความเห็นใจ คำพูดที่บุคคลพวกนี้ชอบใช้ได้แก่

"ผมทำไม่ได้" (ความจริง ทำได้)

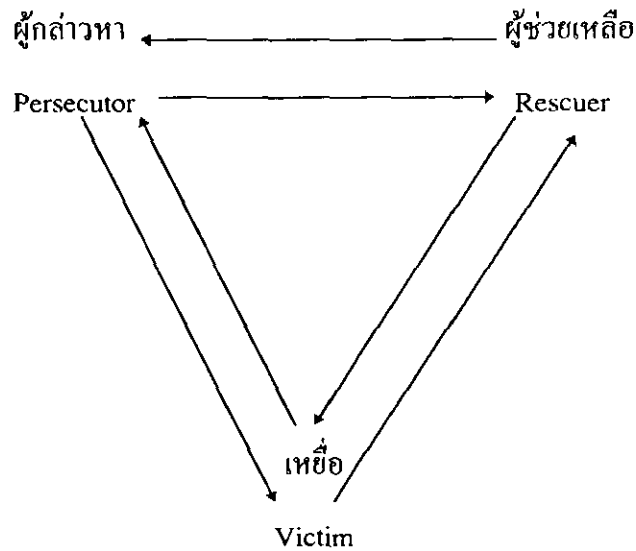
"ผมทนไม่ได้" (ความจริง ทนได้)

"ผมได้พยายามทำทุกทางแล้ว" (ความจริง ยังไม่ได้ทำอีกหลายทาง)

"ทำไมเรื่องอย่างนี้ถึงต้องเกิดกับผมอยู่เรื่อย" (รำพึงเพื่อขอความเห็นใจ)

บทบาททั้งสามนี้ กล่าวคือ ผู้กล่าวหา (Persecutor) ผู้ช่วยเหลือ (Rescuer)

และเหยื่อ (Victim) จะมีส่วนเกี่ยวข้องกัน เพราะในเกมหนึ่ง ๆ นั้นจะมีบทบาท ตั้งแต่ 2 บทบาท หรือมากกว่านั้นเข้ามาเกี่ยวข้อง และผู้ที่เล่นเกมก็อาจเปลี่ยนแปลงบทบาทกลับไปกลับมาได้ ซึ่งสามารถเขียนเป็นรูปสามเหลี่ยมของเกม (Game Triangle) ดังภาพประกอบ 8 (พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 156)

ภาพประกอบ 8 แสดงรูปสามเหลี่ยมของเกม

พิชิต สุวรรณประกร (2534 : 14) กล่าวว่า บทบาททั้งสามเป็นพลวัต (Dynamic) เกิดต่อเนื่องกันตลอดเวลา บุคคลควรรู้ตัวและไม่ควรยึดติดกับบทบาทใด เนื่องจากการเป็นผู้กล่าวหา ทุกกรณีอาจเป็นการตีกรอบตัวเองต่อสังคม ทำให้ไม่มีใครอยากติดต่อสัมพันธ์ ส่วนการเป็นเหยื่อ อยู่ตลอดเวลาอาจถูกคนอื่นมองว่าเป็นคนโง่ และการเป็นผู้ช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ก็อาจสร้างความลำบากให้กับตนเองมากเกินไป

1.1.6.3 ระดับของการเล่นเกม

เบิร์น (อาภา จันทรสกุล. 2535 : 192 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1964) ได้แบ่งระดับของเกมออกเป็น 3 ระดับ คือ

1. First - Degree Game เป็นการเล่นเกมระดับที่ไม่รุนแรงเป็นเกมที่สังคมยอมรับและคนทั่วไปนิยมเล่นกัน เช่น การทำปั้นแป้ง แसनงอน การเล่นหูล่นตากันระหว่างหนุ่มสาว การทำตัวเป็นคนเองงานเอาการ ไม่มีเวลาสนุกสนาน ฯลฯ

2. Second - Degree Game เป็นการเล่นเกมระดับที่มีความรุนแรงมากขึ้น เป็นการเอาชนะทำลายซึ่งกันและกัน ทำให้ผู้ที่รู้สึกว่าคุณเพลี่ยงพล้ำไม่อยากจะอยู่ในสังคม

3. Third - Degree Game เป็นการเล่นเกมระดับที่มีความรุนแรงมาก ผลลัพธ์ที่ได้อาจถึงแก่การทำลายชีวิต การเข้าโรงพยาบาลโรคจิต การติดคุก ฯลฯ

บุคคลเล่นเกมชีวิต เนื่องมาจากการได้รับการถ่ายทอดจากพ่อแม่ ผู้เลี้ยงดู เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ บุคคลบางคนชอบเล่นเกมจากบุคลิกภาพในลักษณะที่เป็นพ่อแม่ (Parent Ego State) แต่บางคนชอบเล่นเกมจากลักษณะที่เป็นผู้ใหญ่ (Adult Ego State) และบางคนชอบเล่นเกมจากลักษณะที่เป็นเด็ก (Child Ego State) ขึ้นอยู่กับว่าเขาได้รับการโปรแกรมชีวิตมาอย่างไรแต่สำหรับบุคคลที่รู้สึกว่าคุณมีตำแหน่งชีวิตแบบ "I'm OK - You're OK" จะไม่เล่นเกม เพราะการเล่นจะก่อให้เกิดความจริงใจ ความใกล้ชิด ความรู้สึกที่ดีงามในการสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นการสูญเสียพลังงานและเวลาไปโดยเปล่าประโยชน์

1.1.6.4 การยุติเกม

เกมจะยุติได้เมื่อฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดยุติการคิดเบี่ยงและเลิกเล่น และสำหรับผู้ที่ต้องการเปลี่ยนแปลงบุคลิกภาพ ตำแหน่งชีวิต และบทบาทของตนเอง ไม่ติดอยู่กับรูปแบบชีวิตในอดีต ต้องการยุติการเล่น สามารถเปลี่ยนแปลงตนเองได้โดย

1. ไม่ดูถูกตนเองและผู้อื่น มีทัศนคติต่อตนเองและผู้อื่นแบบ I'm OK - You're OK
2. รู้จักการยอมรับ การเอาใจใส่ทางบวกต่อผู้อื่นอย่างจริงจัง ในทำนองเดียวกันก็รู้จักรับการเอาใจใส่ทางบวกที่ผู้อื่นให้อย่างเต็มใจ

3. รู้จักใช้เวลาในชีวิตในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเหมาะสม รับผิดชอบที่จะสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่นในรูปแบบของกิจกรรม และแบบใกล้ชิดจริงใจต่อกัน
4. ไม่เล่นบทชีวิตใด ๆ ทั้งสิ้น ไม่ว่าบทผู้ช่วยเหลือ ผู้กล่าวหา หรือเหยื่อ ความเป็นตัวของตัวเอง และแลกเปลี่ยนทัศนคติ ความคิดเห็นที่ตรงไปตรงมา สร้างสรรค์และจริงใจได้
5. เลิกสงสารตนเอง หรือเลิกกล่าวถึงความสามารถของตนเองจนเกินกว่าเหตุ ไม่ยกตนเองข่มผู้อื่น และไม่ยกย่องผู้อื่นจนเกินกว่าเหตุ ทำให้ตนเองรู้สึกด้อย

1.1.7 การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต (Analysis of Life Position)

1.1.7.1 ทัศนคติในชีวิต (Life Position)

เจียรนีย์ ทรงชัยกุล (2533 : 86) กล่าวว่า ทัศนคติในชีวิตหมายถึง เจตคติที่บุคคลมีต่อตนเองและผู้อื่นในแง่ดีหรือแย่ และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 103) กล่าวว่า การเลือกทัศนคติในชีวิตมีพื้นฐานมาจากผลของการเข้าใจตนเองและสภาพแวดล้อมตั้งแต่บุคคลนั้นยังเด็ก ความเข้าใจเกี่ยวกับตนเองการรู้จักตนเอง ความรู้สึกต่อตนเองและผู้อื่นจะสะท้อนให้เห็นได้จากการเลือกทัศนคติชีวิตของแต่ละบุคคล นอกจากนี้ การเลือกทัศนคติของชีวิต ยังเป็นผลมาจากการอบรมสั่งสอน และวิธีบอกกล่าวที่บิดา มารดา ใช้กับ บุตร-ธิดาของตน ซึ่งเกี่ยวกับลักษณะ คำสั่ง วิธีการออกคำสั่ง และท่าทีของบิดามารดาที่มีต่อบุตร-ธิดาหรือเกี่ยวข้องกัน การเปิดโอกาสให้บุตร-ธิดามีอิสระในการเลือก การตัดสินใจ หรือให้โอกาสในการเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสอดคล้องกับ คอร์เรย์ (บัญญัติ ขย่วน. 2530 : 34 ; อ้างอิงมาจาก Corey. 1985 : 319 - 320) ที่กล่าวว่า ทัศนคติชีวิตเป็นผลมาจากประสบการณ์ที่ผ่านมาในช่วงวัยเด็ก และจะส่งผลไปถึงสัมพันธภาพที่บุคคลนั้นจะมีต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบใด และ ดูบริน (อัญญา ศรีสุรพล. 2535 : 22 ; อ้างอิงมาจาก Dubrin. 1981 : 255) กล่าวว่า ในวัยเด็กบุคคลได้พัฒนาชีวิต โดยซึมซับวัฒนธรรม ค่านิยม ปทัสถานต่าง ๆ จากการติดต่อสัมพันธ์ในครอบครัว จากสื่อมวลชน จากสังคม และสภาพแวดล้อม

1.1.7.2 รูปแบบของทักษะในชีวิตของบุคคล แบ่งได้ 4 รูปแบบ ดังนี้

(อาภา จันทรสกุล. 2535 : 177 - 178)

1. ฉันดี เธอก็ดี (I'm OK - You're OK) ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งสูงสุดของการปรับตัวเป็นตำแหน่งของผู้มีสุขภาพจิตดี บุคคลที่วางตนเองไว้ในตำแหน่งชีวิตนี้ จะรู้สึกว่าคุณค่า ยอมรับและเข้าใจในตนเอง ในขณะที่เดียวกันก็รู้สึกว่าชีวิตของผู้อื่นมีค่า ยอมรับและให้เกียรติบุคคลอื่นในฐานะมนุษย์คนหนึ่ง มีความจริงใจในการสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น เมื่อเผชิญกับปัญหาบุคคลที่มีตำแหน่งชีวิตแบบนี้ จะกล้าเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ด้วยวิธีสร้างสรรค์ และใช้ความสามารถที่ตนเองมีอยู่อย่างเต็มที่ บุคคลที่จะรู้สึกว่าตนเองอยู่ในตำแหน่งนี้ได้ต้องเริ่มพัฒนาความรู้สึกไว้วางใจมาตั้งแต่เด็ก ซึ่งบุคคลที่อบรมเลี้ยงดูเด็กจะมีอิทธิพลอย่างมากที่จะช่วยให้เด็กรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า เป็นที่ต้องการ โดยการให้ความเอาใจใส่ สนใจแก่เด็ก

2. ฉันดี แต่เธอไม่ดี (I'm OK - You're not OK) ตำแหน่งนี้เป็นตำแหน่งชีวิตที่บุคคลรู้สึกว่าตนเองดีกว่าผู้อื่น ถูกเหยียดหยามว่าผู้อื่นด้อยกว่าตน ไม่ไว้วางใจผู้อื่นว่ามีความสามารถ เมื่อประสบปัญหาก็มักกล่าวโทษผู้อื่นว่าทำให้ตนเองบกพร่อง เป็นตำแหน่งของคนที่ชอบปฏิบัติเปลี่ยนแปลงอย่างรุนแรง ไม่รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ยึดมั่นกับความคิดเห็นของตนเองว่าเป็นเลิศ ถ้าบุคคลที่มีตำแหน่งชีวิตแบบนี้มีโอกาสทำหน้าที่ในตำแหน่งสำคัญก็จะชอบลู่ล่อนที่ประจบสอพลอ โดยไม่คำนึงถึงสิ่งที่ควรหรือไม่ควร เนื่องจากบุคคลประเภทนี้จะชอบคำเยินยอ โดยไม่คำนึงว่าจะมาจากความจริงใจหรือไม่ เพราะมีความเชื่ออยู่แล้วว่าบุคคลอื่นไม่มีใครเก่ง หรือดีเท่าตัวเขา

3. ฉันไม่ดี แต่เธอดี (I'm not OK - You're OK) ตำแหน่งชีวิตแบบนี้เป็นตำแหน่งชีวิตของบุคคลที่รู้สึกว่าตนเองด้อยกว่าผู้อื่น บุคคลอื่นเก่งและโชคดีกว่าตนไปทุกด้าน พฤติกรรมของบุคคลที่รู้สึกว่า I'm not OK - You're OK จึงไม่กล้าแสดงออกถึงความรู้สึกที่แท้จริง เก็บกดความรู้สึกไว้ ขลาดกลัวที่จะยืนยันถึงสิทธิที่ตนมีอยู่อย่างชอบธรรม ชอบลงโทษตนเอง มีลักษณะเป็นคนอมทุกข์ เศร้าหมอง ชอบปลีกตัวอยู่ตามลำพัง เมื่อเผชิญกับปัญหาก็มักใช้วิธีเลี่ยงหนีไม่พยายามหาวิธีแก้ไขปัญหาที่ตนเองเผชิญ ไม่กล้าเสี่ยงที่จะทำอะไรใหม่ ๆ บุคคล

ที่วางตนเองอยู่ในตำแหน่งชีวิตแบบนี้ มักพัฒนาความรู้สึกว่าตนเองไม่มีค่ามาตั้งแต่เด็กเป็นตำแหน่งที่เด็กเลือก เมื่อโดนผู้ใหญ่บังคับให้ทำสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการหรือความเห็นของผู้ใหญ่ โดยไม่ให้อิสระแก่เด็ก ไม่เคยรับฟังความคิดเห็นของเด็ก ทำให้เขารู้สึกว่าตนเองไม่มีความสามารถ ต้องพึ่งพาผู้ใหญ่อยู่เสมอ เมื่อตนเองเติบโตขึ้น ความรู้สึกขอมตาม ไม่กล้าแสดงออกก็จะติดตัวมา บุคคลประเภทนี้จึงพยายามแสวงหาการยอมรับ การเอาใจใส่ (Stroke) ในการสื่อสารสัมพันธ์กับบุคคลอื่น โดยการพยายามทำตัวเข้ามามีส่วนร่วมในทุก ๆ เรื่อง พยายามเอาอกเอาใจผู้อื่น ขอมรับใช้และเสียเปรียบ บุคคลอื่นอยู่เสมอ บุคคลประเภทนี้อาจจะเป็นบุคคลที่มีประสิทธิภาพได้ ถ้าอยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยเช่น มีผู้นำดี แต่บุคคลประเภทนี้จะไม่มีความสุขในชีวิต เพราะต้องเก็บกดความรู้สึกของตนเองต้องทำอะไรตามความพอใจของผู้อื่น

4. ฉันไม่ดี และเธอก็ไม่ดี (I'm not OK - You're not OK) ตำแหน่งชีวิต

แบบนี้เป็นตำแหน่งชีวิตของบุคคลที่รู้สึกหมดอาลัยตายอยากในชีวิต รู้สึกชีวิตไม่มีคุณค่า หดหู่ เศร้าหมอง ปราศจากความหวังใด ๆ และรู้สึกว่าชีวิตของคนอื่นก็ไม่มีค่า ไม่มีความหมายเช่นกัน รู้สึกว่าโลกนี้โหดร้ายทารุณ ไม่น่าอยู่ ผู้ป่วยที่เป็นโรคประสาท โรคจิต มักวางตนเองอยู่ในตำแหน่งชีวิตนี้ ถ้าความรู้สึกแบบนี้รุนแรงมาก ก็อาจทำร้ายตนเองและผู้อื่นได้ โดยไม่รู้สึกลึก เพราะไม่คาดคิดว่าชีวิตมีความหวัง และมีความหมายอะไรเลย เด็กที่ได้รับความทอดทิ้ง ไม่ได้รับการเอาใจใส่จากผู้เลี้ยงดู มักเลือกตำแหน่งชีวิตแบบนี้เพราะเขาไม่เคยได้รับการเอาใจใส่ การแสดงความรัก หรือผูกพันใด ๆ จากพ่อแม่ ทำให้เขาพัฒนาความรู้สึก I'm not OK ขึ้นมา และเขาจะไม่รู้จักให้การเอาใจใส่ใด ๆ แก่ใครด้วย เพราะรู้สึกว่าคนอื่นโหดร้ายและไม่เมตตาใจมองคนในแง่ "You're not OK" ด้วย

ตามแนวความคิดเกี่ยวกับทักษะของชีวิต สรุปได้ว่า บุคคลที่มีสุขภาพจิตดีเป็นบุคคลที่มองตนเองและบุคคลอื่นในแง่ดี สามารถยอมรับตนเองและบุคคลอื่นได้ตามความเป็นจริง มีความจริงใจในการสื่อสารสัมพันธ์กับผู้อื่น กล้าเผชิญและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น โดยใช้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ผู้ที่มีทักษะในชีวิตแบบ ฉันดี เธอดี (I'm OK - You're OK)

1.1.8 การใส่ใจ (Stroke)

เบริน (พรรณราย ทรัพย์ประภา. 2532 : 53 ; อ้างอิงมาจาก Berne. 1964) กล่าวว่า การใส่ใจ หมายถึง การกระทำใด ๆ ก็ตามที่แสดงให้เห็นความสนใจต่อการปรากฏตัวของผู้อื่น

พิชิต สุวรรณประกร และคนอื่น (2534 : 5) กล่าวว่า การใส่ใจ คือการกระทำใด ๆ ซึ่งได้รับจากผู้อื่นที่ยื่นให้ เพื่อการติดต่อหรือรับการติดต่อของบุคคลหนึ่งกับอีกบุคคลหนึ่ง อาจจะบอกมาในรูปการกระทำ คือ พฤติกรรมภายนอก ได้แก่ การพูด การยิ้ม การมองตา ฯลฯ หรือพฤติกรรมภายในซึ่งได้แก่ การคิด การฝัน การพอใจ ฯลฯ

วิญญู พุทธศรี (2535 : 299) ได้กล่าวถึง ความหมายของการใส่ใจว่า คือ การกระทำใด ๆ ก็ตามของบุคคลต่ออีกบุคคลหนึ่ง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเมื่อมากระทบกับตัวบุคคลแล้วจะก่อให้เกิดความรู้สึกยินดีพอใจ หรือก่อให้เกิดความรู้สึกที่ต่ำต้อย น้อยใจ เสียใจ ผิดหวัง โกรธ ก็ได้ ทั้งนี้ ย่อมขึ้นอยู่กับลักษณะของความต้องการการใส่ใจของบุคคลในขณะนั้น

1.1.8.1 ความต้องการที่จะได้รับการยอมรับและการใส่ใจ

อาภา จันทรสกุล (2535 : 180) กล่าวว่า นักจิตวิทยาในกลุ่มการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เชื่อว่า บุคคลมีแรงจูงใจเบื้องต้นในการแสดงพฤติกรรม อยู่ 2 อย่าง คือ แรงจูงใจที่เกี่ยวกับความต้องการทางด้านร่างกาย และแรงจูงใจที่เกี่ยวกับความต้องการ ด้านจิตใจ ซึ่งสอดคล้องกับ สปิทซ์ (พรรณราย ทรัพย์ประภา. 2532 : 55 ; อ้างอิงมาจาก Spitz. 1945) ที่กล่าวว่า การแลกเปลี่ยนความเอาใจใส่ทั้งด้านร่างกายและจิตใจเป็นส่วนสำคัญยิ่งใน พัฒนาการของคน และเป็นศูนย์กลางของความต้องการของคนด้วย ส่วนการขาดแคลน ความเอาใจใส่ย่อมจะนำไปสู่ความเสื่อมโทรมทางด้านร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ สำหรับ ความต้องการที่จะได้รับการเอาใจใสนี้ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2531 : 100) กล่าวว่า นอกจาก จะได้รับการสัมผัสและต้องทางกายแล้ว ยังสามารถแสดงออกมาในรูปสัญลักษณ์ เช่น การยิ้มให้ การทักทาย การมอง การใช้คำพูด การแสดงออกทางสีหน้า ท่าทาง

1.1.8.2 ประเภทของการยอมรับและการใส่ใจ แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

(อาภา จันทรสกุล. 2535 : 181 - 185 ; พงษ์พันธ์ พงษ์โสภา. 2525 : 135 - 136)

1. การใส่ใจในแง่บวก

การใส่ใจในแง่บวกมักแสดงออกในรูปของการสัมพันธ์ที่รับกัน (Complementary Transaction) อาจเริ่มในสภาพการสื่อสารสัมพันธ์ที่ผิวเผิน เช่น “สวัสดีค่ะ ไปไหนมาคะ” ไปจนถึง การสื่อสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด คือ ความไว้วางใจ สามารถแสดงความรู้สึกที่แท้จริงออกมาอย่างเปิดเผย การใส่ใจทางบวกช่วยให้บุคคลรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า ชีวิตมีความหมาย ยอมรับบุคคลอื่น การแสดงออกจะเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพการณ์ อันจะเป็นการพัฒนาตนเองไปสู่ ตำแหน่งชีวิตที่ว่า I'm OK - You're OK

การใส่ใจในแง่บวก สามารถแสดงออกได้หลายลักษณะด้วยกัน กล่าวคือ การยกย่องชมเชยเกี่ยวกับความสามารถของบุคคล เช่น “คุณพิมพ์ดีดได้รวดเร็วอย่างกับมืออาชีพ” เป็นต้น หรือ การให้ข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับบุคคล เช่น “ข้อเสนอแนะที่คุณให้ผมใช้ได้ผลดีมาก” เป็นต้น หรือ การแสดงออกถึงความรัก เช่น “แม่รักลูกจังเลย” เป็นต้น

2. การใส่ใจในแง่ลบ

การใส่ใจในแง่ลบมีผลเสียทางด้านสุขภาพจิต เนื่องจากทำให้บุคคลรู้สึก ว่า “I'm not OK” ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่มีความสามารถเพียงพอ แต่การยอมรับและการใส่ใจ ในแง่ลบ ก็ยังดีกว่าการไม่ได้รับการเอาใจใส่ใด ๆ เลย ทั้งนี้เพราะจะทำให้บุคคลรู้สึกว่าชีวิตตน ปราศจากความหมายใด ๆ บุคคลต้องการการยอมรับและการใส่ใจ ถ้าเขาไม่ได้รับการใส่ใจในแง่บวกอย่างเพียงพอ เขาก็จะพยายามแสวงหาการใส่ใจแง่ลบเพื่อเรียกร้องความสนใจ

3. การใส่ใจแบบคละ

เป็นการติดต่อสัมพันธ์ที่แสดงให้เห็นถึงการใส่ใจทั้งแง่บวกและแง่ลบปนกัน เนื่องจากหลีกเลี่ยงที่จะใช้การใส่ใจในแง่ลบไปตรง ๆ อย่างเดียว เพราะทราบว่าสังคมไม่ยอมรับ จึงเลี่ยงโดยการใช้การใส่ใจแบบคละ ข้อสังเกตของการใส่ใจแบบคละคือ บุคคลมีแนวโน้มที่จะมีทัศนคติทางลบอยู่เช่น “ดีใจจังที่เธอสอบชิงทุนได้ นี่คงฟลุ๊คขนาดไหนกะ

เพราะฉันเห็นคนเก่ง ๆ เยอะเชียว” “คุณเนก งานนี้เป็นฝีมือคุณหรือ เก่งนี้ ผมแทบไม่เชื่อเลยว่า你会ทำได้ขนาดนี้”

จากแนวคิดเกี่ยวกับการใส่ใจที่กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า มนุษย์มีความต้องการ ที่จะได้รับการสัมผัสและการใส่ใจจากผู้อื่นเสมอ ต้องการที่จะกระทำอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อแสวงหาความใส่ใจจากผู้อื่นและให้ความสนใจผู้อื่นตลอดเวลา ความต้องการดังกล่าวนี้เป็นความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

1.2 งานวิจัยเกี่ยวกับทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

1.2.1 งานวิจัยในประเทศ

นิสาขชล พงศ์พานานาญเวช (2537 : 81) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศ ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาทรธรรมจันทร์ จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนมีการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อจนา ศรีสุรพล (2535 : 64) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ภายหลังจากการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักศึกษามีมนุษยสัมพันธ์สูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ศิริพร เวชชพิพัฒน์ (2532 : 51) ได้ศึกษา การให้คำปรึกษากลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อพัฒนาการสื่อสารสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษากลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการสื่อสารสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อนดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ธีระ ประพตกิจ (อจนา ศรีสุรพล. 2535 : 24 ; อ้างอิงมาจาก ธีระ ประพตกิจ. 2531) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงพลังงานทางจิตในภาวะอีโก้ที่จำเป็นต่อการสร้างมนุษยสัมพันธ์ของนักศึกษาบุคลากรประจำการ (กศ.บป.) ระดับปริญญาตรีชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง จังหวัดราชบุรี ผลการศึกษาพบว่า พลังงานทางจิตในภาวะอีโก้ โดยเฉพาะภาวะอีโก้เป้าหมายสามารถเปลี่ยนแปลงได้โดยการฝึกกลุ่มแบบจิตบำบัดตามทฤษฎีการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

บัญญัติ ขย่วน (2530 : 74) ได้ศึกษา โดยใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคมของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษา ปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก ปีการศึกษา 2528 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความสามารถในการปรับตัวทางสังคมสูงกว่าก่อนได้รับคำปรึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

✓ 1.2.2 งานวิจัยต่างประเทศ

คลาร์ก (Clark. 1982 : 886) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาการสื่อสารระหว่างบุคคล ของผู้บริหารโรงเรียนในมลรัฐหลุยเซียน่า สหรัฐอเมริกา โดยแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 2 กลุ่มคือ กลุ่มทดลอง จำนวน 50 คน กลุ่มควบคุม จำนวน 50 คน กลุ่มตัวอย่างทั้งสองกลุ่มจะได้รับการทดสอบก่อน และหลังการทดลองด้วยแบบสำรวจ "Interpersonal Communication Inventory" หรือ ICI ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล ได้คะแนนการสื่อสารระหว่างบุคคลสูงกว่ากลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ออลวูด (Allwood. 1981 : 4975) ได้ศึกษา ผลของการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาการควบคุมตนเอง อึดมโนทัศน์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และความสนใจในการเรียน ของนักเรียนมัธยมศึกษาผิวดำในเขตเมือง

ซึ่งเป็น นักเรียนเข้าใหม่ และสอบไม่ผ่านอย่างน้อย 3 วิชา ในเทอมแรก จำนวน 57 คน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 กลุ่ม กลุ่มพลาซิบो (Placebo) 1 กลุ่ม กลุ่มควบคุม 1 กลุ่ม การเข้ากลุ่มให้คำปรึกษาแต่ละครั้งใช้เวลา 40 นาที สัปดาห์หนึ่งเข้ากลุ่มรวม 4 ครั้ง ต่อเนื่องไป 12 สัปดาห์ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มทดลองทั้ง 2 กลุ่มที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สามารถพัฒนาการควบคุมตนเอง สมฤทธิ์ผลทางการเรียน และความสนใจในการเรียนสูงขึ้น ส่วนการพัฒนาอัตมโนทัศน์นั้นมียกลุ่มทดลองเพียงกลุ่มเดียวที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญกับกลุ่มควบคุม

กริวิ (บัญญัติ ขย่วน. 2530 : 49 ; อ้างอิงมาจาก Grieve. 1978) ได้ศึกษา ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และการปรับตัวทางอารมณ์ ของนักเรียนชั้นอนุบาล โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 2 ห้องเรียน กลุ่มควบคุม 2 ห้องเรียน ในกลุ่มทดลองครูได้สอนแนวคิดพื้นฐานทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและใช้กลวิธีการยอมรับ (Permission) การให้การดูแลเอาใจใส่ (Stroking) และการหลีกเลี่ยงสิ่งทำให้เกิดความไม่พอใจ (Avoiding Discounts) ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในวิชาคณิตศาสตร์สูงขึ้น และสามารถลดสภาพปัญหาทางอารมณ์ให้สามารถปรับตัวได้ดีขึ้น

อนอม อินทรกำเนิด (Intarakumnerd. 1976 : 1405) ได้ศึกษา ผลของการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาอัตมโนทัศน์ของนักศึกษาไทยในมหาวิทยาลัยในมลรัฐมิสซิสซิปปี สหรัฐอเมริกา โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 25 คน กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ใช้เวลาในการฝึกครั้งละ 60 - 90 นาที ต่อเนื่องกัน 4 สัปดาห์ ส่วนกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึกอบรม ผลการศึกษาพบว่า นักศึกษากลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลได้คะแนนอัตมโนทัศน์สูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

วูดวาร์ด (Woodward. 1975 : 5045) ได้ศึกษา ผลของการฝึกอบรม การวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคม อัตมโนทัศน์ (Self Concept) และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนระดับชั้น 6 ที่มีระดับสติปัญญาต่างกัน โดยแบ่งเป็นกลุ่มทดลอง 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน กลุ่มควบคุม 3 กลุ่ม กลุ่มละ 30 คน ในกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก็แบ่งเป็นกลุ่มที่มีระดับสติปัญญา สูง กลาง และต่ำ กลุ่มทดลองได้รับการฝึกอบรม การวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2 ครั้งต่อสัปดาห์ ต่อเนื่องกันเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ โดยใช้ "TA for Kids" เป็นเครื่องมือในการฝึกอบรม และใช้วิธีการทำข้อดกลงจากภาวะบุคลิกภาพ แบบผู้ใหญ่เป็นแนวทางในการบำบัดรักษา ส่วนนักเรียนในกลุ่มควบคุมไม่ได้รับการฝึก ผลการศึกษา พบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกอบรมการวิเคราะห์ติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กลุ่มที่มีระดับสติปัญญาสูง กลาง และต่ำ ได้คะแนนความสามารถในการปรับตัวทางสังคมและอัตมโนทัศน์สูงกว่า นักเรียนกลุ่มควบคุมที่ไม่ได้รับการฝึก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้นมีเพียงกลุ่มทดลองที่มีระดับสติปัญญาสูงและต่ำเท่านั้น ที่ได้คะแนนสูงกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการที่เหมาะสมที่จะนำไปใช้ในการพัฒนาสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคคล มนุษย์สัมพันธ์ การควบคุมตนเอง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การปรับตัวทางสังคม การสื่อสารระหว่างบุคคล ผู้วิจัยคาดว่า การศึกษาวิเคราะห์การติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน จะเป็นแนวทางในการพัฒนานักเรียนให้ปฏิบัติตนกับเพื่อนได้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. เอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เรณูพิมพ์

2.1 เอกสารการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.1.1 วัยรุ่นกับการคบเพื่อน

วัยรุ่นเป็นวัยแห่งการปรับตัว เป็นวัยแห่งปัญหา เป็นวัยที่มีความเครียดทางอารมณ์ ดัดสันใจรวดเร็วและรุนแรง (Hurlock. 1964 : 3) เป็นวัยที่เต็มไปด้วยความกระตือรือร้น ต้องการ

เป็นอิสระสู่สังคมภายนอกบ้าง วัยรุ่นศึกษาประสบการณ์ชีวิตสังคมภายนอกด้วยการคบเพื่อน
วัยเดียวกับเขา มีความกระตือรือร้นที่อยากจะออกจากบ้านเพื่อไปคบหาเพื่อน ซึ่งความรู้สึกนี้จะมี
ความรุนแรงเพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้าใจของครอบครัวต่อวัยรุ่น และความผูกพันที่วัยรุ่น
มีต่อครอบครัว รวมทั้งความเข้าใจตัวเองของวัยรุ่น ถ้าความสัมพันธ์เหล่านี้เป็นไปด้วยดี วัยรุ่น
มีความรู้สึกถึงตนเองในทางที่ดี ความต้องการที่จะออกจากบ้านเพื่อไปหาเพื่อนจะเป็นไปในทาง
ที่มีความยับยั้งใจ รู้จักคบเพื่อนที่ดี (ฉวีวรรณ สุขพันธ์โพธาราม. 2527 : 112) นอกจากนี้
สุชา จันทรเอน (2533 : 118) ได้กล่าวถึงการคบเพื่อนของวัยรุ่นว่า เพื่อนมีความสำคัญและ
มีความหมายต่อวัยรุ่นมาก วัยรุ่นจะรู้สึกว่าเพื่อนมีความจำเป็น จะขาดเสียมิได้ ในการประกอบ
กิจกรรมอะไรก็ตามมักอาศัยเพื่อน เมื่อมีเรื่องอะไรก็มักเล่าหรือขอความเห็นจากเพื่อนและ
ปรึกษากับเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ของตน

เพื่อนมีอิทธิพลอย่างยิ่งโดยเฉพาะในชีวิตวัยรุ่น เพราะวัยรุ่นมีความปรารถนาอย่างแรงกล้า
ที่จะทำตัวให้เพื่อนฝูงยอมรับนับถือ วัยรุ่นจะมีความเข้าใจดีว่าเพื่อนมีความรู้สึกต่อตนอย่างไร
ถ้าวัยรุ่นได้รับความนิยมนกข่งจากเพื่อนฝูงมากเพียงใด ย่อมทำให้เขาเป็นคนที่มีลักษณะเป็นมิตร
น่าคบ กล้าแสดงออก วางตัวในการเข้าสังคมเป็น และมีความเชื่อมั่นในตัวเองมากขึ้นเพียงนั้น
ซึ่งลักษณะต่าง ๆ ของบุคลิกภาพดังกล่าวนี้ ย่อมจะช่วยให้วัยรุ่นได้รับความนิยมนกข่งจาก
กลุ่มเพื่อนมากยิ่งขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้เกิดความรู้สึกนึกคิดเกี่ยวกับตนเองในแง่ที่ดีด้วยอีกต่อหนึ่ง
(นิภา นิธยาชน. 2530 : 141) วัยรุ่นที่มีการปฏิบัติตนในการเข้าสังคมกับเพื่อนไม่ดีและ
ไม่เป็นที่นิยมนกข่งของเพื่อนฝูง มักจะสร้างเจตคติต่อตนเองในแง่ไม่ดีขึ้นมา โดยเฉพาะจะมี
ความรู้สึกแค้นเคียดและบางครั้งก็หวาดหวั่นใจ วัยรุ่นจะพยายามที่จะยอมรับและคล้อยตาม
ความคิดเห็น การกระทำทุกอย่างของเพื่อนผู้ที่เป็นที่รักใคร่และนิยมนกข่งของกลุ่ม ทั้ง ๆ ที่
บางครั้งอาจรู้สึกไม่เต็มใจก็ตามและบางครั้งจะพยายามแสดงตัวโอ้อวด เพื่อให้เพื่อนประทับใจ
ในความสามารถของตน (สุพิศรา สุภาพ. 2529 : 71)

การที่วัยรุ่นได้รับการยกย่องและยอมรับนับถือจากกลุ่ม ไม่เพียงแต่จะมีอิทธิพลต่อ
การสร้างความรู้สึกนึกคิดต่อตนเองเท่านั้น แต่ยังมีอิทธิพลอย่างยิ่งในด้านการปรุงแต่งพฤติกรรม

และลักษณะทางบุคลิกภาพทางสังคมอีกด้วย เนื่องจากความปรารถนาที่จะเป็นที่ยอมรับนับถือของเพื่อนนี้เอง วัยรุ่นจึงพยายามปรับปรุงความคิดและพฤติกรรมให้สอดคล้องกับมาตรฐานของกลุ่มที่ตนปรารถนาจะเข้าร่วมด้วย (สมชาย ธีรชนกุล. 2526 : 101) จึงเป็นการสมควรที่จะให้วัยรุ่นได้เรียนรู้และเข้าใจวิธีการปฏิบัติตนกับเพื่อน เช่น การใช้ภาษาพูด วิธีการพูด รวมทั้งกิริยาท่าทางที่แสดงประกอบการพูด เพราะสิ่งเหล่านี้เป็นความประทับใจที่ก่อให้เกิดการยอมรับนับถืออันจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน (Burton. 1977 : 76 - 77) ซึ่งสอดคล้องกับ ไคร์ทซ์ และ เปรอร์โก (Kreigh and Perko. 1983 : 34) ที่กล่าวว่า การปฏิบัติต่อกันไม่ว่าจะเป็นกล่าววาจา หรือการแสดงกิริยาท่าทาง เป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นของบุคคลทั้งสองฝ่าย ซึ่งจะนำมาสู่สัมพันธภาพที่ดีต่อกัน

2.1.2 อิทธิพลของกลุ่มเพื่อนในวัยรุ่น

ไรส์แมน (สุพัตรา สุภาพ. 2529 : 69 อ้างอิงมาจาก Riesman. 1977 : 81) กล่าวว่า กลุ่มเพื่อนเป็นกลุ่มที่มีความสำคัญมากที่สุดสำหรับวัยรุ่น โดยเฉพาะสังคมปัจจุบัน วัยรุ่นมักจะยึดเอาแบบอย่างจากกลุ่มเพื่อนเป็นแนวทางในการปฏิบัติ กลุ่มเพื่อนมีอิทธิพลดังนี้

1. สอนให้วัยรุ่นรู้จักอำนาจที่ไม่ใช่เป็นแบบส่วนตัว ในกลุ่มเพื่อนเล่น วัยรุ่นจะเรียนรู้กฎเกณฑ์ต่าง ๆ จากการมีส่วนร่วมเล่นด้วย เช่น การเล่นฟุตบอล ถ้าฝ่าฝืนก็จะถูกกีดกันออกจากกลุ่ม ซึ่งในที่สุดบุคคลนั้นก็จะกลายเป็นคนรักหากฎเหมือนคนอื่น ๆ
2. กลุ่มเพื่อนช่วยให้วัยรุ่นได้ทดลองข้อกำหนดหรือกฎเกณฑ์ของผู้ใหญ่ ปกติวัยรุ่นเมื่ออยู่ในกลุ่มมักจะกล้าทำอะไรที่ขัดแย้งหรือลองดีผู้ใหญ่มากกว่าทำโดยลำพังคนเดียว แต่ในขณะที่เดียวกันก็จะทดสอบว่ากลุ่มจะขัดแย้งคือดั่งกับผู้ใหญ่ได้แค่ไหน และพอจะเชื่อถือฟังพาได้แค่ไหน ซึ่งเป็นเรื่องเกี่ยวกับกำลังใจ
3. กลุ่มเพื่อนอาจจะถ่ายทอดระเบียบวิธีและคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการ หรืออาจเป็นไปในรูปตรงข้ามซึ่งโดยทั่วไปจะเป็นตัวแทนถ่ายทอดคุณค่าที่ผู้ใหญ่ต้องการอย่างได้ผลดีที่สุด ถ้าหากกลุ่มสนับสนุนระเบียบและคุณค่านั้น

2.1.3 แนวทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

การที่จะทำให้วัยรุ่นสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้องเหมาะสม เพื่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันควรปฏิบัติดังนี้ (กันยา สุวรรณแสง. 2533 : 61 - 65 ; ปรานี พรรณวิเชียร. 2534 : 76 - 78)

1. แสดงกริยาอ้อมอ้อมแหม่มใส เพราะรอยยิ้มเป็นการแสดงออกซึ่งความรักที่มี ความหมายมากที่สุดแต่ลงทุนน้อยที่สุด
2. แสดงความสนใจกับบุคคลอื่น เช่น การทักทาย การไต่ถามทุกข์สุข
3. ตั้งใจฟังบุคคลอื่นพูด หากท่านกำลังทำงานเมื่อมีบุคคลอื่นมาสนทนาด้วย ก็ควร จะเก็บงานที่ทำเอาไว้ชั่วคราวก่อน อย่าทำงานไปด้วยสนทนาไปด้วย เพราะเป็นกิจวิธที่ไม่เหมาะสม อันแสดงถึงการไม่ให้ความสนใจบุคคลนั้น
4. แสดงกริยารับฟังข้อคิดเห็น หรือข้อเสนอแนะของบุคคลอื่น
5. ทำตนให้เป็นคนมองโลกในแง่ดี อย่าข้องจับผิดบุคคลอื่น จะทำให้เกิด ความหวาดระแวงซึ่งกันและกัน หากบุคคลอื่นทำอะไรก็ให้มองในแง่ดีไว้ก่อน อย่าคอยจ้อง แต่จะนินทา
6. แสดงความเกรงใจต่อบุคคลอื่น เนื่องจากความสนิทสนมเกินไปอาจทำให้ไม่ เกิดความเกรงใจกัน
7. รู้จักระงับอารมณ์ ในการคบหาสมาคมกับบุคคลอื่น ๆ นั้นอาจมีสิ่งทำให้เกิดไม่พอ ใจขึ้นได้ ดังนั้น หากเราเกิดอารมณ์ก็ควรระงับอารมณ์เอาไว้บ้าง เพราะการเป็นคนเจ้าอารมณ์ไม่ได้ ก่อให้เกิดอะไรดีขึ้นมาเลย นอกจากจะทำลายความสัมพันธ์ที่เคยมีมาก่อน
8. วางตัวอยู่ในฐานะที่เหมาะสม ไม่แสดงกริยาอาการโอ้อวด ยกตนข่มท่าน ไม่ว่า บุคคลใดก็ตามไม่มีใครชื่นชมคนที่ข่มให้เขาดำลง
9. รู้จักปฏิเสธคำขอร้องที่ไม่มีเหตุผลของผู้อื่น ด้วยการแสดงใบหน้าปกติ น้ำเสียงเรียบ ดังชัดเจน มองสบสายตากับเพื่อน เพื่อแสดงให้เห็นความจริงใจที่ต้องการให้เพื่อนทราบความรู้สึก ที่แท้จริง

10. จดจำข้อมูลเล็ก ๆ น้อย ๆ ของเพื่อนไว้ แสดงความเอาใจใส่ ความสนใจเพื่อน แสดงความยินดีในวาระสำคัญ แสดงความห่วงใยเมื่อเพื่อนมีความทุกข์

นอกจากนี้ นพพร พานิชสุข (2522 : 68 -70) ได้เสนอแนะวิธีการที่พึงปฏิบัติต่อกันในการทำงานร่วมกับเพื่อนดังนี้ คือ

1. ความเป็นผู้มีอิทธิพลไมตรีอันดีต่อกัน เป็นองค์ประกอบสำคัญและจำเป็นที่ต้องสร้างให้เกิดขึ้นในการทำงานร่วมกัน ควรพูดคุยสนทนาด้วยถ้อยคำที่สุภาพ ไพเราะอ่อนหวาน นุ่มนวลและยิ้มแย้มแจ่มใส
2. ความสามัคคีของหมู่คณะหรือของเพื่อนร่วมงาน ความสามัคคีจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อสมาชิกแต่ละคนมีทัศนคติและความรู้สึกอันดีต่อกัน เห็นความสำคัญของกันและกันและเห็นความสำคัญของกลุ่ม
3. ความเป็นผู้มีการอมชอมหรือตกลงกัน ในการทำงานร่วมกันนั้นเป็นเรื่องธรรมดาที่สมาชิกแต่ละคนอาจมีความคิดเห็นไม่ตรงกัน อย่างไรก็ตามในการทำงานร่วมกันนั้นสมาชิกแต่ละคนควรจะรับฟังความคิดเห็นของบุคคลอื่น มีเหตุผลเหนืออารมณ์และปราศจากอคติ
4. ความเป็นผู้ช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันตามความสามารถและตามโอกาส ทั้งนี้เพราะมนุษย์เราจำเป็นต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน พึงพาอาศัยกัน ดังคำโบราณว่า"น้ำพึ่งเรือ เสือพึ่งป่า" เพราะชีวิตนี้ไม่แน่นอนวันหนึ่งข้างหน้าเราอาจจะต้องพึ่งพาอาศัยกันโดยไม่รู้สีกตัว จึงไม่ควรมองข้ามเห็นว่าไม่มีความสำคัญ สิ่งใดที่เราพอจะให้ความช่วยเหลือได้ ถ้ามีโอกาสก็ควรจะให้การช่วยเหลือกัน
5. ความมีอิสระ สมาชิกจะต้องมีความเป็นอิสระในการคิด การแสดงความคิดเห็นในการทำงานร่วมกันกับบุคคลอื่นที่มีความแตกต่างกันทั้งตำแหน่ง สถานภาพ หรือบทบาท หรืออื่น ๆ อาจจะทำให้มีการผูกขาดการใช้อำนาจหรือมีความเกรงใจกัน ซึ่งอาจจะทำให้สมาชิกที่ร่วมกันทำงานขาดอิสระในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งความคิดเห็นเหล่านั้นอาจจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มก็ได้ ดังนั้น สมาชิกที่ทำงานร่วมกันควรจะตระหนักว่าสมาชิกแต่ละคนต่างก็มีอิสระที่จะแสดงความคิดเห็น

6. เป็นผู้มีความจริงใจ คุณลักษณะข้อนี้ของสมาชิกจะก่อให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เรื่องของความจริงใจในปัจจุบันเป็นสิ่งที่ค่อนข้างหาได้ยากแม้ว่าทุกคนต่างก็เรียกร้องหา เรามักพบแต่ความอิจฉาริษยาแก่งแย่งชิงดีชิงเด่น เพราะมนุษย์นั้นมีกิเลส คือ โกรธ โลภ หลง อันเป็นรากฐานที่ทำให้เกิดความจริงใจลดน้อยลง ตราบใดที่มนุษย์ยังไม่ลดละกิเลสให้ลดน้อยลง ความจริงใจจะหาได้ยาก เพราะต่างคนต่างสวมหน้ากากและแสดงละครเข้าหากัน ด้วยเหตุนี้ความจริงใจจึงเป็นรากฐานที่สำคัญประการหนึ่งในอันจะก่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงานร่วมกัน

7. หลีกเลี่ยงการวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงาน การจะวิพากษ์วิจารณ์เพื่อนร่วมงาน สมาชิกทุกคนต้องระลึกว่าสักวันหนึ่งคำพูดจะต้องไปถึงหูของเพื่อนร่วมงาน และที่สำคัญไม่เป็นการยุติธรรมแก่เพื่อนร่วมงาน ถ้าเราด่วนวิพากษ์วิจารณ์สมาชิกเพื่อนร่วมงานฝ่ายเดียวทั้ง ๆ ที่เราไม่รู้จักเขาดีพอ หรือได้ข้อมูลของเขามาผิด ๆ นอกจากนี้สมาชิกที่ทำงานร่วมกันไม่ควรจะนิโทษกันและกัน ทั้งนี้เพราะว่าการวิพากษ์วิจารณ์หรือแม้กระทั่งการนิโทษ มิได้ก่อให้เกิดประโยชน์ในการสร้างความสามัคคีหรือความร่วมมือร่วมใจแต่ประการใด

8. ยกย่องชมเชยเพื่อนสมาชิกที่ร่วมงานด้วยกันเมื่อมีโอกาสอันควร พฤติกรรมเช่นนี้เป็นสิ่งที่พึงประสงค์ของทุกคน แต่ก็ไม่ควรทำพร่ำเพรื่อจนเกินไป การยกย่องชมเชย ทั้งต่อหน้าและลับหลังด้วยความภูมิใจ และมีเหตุผลต่อเพื่อนร่วมงาน เป็นการสร้างกำลังใจให้แก่ผู้ถูกชม การจะขอความร่วมมือจากเพื่อนสมาชิกในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ก็สะดวกขึ้น

จากที่กล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนมีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นคนใดที่สามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้เหมาะสม คือ มีอัธยาศัยไมตรีที่ดีต่อกัน มีความรักใคร่ มีความจริงใจให้กันและกัน ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ยกย่องชมเชยกันและกัน วางตัวอยู่ในฐานะ ที่เหมาะสม วัยรุ่นนั้นก็จะสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุข มีความภาคภูมิใจในตนเอง แต่ถ้าวัยรุ่นคนใดปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม อาจนำไปสู่การกระทำที่ก่อให้เกิดปัญหาได้ไม่ว่าจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นกับตนเอง ได้แก่ เกิดความคับข้องใจ เข้ากับกลุ่มเพื่อนไม่ได้

ไม่สามารถดำเนินชีวิต อย่างมีความสุข อาจทำให้วัยรุ่นประพฤติดโดยรู้เท่าไม่ถึงการณ์ เกิดเป็นปัญหาสังคมในที่สุด

2.2 งานวิจัยเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.2.1 งานวิจัยในประเทศ

กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ได้ศึกษา ผลของการฝึกพฤติกรรม การแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียน ธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึก พฤติกรรมการแสดงออกมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ขรรยง ผิวอ่อน (2535 : 69) ได้ศึกษา ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อ การปรับตัวกับเพื่อนของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร ผลการศึกษาพบว่า นิสิตที่ได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางมีการปรับตัวกับเพื่อนดีขึ้น กว่าก่อนได้รับการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

✓ อารีย์ ลีลา (2535 : 62) ได้ศึกษา ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ที่มีต่อ การสร้างสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำรอบ จังหวัด อุทัยธานี ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกมีการสร้างสัมพันธภาพ กับเพื่อนดีขึ้นกว่าก่อนได้รับการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

บุญศรี จิงณาเจริญเลิศ (2530 : 46) ได้ศึกษา ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีต่อ การปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนโดยใช้กิจกรรมกลุ่มมีการปรับตัวกับเพื่อนสูงกว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จิราภรณ์ หุ่นตระกูล (2528 : 51) ได้ศึกษา ผลของการใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อ การพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียน เสมิชนนารี กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการทดลองโดยใช้บทบาท

สมมุติมีการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพดีขึ้นกว่าก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

~ มาลินี อยู่โพธิ์ (2525 : 61) ได้ศึกษา ผลของการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนอินทาราม กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2525 ผลการศึกษาพบว่า ปัญหาการปรับตัวของกลุ่มทดลองลดลงกว่าก่อนการได้รับการให้คำปรึกษาแบบกลุ่ม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2.2.2 งานวิจัยในต่างประเทศ

เดอคอสเตอร์ (Decoster. 1981 : 5789 - A) ศึกษาพบว่า นักเรียนที่มีความพึงพอใจในการสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียน มีแนวโน้มของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สูงกว่านักเรียนที่มีความพอใจในความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนในชั้นเรียนต่ำ

แคพแลน (Kaplan. 1956 : 56) ได้ศึกษาสุขภาพจิตของเด็กในโรงเรียนมัธยมจำนวน 180 คน โดยศูนย์สุขภาพจิตพริ้นซ์จอร์จ ในแมรีแลนด์ (Prince George County Mental Health Clinic) พบว่า พวกที่ปรับตัวได้ดีคือพวกที่มีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น มีเหตุผลดีเหมาะสมกับอายุ ซึ่งมีจำนวนประมาณร้อยละ 69.6

กรอนลันด์ (สุรัช โกศิยะกุล. 2526 : 32 ; อ้างอิงมาจาก Grounlund. 1959) ศึกษาพบว่า เด็กที่ประสบปัญหาในการปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและสภาพสิ่งแวดล้อม มีปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความขัดแย้งในกลุ่ม เป็นเหตุให้การเรียนไม่มีประสิทธิภาพ เกิดความตึงเครียดทางอารมณ์และไม่มีความสุข

แสตริง (ธาดา ปุณศรี. 2533 : 16 ; อ้างอิงมาจาก Strang. 1958 : 14 - 15) ได้ศึกษาการปรับตัวของนิสิตกลุ่มที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดี และกลุ่มที่ประสบความล้มเหลวในการปรับตัวเข้ากับสังคม กลุ่มละ 26 คน ผลการศึกษาพบว่า ผู้ที่ปรับตัวเข้ากับสังคมได้ดีจะมีอารมณ์ขัน มีความรู้สึกอบอุ่น เข้าใจและเห็นใจผู้อื่น ฉลาด และมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ไขสถานการณ์

ที่ก่อให้เกิดความไม่สบายใจ เป็นคนเปิดเผย ชื่อสัตย์ระลึกในหน้าที่และความรับผิดชอบ ปรับตัว
เหมาะสมกับสิ่งแวดล้อม

จากผลงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนเพื่อให้มี
สัมพันธภาพที่ดีเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตในสังคมให้มีความสุข
การปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม จะช่วยให้วัยรุ่นสามารถปรับตัวอยู่ในกลุ่ม เกิดความ
เข้าใจกันมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้การปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม จะเป็นแนวทางให้วัยรุ่น
ประสบความสำเร็จในการพัฒนาสัมพันธภาพกับบุคคลอื่นในสังคมต่อไป ในการศึกษาครั้งนี้
ผู้วิจัยสนใจที่จะนำการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมาใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติตน
กับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี //

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้า

แหล่งข้อมูลและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม โดยพิจารณาจากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษา และจากการตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ของนักเรียน จำนวน 31 คน

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม จำนวน 20 คน ที่ได้จากการสุ่มอย่างง่ายจากประชากร โดยมีขั้นตอนการเลือกกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

1. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากอาจารย์ที่ปรึกษา ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 กรอกแบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 จำนวนทั้งสิ้น 500 คน แล้วผู้วิจัยดำเนินการต่อไปนี้

1.1 นำคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนแต่ละห้องที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินมาเรียงลำดับจากคะแนนสูงไปต่ำ

1.2 คัดเลือกนักเรียนในข้อ 1.1 ที่มีคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่ำกว่าเปอร์เซนไทล์ที่ 25 ลงมา ได้นักเรียนจำนวน 125 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 9 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 6 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 9 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 จำนวน 12 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 19 คน

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 จำนวน 11 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 จำนวน 17 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/8 จำนวน 10 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 จำนวน 16 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 จำนวน 14 คน

2. ผู้วิจัยขอความร่วมมือจากนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ทั้งหมดของแต่ละห้องเรียน
 ตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

3. ผู้วิจัยคัดเลือกนักเรียนในข้อ 2 ที่มีรายชื่อตรงกับนักเรียนในข้อ 1.2 ได้นักเรียน
 จำนวน 95 คน ซึ่งเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 6 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 4 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/3 จำนวน 5 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/4 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/5 จำนวน 14 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/6 จำนวน 7 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 จำนวน 15 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/8 จำนวน 8 คน นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 จำนวน 16 คน
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10 จำนวน 12 คน

4. ผู้วิจัยสุ่มห้องเรียนในข้อ 3 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายมาจำนวน 2 ห้องเรียน ได้แก่
 นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 จำนวน 15 คน และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 จำนวน 16 คน

5. ผู้วิจัยสังเกตการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ในข้อ 4 โดยใช้แบบประเมิน
 การปฏิบัติตนกับเพื่อนฉบับเดียวกับที่อาจารย์ที่ปรึกษาใช้ประเมินนักเรียน ผลการสังเกตครั้งนี้
 สอดคล้องกับที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมิน และจากการตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ของนักเรียน
 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แล้วผู้วิจัยสัมภาษณ์นักเรียนเพื่อสอบถามความสนใจในการเข้าร่วมการ
 ทดลอง ปรากฏว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 สนใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 15 คน
 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9 สนใจเข้าร่วมการทดลอง จำนวน 16 คน

6. ผู้วิจัยสังเกตการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนในข้อ 5 ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัย
 กำหนด 3 สถานการณ์ ได้นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/7 และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/9
 จำนวน 13 คน และ 12 คน ตามลำดับ ที่มีคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่ำกว่าร้อยละ 65

7. ผู้วิจัยสุ่มนักเรียนในข้อ 6 ที่สนใจเข้าร่วมการทดลอง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย
 มาห้องเรียนละ 10 คน แล้วสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ✓
3. แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน
4. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

วิธีดำเนินการสร้างเครื่องมือ

1. แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อนเพื่อคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน
 - 1.2 สอบถามอาจารย์ที่ปรึกษา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาระบุพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม
 - 1.3 ศึกษาข้อมูลจากการสำรวจปัญหาการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน โดยใช้แบบสอบถามปลายเปิด
 - 1.4 นำพฤติกรรมจากข้อ 1.2 และ 1.3 มาคัดเลือกเฉพาะที่สอดคล้องกัน และมีความถี่ของพฤติกรรมสูง
 - 1.5 สร้างแบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และอาจารย์พรณพิศ วาณิชย์การ ตรวจสอบ
 - 1.6 นำแบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปให้อาจารย์ที่ปรึกษาประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/1 - นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2/10

- 1.7 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน กำหนดไว้ดังนี้
- เหมาะสม หมายถึง การปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดงออกมานั้นอยู่ใน
ระดับดี ให้คะแนน 1 คะแนน
- ต้องปรับปรุง หมายถึง การปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดงออกมานั้นอยู่ใน
ระดับไม่เหมาะสม ให้คะแนน 0 คะแนน

ตัวอย่าง แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน

แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน (อาจารย์ที่ปรึกษา).....

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้ โดยพิจารณาว่านักเรียนที่ท่านประจำชั้นอยู่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนอยู่ในระดับใด

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

2.1 ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.2 สอบถามอาจารย์ที่ปรึกษา และให้อาจารย์ที่ปรึกษาระบุพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่เหมาะสม

2.3 ผู้วิจัยสำรวจปัญหาการปฏิบัติตนกับเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้แบบสอบถาม ปลายเปิด ผลการสำรวจพบว่า นักเรียนมีความรู้สึกที่เพื่อนเอาแต่ใจตัวเอง ไม่ยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่กล่าวชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ไม่เสนอแนะสิ่งที่เป็นประโยชน์กับเพื่อน ไม่สนใจความรู้สึกของกันและกัน ไม่แสดงความเห็นใจเพื่อน ไม่เคยพูดให้กำลังใจ

2.4 นำพฤติกรรมจากข้อ 2.2 และ 2.3 มาคัดเลือกเฉพาะที่สอดคล้องกันและมีความถี่ของพฤติกรรมสูง

2.5 สร้างแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และ อาจารย์พรรณพิศ วาณิชการ ตรวจสอบ

2.6 นำแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้นักเรียนทำ

ตัวอย่าง แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของตัวเองเอง โดยพิจารณาอย่าง

รอบคอบในทุกแง่มุมเพื่อตอบคำถามว่า ลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้จะตรงกับลักษณะ

ของเพื่อนคนใดหรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อของเพื่อนหรือชื่อของนักเรียน

ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของตัวเองเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน

คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียนและจะเก็บไว้เป็นความลับ

1. ผู้ที่สนุกสนาน ร่าเริงที่สุดในชั้น คือ.....
2. ผู้ที่เสียขริม ยิ้มยาก คือ.....
3. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวทักทายเพื่อนเมื่อพบกัน คือ.....
4. ผู้ที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนมากที่สุด คือ.....
5. ผู้ที่ไม่ยอมรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด คือ.....
6. ผู้ที่พูดจามีเหตุผล คือ.....
7. ผู้ที่มักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล คือ.....
8. ผู้ที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ คือ.....
9. ผู้ที่ชอบทำงานร่วมกับเพื่อน คือ.....
10. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ คือ.....

3. แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนก่อนและหลังการทดลอง เป็นแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนในการสร้าง ดังนี้

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

3.2 ศึกษาการสร้างแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากผลการประเมินที่อาจารย์ที่ปรึกษาประเมิน และจากการตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ของนักเรียน

3.3 สร้างแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่าน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนันท และอาจารย์พรหมพิศ วาณิชการ พิจารณาสถานการณ์ และลักษณะพฤติกรรมที่สังเกต ให้สอดคล้องกับนิยามศัพท์เฉพาะของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

3.4 นำแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน ที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิไปใช้ในการวิจัยต่อไป

3.5 ลักษณะแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน เป็นแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยกำหนด ประกอบด้วยสถานการณ์และการปฏิบัติตนกับเพื่อน โดยมีช่องให้ผู้สังเกตบันทึกว่าพฤติกรรมเหล่านั้นในกลุ่มตัวอย่างปฏิบัติในระดับใด

3.6 การบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผู้วิจัยได้จัดเตรียมผู้แสดงไว้ 3 คน เพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์ ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยพิจารณาการแสดงพฤติกรรมของนักเรียนว่าอยู่ในระดับใด แล้วเลือกขีดเครื่องหมาย / ลงในช่องว่างที่ตรงกับระดับความรู้สึกของผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย

3.7 เกณฑ์การให้คะแนนของแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนกำหนดไว้ ดังนี้

เหมาะสม หมายถึง การปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดงออกมานั้นแสดงอยู่ในระดับดี ให้คะแนน 1 คะแนน

ต้องปรับปรุง หมายถึง การปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดงออกมานั้นอยู่ในระดับไม่เหมาะสม ต้องปรับปรุง ให้คะแนน 0 คะแนน

ขั้นตอนในการสังเกต

1. ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัย ศึกษาและทำความเข้าใจจุดมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะ และแบบบันทึก การปฏิบัติตนกับเพื่อนให้เข้าใจตรงกัน เพื่อสามารถบันทึกการสังเกตได้อย่างถูกต้อง
2. การสังเกตของการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยกำหนดสถานการณ์ และพฤติกรรมของนักเรียน ตามแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตการปฏิบัติตนกับเพื่อนของ นักเรียนตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ก่อนและหลังการทดลอง

ดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต

การสังเกตในครั้งนี้เป็นการสังเกตลักษณะพฤติกรรมตามสถานการณ์ที่กำหนด จึงหา ความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้วิธีการของ สกอตต์ (Scott)(พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 134) ซึ่งมีสูตรดังนี้

$$\pi = \frac{P_o - P_e}{1 - P_e}$$

π หมายถึง ความเชื่อมั่นของการสังเกต

P_o หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตได้ตรงกันของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งได้จากผลต่างระหว่าง 1.00 กับค่าผลรวมของผลต่าง ระหว่างร้อยละของค่าสังเกตพฤติกรรมของผู้สังเกต 2 คน

P_e หมายถึง อัตราส่วนของความน่าจะเป็นของการสังเกตพฤติกรรมได้ตรงกัน ที่เกิดขึ้นโดยความบังเอิญของผู้สังเกต 2 คน ซึ่งหาได้จากสัดส่วน ของคะแนนพฤติกรรมที่มีจำนวนสูงสุด และรองลงมา โดยเลือกจาก ผู้สังเกตคนใดคนหนึ่งก็ได้ นำค่าทั้งสองมาคูณกำลัง 2 แล้วนำมาบวกกัน

ตัวอย่าง แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

เช้าวันหนึ่งเมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในห้องเพื่อเอากระเป๋านักเรียนไปเก็บ นักเรียนพบปิยะพลและพจนะ กำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้อง (1) เมื่อปิยะพลหันมาเห็นก็เรียกนักเรียนไปปรึกษาเรื่องการทำการงานกลุ่มวิชาสังคมศึกษาว่าจะเลือกหัวข้ออะไรดี โดยพจนะเสนอว่าควรเลือกอะไรก็ได้ที่หาข้อมูลได้ง่าย ๆ (2) และถามนักเรียนว่าเห็นด้วยหรือไม่ (3,4) ขณะที่กำลังคุยกันอยู่นั้น วิทยุสก็เดินยืมเข้ามาในห้องและบอกว่าอาจารย์คิดประกาศผลการสอบวิชาภาษาอังกฤษแล้ว โดยวิทยุสทำคะแนนได้สูงสุดของห้องและได้คะแนนเต็ม 30 คะแนน (5) ส่วนปิยะพลและนักเรียนได้เท่ากันคือ 25 คะแนน สำหรับพจนะนั้น อาจารย์ให้มาเรียกพจนะไปพบโดยด่วนเพื่อสอบซ่อม เนื่องจากพจนะได้คะแนนเพียง 9 คะแนน (6,7) พจนะบ่นว่าเบื่อแล้วหันมาชวนนักเรียนว่าวันนี้โคตรเรียนตึกว่า ไปเล่นสนุกเกอร์ด้วยกันนะ (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

ตัวอย่าง แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

ตอนพักกลางวันขณะที่นักเรียนและอมรเทพกำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้อง จักรพันธ์ก็เดินเข้ามา (1) อมรเทพชวนให้จักรพันธ์นั่งคุยด้วยกัน จักรพันธ์เล่าให้ฟังว่าไม่สบายใจ (2) เรื่องที่มาโรงเรียนสายบ่อย ๆ เนื่องจากบ้านอยู่ไกล เมื่อเช้าก็ถูกอาจารย์ทำโทษให้วิ่งรอบสนามและหักคะแนนความประพฤติ (6,7) อมรเทพบอกว่าอาจารย์ไม่ควรลงโทษ น่าจะฟังเหตุผลของจักรพันธ์บ้าง (3) จักรพันธ์เองก็บ่นว่ากลัวใจ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี (4) ขณะนั้นเกียรติศักดิ์เดินเข้ามาในห้องและว่ามีข่าวติมาบอก เรื่องแรกคือ ภาพวาดผนังห้องป้องกันโรคเอดส์ที่อมรเทพส่งไปประกวดที่จังหวัดได้รับรางวัลชนะเลิศ (5) เรื่องที่ 2 ก็คือ บ่ายนี้ชั่วโมงภาษาไทยอาจารย์ไม่มา พวกเราแอบเป็นหัวโรงเรียนไปทานขนมในตลาดกัน (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาอ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

4. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

4.1 ผู้วิจัยศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับเทคนิค ขั้นตอน และหลักการเกี่ยวกับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (TA) เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดเนื้อหาให้เหมาะสมกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4.2 ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการสร้างโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.3 สร้างโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

4.4 นำโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และ อาจารย์พรณพิศ วาณิชย์การ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการฝึก และวิธีดำเนินการ

4.5 นำโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่ได้ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนปทุมคงคา และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาษาและระยะเวลาที่ใช้ในการฝึกแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.45 น. - 16.45 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ มีขั้นตอนในการสร้างดังนี้

5.1 ผู้วิจัยสร้างโปรแกรมการสอนแบบปกติ เรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน โดยมี

วัตถุประสงค์และเนื้อหาเช่นเดียวกับโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

5.2 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน คือ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วันเพ็ญ พงศ์ประยูร ผู้ช่วยศาสตราจารย์บังอร เสดนนท์ และอาจารย์พรรณพิศ วาณิชย์การ ตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างวัตถุประสงค์ของการฝึก และวิธีดำเนินการ

5.3 นำโปรแกรมการสอนแบบปกติที่ได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 10 คน เพื่อศึกษาข้อบกพร่องเกี่ยวกับภาษา และระยะเวลาที่ใช้ในการสอน แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข เพื่อนำไปใช้ในการวิจัย

โปรแกรมการสอนแบบปกติ ผู้วิจัยใช้เวลาทดลอง 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.45 - 16.45 น. (ดังรายละเอียดในภาคผนวก)

การเตรียมการก่อนการทดลอง

1. เตรียมผู้สังเกต

1.1 เลือกผู้ช่วยวิจัย 1 คน เพื่อช่วยสังเกต โดยกำหนดให้ผู้ช่วยวิจัยในครั้งนี้เป็นครูสอนในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว

1.2 ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยศึกษาทำความเข้าใจ ความมุ่งหมายของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะของการปฏิบัติตนกับเพื่อน และแบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนเพื่อสามารถใช้แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ถูกต้อง

1.3 ผู้วิจัย และผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกตและบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ตามสถานการณ์ที่กำหนดในชั่วโมงกิจกรรมแนะแนว เพื่อหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต ซึ่งจะต้องได้ค่าดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกตตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

2. เตรียมสถานการณ์

- 2.1 ศึกษาแนวทางในการกำหนดจำนวนสถานการณ์ และระยะเวลาที่ใช้ในการประเมินพฤติกรรม จากเอกสารที่เกี่ยวข้อง
- 2.2 สํารวจเบื้องต้นเกี่ยวกับสถานการณ์การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดสถานการณ์
- 2.3 สร้างสถานการณ์การปฏิบัติตนกับเพื่อนก่อนการทดลอง 3 สถานการณ์ และหลัง การทดลอง 3 สถานการณ์ โดยให้มีลักษณะคู่ขนานกัน และใช้เวลาในการสังเกตสถานการณ์ละ 10 นาที
- 2.4 นำสถานการณ์การปฏิบัติตนกับเพื่อนที่สร้างขึ้นในข้อ 2.3 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ตรวจสอบ ความเหมาะสมด้านภาษา ความสอดคล้องของสถานการณ์กับนิยามศัพท์เฉพาะ และความเป็นคู่ขนานของสถานการณ์ก่อนและหลังการทดลอง
- 2.5 นำสถานการณ์จากข้อ 2.4 มาปรับปรุงแก้ไขเพื่อนำไปใช้ในการวิจัยต่อไป

แบบแผนการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยดำเนินการวิจัยแบบ Randomized Control Group Pretest - Posttest Design (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 67)

ตาราง 1 Randomized Control Group Pretest - Posttest Design

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
RE	T1	X	T2
RC	T1	~ X	T2

ความหมายของสัญลักษณ์

- RE แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มทดลอง
- RC แทน กลุ่มตัวอย่างที่ได้จากการสุ่ม กำหนดให้เป็นกลุ่มควบคุม
- T1 แทน การทดสอบก่อนการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- T2 แทน การทดสอบหลังการทดลองของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม
- X แทน การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน
- ~ X แทน การสอนแบบปกติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยสังเกตการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนที่เป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนเพื่อบันทึกไว้เป็นคะแนนPretest โดยประเมินตามสถานการณ์ที่กำหนด 3 สถานการณ์ ใช้เวลาสถานการณ์ละ 10 นาทีเมื่อวันจันทร์ที่ 21 ถึงวันพุธที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537

2. ระยะทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทั้งสองกลุ่ม คือ กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม โดยใช้เวลา ดังนี้

2.1 กลุ่มทดลอง ฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทุกวันจันทร์และวันพุธ โดยเริ่มตั้งแต่วันจันทร์ที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันพุธที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2538 ระหว่างเวลา 15.45 - 16.45 น. เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สถานที่ทดลองคือ ห้องแนะแนว โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

2.2 กลุ่มควบคุม ได้รับการสอนแบบปกติ ทุกวันอังคารและวันพฤหัสบดี โดยเริ่มตั้งแต่วันอังคารที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันพฤหัสบดีที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2538 ระหว่างเวลา 15.45 - 16.45 น. เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง สถานที่ทดลองคือ ห้องแนะแนว โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี

3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงการปฏิบัติตนกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่กำหนด โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนไว้เป็นคะแนน Posttest 3 สถานการณ์ ใช้เวลาสถานการณ์ละ 10 นาที ซึ่งสถานการณ์จะมีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ในการ Pretest เมื่อวันพุธที่ 4 ถึงวันศุกร์ที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2538
4. นำผลที่ได้จากข้อ 1 และข้อ 3 ไปวิเคราะห์ตามวิธีการทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากได้คะแนนจากการประเมินแล้วนำมาวิเคราะห์ดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. วิเคราะห์การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. วิเคราะห์ผลต่างของคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติพื้นฐาน ได้แก่
 - 1.1 คะแนนเฉลี่ย (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 146)
 - 1.2 ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 151)
2. สถิติสำหรับวิเคราะห์คุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ การหาความเชื่อมั่นของการสังเกต โดยใช้วิธีการของสกอตต์ (Scott) (พวงรัตน์ ทวีรัตน์. 2531 : 134)
3. สถิติสำหรับทดสอบสมมุติฐาน
 - 3.1 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนก่อนและหลังการทดลองภายในกลุ่ม โดยใช้สูตร t - test Dependent (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2528 : 236 - 237)
 - 3.2 เปรียบเทียบความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมหลังการทดลอง โดยใช้สูตร t - test Independent (ชูศรี วงศ์รัตน์. 2528 : 228)

บทที่ 4

ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษากันคว้า

สัญลักษณ์ในการวิเคราะห์และแปลผล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลจากการทดลอง และแปลความหมายของผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดสัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่ใช้แทนความหมายดังต่อไปนี้

N	แทน	จำนวนนักเรียนในกลุ่มตัวอย่าง
$\bar{X}$	แทน	ค่าเฉลี่ยการปฏิบัติตนกับเพื่อน
S.D.	แทน	ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของการปฏิบัติตนกับเพื่อน
S_D	แทน	ค่าความคลาดเคลื่อนของผลต่างของคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อน
ก่อนและหลังการทดลอง
ΣD	แทน	ผลรวมของคะแนนความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนก่อนและ
หลังการทดลอง
t	แทน	ค่าสถิติที่ใช้พิจารณา t - distribution

ผลของการศึกษาค้นคว้า

ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับ ดังนี้

- 1. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนแบบปกติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 2

ตาราง 2 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	10	24.6	2.4129	0.2465
กลุ่มควบคุม	10	40.5	2.9981	

จากตาราง 2 ปรากฏว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนแบบปกติ แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แสดงว่า นักเรียนกลุ่มทดลองก่อนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนได้รับการสอนแบบปกติ มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนไม่แตกต่างกัน

2. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการสอนแบบปกติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 3

ตาราง 3 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมก่อนและหลังได้รับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	ΣD	ΣD^2	S_D	t
กลุ่มทดลอง	10	159	2757	15.9478	9.9700*
กลุ่มควบคุม	10	117	1549	14.1461	8.2708*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 3 ปรากฏว่า การปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ แสดงว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสอนแบบปกติทำให้นักเรียนทั้งสองกลุ่มมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น

3. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ดังแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลในตาราง 4

ตาราง 4 เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ

กลุ่มตัวอย่าง	N	$\bar{X}$	S.D.	t
กลุ่มทดลอง	10	40.5	3.8370	1.9865 *
กลุ่มควบคุม	10	36.6	4.8808	

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตาราง 4 ปรากฏว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 แสดงว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่าการสอนแบบปกติ

บทที่ 5

บทย่อ สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บทย่อ

ความมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ
3. เปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับเพื่อนของนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

สมมุติฐานในการศึกษาค้นคว้า

1. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้นหลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ

ขอบเขตของการศึกษาค้นคว้า

1. ประชากร เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีคะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อน ไม่เหมาะสม โดยพิจารณาจากการประเมินของอาจารย์ที่ปรึกษา และจากการตอบแบบสอบถาม "ใครเอ่ย" ของนักเรียน จำนวน 31 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่มีการปฏิบัติตนกับเพื่อน ไม่เหมาะสม จำนวน 20 คน ที่ได้มาโดยวิธีสุ่มอย่างง่ายจากประชากรและสอบถามความสมัครใจในการเข้าร่วมการทดลอง หลังจากนั้นสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งเพื่อแบ่งเป็นกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม กลุ่มละ 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้า

1. แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"
3. แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน
4. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
5. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

การดำเนินการทดลอง

1. ระยะก่อนการทดลอง

1.1 ผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยฝึกสังเกตและบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างตามสถานการณ์ที่กำหนด เพื่อหาดัชนีความเชื่อมั่นของการสังเกต ได้ค่าความเชื่อมั่นของการสังเกตเท่ากับ 0.89 โดยสังเกต 6 ครั้ง

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงการปฏิบัติตนกับเพื่อน ตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ เมื่อวันจันทร์ที่ 21 ถึงวันพุธที่ 23 พฤศจิกายน พ.ศ.2537 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต และบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนทั้งสองกลุ่ม ไว้เป็นคะแนนก่อนการทดสอบ (Pretest)

2. ระยะดำเนินการทดลอง ผู้วิจัยเป็นผู้ดำเนินการทั้งสองกลุ่ม โดยกลุ่มทดลองได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตามโปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ในวันจันทร์และวันพุธ เวลา 15.45 - 16.45 น. ตั้งแต่วันที่ 28 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 4 มกราคม พ.ศ. 2538 ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ตามโปรแกรมการสอนแบบปกติ เป็นเวลา 6 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 2 ครั้ง ครั้งละ 1 ชั่วโมง รวมทั้งสิ้น 12 ครั้ง ในวันอังคารและวันพฤหัสบดี เวลา 15.45 น. - 16.45 น. ตั้งแต่วันที่ 29 พฤศจิกายน พ.ศ. 2537 ถึงวันที่ 5 มกราคม พ.ศ. 2538

3. ระยะหลังการทดลอง ผู้วิจัยให้นักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแสดงการปฏิบัติตนกับเพื่อนตามสถานการณ์ที่กำหนดให้ 3 สถานการณ์ ซึ่งแต่ละสถานการณ์มีลักษณะคู่ขนานกับสถานการณ์ก่อนการทดลอง เมื่อวันพุธที่ 4 ถึงวันศุกร์ที่ 6 มกราคม พ.ศ. 2538 โดยผู้วิจัยและผู้ช่วยวิจัยเป็นผู้สังเกต และบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนทั้งสองกลุ่มไว้เป็นคะแนน หลังการทดลอง (Posttest)

4. นำคะแนนที่ได้จากการบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนก่อนและหลังการทดลองมาวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติดังต่อไปนี้

1. ทดสอบความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยใช้ t - test Dependent

2. ทดสอบความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอนแบบปกติ โดยใช้ t - test Dependent

3. ทดสอบความแตกต่างของการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล กับนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ โดยใช้ t - test Independent

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าสรุปผลได้ดังนี้

1. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากการศึกษาผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ปีการศึกษา 2537 โรงเรียนวิสุทธิรังษี อำเภอท่าม่วง จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า

1. นักเรียนกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 1

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเป็นวิธีการที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ และเข้าใจความคิด ความรู้สึก

และการกระทำของตนเองในการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์ โครงสร้างบุคลิกภาพ การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เกมทางจิตวิทยา การวิเคราะห์ ทัศนคติในชีวิต และการใส่ใจ นอกจากนี้ วิธีการที่ใช้ในการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลของการวิจัยในครั้งนี้ ประกอบด้วย การอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบ การฝึกปฏิบัติ การแสดงบทบาทสมมุติ การให้คำแนะนำ การให้ข้อมูลย้อนกลับ และการเสริมแรง ทางบวก ซึ่งวิธีการต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนมีปฏิสัมพันธ์กัน ทำให้นักเรียนได้รู้จัก และเข้าใจตัวเองได้มากยิ่งขึ้น ได้เรียนรู้แนวทางที่จะปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรมของตนเอง ตลอดจน เข้าใจและยอมรับความคิด ความรู้สึก และ การกระทำของบุคคลอื่น และจากการที่นักเรียนมี โอกาสได้ฝึกซ้อมการปฏิบัติตนกับเพื่อน ทำให้นักเรียน สามารถใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ได้อย่างเหมาะสม ทำให้ได้รับการยอมรับจากเพื่อนและมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันมากขึ้น

จากการบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองในครั้งนี้ พบว่าหลังจากที่ นักเรียนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นักเรียนสามารถปฏิบัติตนกับ เพื่อนได้ดีขึ้น นักเรียนสามารถใช้ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้อย่าง เหมาะสม ในด้านต่าง ๆ ต่อไปนี้คือ กล่าวทักทายเพื่อน รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ให้กำลังใจเพื่อน แสดงความเห็นใจเพื่อน และปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ นิสาขชล พงศ์พานานูเวช (2537 : 81) ที่ได้ศึกษาพบว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทำให้ การสื่อสารกับเพื่อน ต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสาทรธรรมจันทร จัหวัดราชบุรี ดีขึ้นอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ วูดวาร์ด (Woodward. 1975 : 5045) ที่ได้ศึกษาพบว่า การฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลทำให้การปรับตัวทางสังคม อึดทนทนทาน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ระดับชั้น 6 ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

2. นักเรียนกลุ่มควบคุมมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 2

จากผลการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า การสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน ทำให้นักเรียนมีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น ทั้งนี้เป็นเพราะว่าในการสอนแบบปกตินั้น ผู้วิจัยเป็นผู้บรรยาย พร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ รูปภาพ เอกสารสถานการณ์ แผ่นใส วิดีทัศน์ ตลอดจนเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ชักถาม และมีการสรุปร่วมกันระหว่างผู้วิจัยกับนักเรียน จึงทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจที่ถูกต้อง และทราบแนวทางที่จะนำไปปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

จากการบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุมในครั้งนี้ พบว่าหลังจากที่นักเรียนได้รับการสอนแบบปกติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน นักเรียนสามารถปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ดีขึ้น สามารถใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางในการปฏิบัติตนกับเพื่อนได้ดีขึ้นในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ กล่าวทักทายเพื่อน รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด แสดงความคิดเห็น ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ ให้กำลังใจเพื่อน แสดงความเห็นใจเพื่อน และปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล

ผลการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์ (2537 : 58) ที่ได้ศึกษาผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม จังหวัดปทุมธานี โดยนักเรียนกลุ่มทดลองได้รับการฝึกพฤติกรรมการแสดงออก ส่วนนักเรียนกลุ่มควบคุมได้รับการสอนแบบปกติ ผลของการศึกษาพบว่า หลังการทดลองนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. นักเรียนที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานข้อที่ 3

จากการวิจัยครั้งนี้แสดงให้เห็นว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ ทั้งนี้เพราะว่าก่อนการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลนั้น นักเรียนได้ตอบแบบสำรวจบุคลิกภาพ ได้ทราบว่าตนเองมีบุคลิกภาพอย่างไร และนักเรียนที่ได้รับการฝึกมีโอกาสได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติต่อเพื่อนอย่างเหมาะสม ได้ฝึกการปฏิบัติต่อเพื่อน

ทั้งทางด้าน ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง ได้เรียนรู้เกี่ยวกับโครงสร้างของบุคลิกภาพ รูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์ เกมทางจิตวิทยา ทักษะในชีวิต และการใส่ใจ ได้มีส่วนร่วมในการแสดงบทบาทสมมุติ ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างสมาชิกในกลุ่ม ได้วิเคราะห์และอภิปรายผล การแสดงบทบาทต่าง ๆ ทำให้นักเรียนได้เข้าใจความคิด ความรู้สึกและการกระทำของตนเองในการปฏิบัติต่อเพื่อน ตลอดจนได้พัฒนาบุคลิกภาพในส่วนที่บกพร่องของตนเอง นอกจากนี้ การที่นักเรียนได้มีโอกาสฝึกการปฏิบัติตนกับเพื่อนและได้ทราบผลการกระทำของตนเอง ทำให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจที่จะปรับปรุงตนเอง ซึ่งแตกต่างจากนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติที่ได้เรียนรู้การปฏิบัติกับเพื่อนจากการบรรยายและการยกตัวอย่างของผู้วิจัย พร้อมทั้งใช้สื่อต่าง ๆ ได้แก่ รูปภาพ เอกสารสถานการณ์ แผ่นใส วิดีทัศน์ ตลอดจนมีโอกาสแสดงความคิดเห็น ชักถาม และสรุปแนวทางที่เหมาะสมในการปฏิบัติตนกับเพื่อนเท่านั้น นักเรียนไม่มีโอกาสได้ฝึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน ไม่มีโอกาสได้เห็นการแสดงพฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อนของสมาชิกในกลุ่ม รวมทั้งไม่มีโอกาสได้รับทราบผลจากการแสดงพฤติกรรมของตนเอง จึงทำให้นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติ และเมื่อเปรียบเทียบการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมแล้ว พบว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีการปฏิบัติตนกับเพื่อนดีกว่านักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอนแบบปกติในด้านต่าง ๆ เรียงตามลำดับดังนี้ คือ ให้กำลังใจเพื่อน แสดงความเห็นใจเพื่อน กล่าวชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ กล่าวทักทายเพื่อน ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด แสดงความคิดเห็น และให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ควรมีการติดตามผลของการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และนักเรียนกลุ่มควบคุมที่ได้รับการสอน

หน้า ๑๖๓-๑๖๔

แบบปกติ ภายหลังสิ้นสุดการทดลอง 3 เดือน หรือ 6 เดือน เพื่อศึกษาว่าการปฏิบัติตนกับเพื่อน
ของนักเรียนเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางใด

2. ผู้ที่จะนำวิธีการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลไปใช้เพื่อการวิจัย
หรือเพื่อประโยชน์ในด้านอื่น ๆ ควรจะได้ศึกษารายละเอียดต่าง ๆ และมีประสบการณ์เกี่ยวกับ
ทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
ที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนในระดับชั้นอื่น เช่น ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย
2. ควรศึกษาอิทธิพลของตัวแปรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน เช่น เพศ
บุคลิกภาพ ความวิตกกังวล ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นต้น

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ✓ กฤษณา ศักดิ์ศรี. มนุษย์สัมพันธ์ เล่ม 1. กรุงเทพฯ ฯ : โรงพิมพ์อักษรวิทยา, 2534.
- กาญจน์กมล สุวิทยารัตน์. ผลของการฝึกพฤติกรรมการแสดงออกที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนต่างเพศของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนธรรมศาสตร์คลองหลวงวิทยาคม อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.
- กิติกร มีทรัพย์. เกิดเพื่อชนะ. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ข้าวฟ่าง, 2535.
- โกศล มีคุณ. มนุษย์สัมพันธ์ในองค์กร. ราชบุรี : วิทยาลัยครูหมู่บ้านจอมบึง, 2533.
- กันยา สุวรรณแสง. การพัฒนานุคลิกภาพและการปรับตัว. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์บำรุงสาสน์, 2533.
- จรรยา สุวรรณทัต. เอกสารการสอนและแบบฝึกหัดชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2528.
- จิราภรณ์ หุ่นตระกูล. การทดลองใช้บทบาทสมมุติที่มีต่อการพัฒนาการปรับตัวด้านสัมพันธภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนเสมียนนารี. ปรียญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528. อัดสำเนา.
- เจียรนัย ทรงชัยกุล. เทคนิคการให้คำปรึกษาเบื้องต้น. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2533.
- ✓ จำเนียร ช่างโชติ. "TA การวิเคราะห์โครงสร้างทางบุคลิกภาพและการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล," รวมคำแห่งศึกษาศาสตร์. 1 : 74 - 78 ; 8 เมษายน 2524.
- ฉวีวรรณ สุขพันธ์ไพฑาราม. พัฒนาการวัยรุ่นและบทบาทครู. กรุงเทพฯ ฯ : มิตรนราการพิมพ์, 2527.
- ชูศรี วงศ์รัตน์. แบบแผนการทดลองและสถิติ. กรุงเทพฯ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2528.
- ดวงกมล เวชบรรยงรัตน์. เอกสารการสอนชุดวิชาพัฒนาการวัยรุ่นและการอบรม. นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 2527.

ธีระ ประพตกิจ. จิตวิทยาพัฒนาตนเอง. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พับบลิชชิง, 2531.

นพพร พานิชสุข. "เราจะสร้างมนุษยสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นได้อย่างไร,"

วารสารข้าราชการ. 24 (5) : 69 - 71 ; พฤษภาคม 2522.

✓ นิภา นิธยาชน. การปรับตัวและบุคลิกภาพ. กรุงเทพฯ ฯ : สารศึกษาการพิมพ์, 2530.

นิตยาชล พงศ์พาชำนาญเวช. ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการสื่อสารกับเพื่อนต่างเพศ ของ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนสายธรรมจันทร์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2537. อัดสำเนา.

บุญศรี จิธนาเจริญเลิศ. ผลของการใช้กิจกรรมกลุ่มที่มีการปรับตัวกับเพื่อนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนนนทรีวิทยา กรุงเทพมหานคร ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2530. อัดสำเนา.

บัญญัติ ยง่วน. การทดลองใช้วิธีการให้คำปรึกษาเป็นกลุ่มแบบวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาความสามารถในการปรับตัวทางสังคม ของนักเรียนหญิงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเฉลิมขวัญสตรี จังหวัดพิษณุโลก ปรินิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ พิษณุโลก, 2530. อัดสำเนา.

ปรานี พรรณวิเชียร. "ทำอะไรไม่ไร้เพื่อน," วารสารสถาบันเทคโนโลยีราชมงคล. 9 (1) : 76 - 78 ; กรกฎาคม 2534.

ปริญญ์ ปราชญานุพร. รู้ทันเกมชนะใจคน. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์ดอกหญ้า, 2536.

ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลของนิรนาม. กรุงเทพฯ ฯ : คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2531.

พงษ์พันธ์ พงษ์โสภ. ทฤษฎีและเทคนิคการให้คำปรึกษา. กรุงเทพฯ ฯ : สำนักพิมพ์พิทักษ์อักษร, 2525.

พยอม วงศ์สารศรี. มนุษยสัมพันธ์ในองค์กร. กรุงเทพฯ ฯ : ภาควิชาบริหารธุรกิจและสหกรณ์ คณะวิชาวิทยาการจัดการ วิทยาลัยครูสวนดุสิต สหวิทยาลัยรัตนโกสินทร์, 2532.

พรรณราย ทรัพย์ประภา. คนแต่ละคนเล่นเกมอะไร. กรุงเทพฯ ๑ : สำนักพิมพ์ต้นหมาก, 2527.

จิตวิทยาแนว TA เพื่อความสุขในชีวิตและการทำงาน. กรุงเทพฯ ๑ : โรงพิมพ์
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2532.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์. พิมพ์ครั้งที่ 2.

กรุงเทพฯ ๑ : โรงพิมพ์เจริญผล, 2531.

พวงสร้อย วรกุล. การเปรียบเทียบสภาพปัญหาในการปรับตัวของนักเรียนมัธยมศึกษา

ตอนต้น กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ๑ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2522. อัดสำเนา.

พิชิต สุวรรณประกร และคนอื่น ๆ . TA พุดจาประสาคน. กรุงเทพฯ ๑ : ศูนย์การพิมพ์

ประกรกิจ, 2534.

มาลินี อยู่โพธิ์ การทดลองการให้คำปรึกษาแบบกลุ่มต่อการพัฒนาการปรับตัวทางสังคมด้าน

สัมพันธภาพกับเพื่อน. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ ๑ : มหาวิทยาลัย

ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2525. อัดสำเนา

ยรรยง ผิวอ่อน. ผลของการให้คำปรึกษาแบบไม่นำทางที่มีต่อการปรับตัวกับเพื่อนต่างประเทศ

ของนิสิตชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร. ปรินูญานิพนธ์

กศ.ม. กรุงเทพฯ ๑ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

✓ ระวีวรรณ เสวตามร. ยุทธวิธีเสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์. กรุงเทพฯ ๑ : สำนักพิมพ์สายใจ, 2532.

วิญญู พูลศรี. เทคนิคจิตวิทยาการปรึกษา. เชียงใหม่ : คณะครุศาสตร์ วิทยาลัยครู

เชียงใหม่, 2535.

วัชร ทรัพย์มี. ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. กรุงเทพฯ ๑ :

ไทยวัฒนาพานิช, 2522.

วัลลภ ปิยะมโนธรรม. เอกสารประกอบการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการแนวทีโอ. กรุงเทพฯ ๑ :

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต, 2533.

ศิริพร เวชชพิพัฒน์. การให้คำปรึกษากลุ่มแบบการวิเคราะห์การสื่อสารสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เพื่อพัฒนาการสื่อสารสัมพันธ์ในกลุ่มเพื่อน ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสันติราษฎร์วิทยาลัย กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2532. อัดสำเนา.

✓ สวนา พรพัฒน์กุล. "จิตวิทยาการบริหาร," เอกสารประกอบการสัมมนา. กรุงเทพฯ :

ฝ่ายบุคคล บริษัทกิจสยาม คอมเมอร์เชียล จำกัด, 2533.

✓ สมชาย ธัญชนกุล. จิตวิทยาวัยรุ่น. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์พัฒนาศ, 2526.

สุชา จันทน์เอม. จิตวิทยาเด็กแรก. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2533.

สุเมย์ ชีรดากร. จิตวิทยาพัฒนาการ. นนทบุรี : โรงพิมพ์สถานสงเคราะห์หญิงปากเกร็ด, 2526.

สุรัชย์ โกศิยะกุล. การสร้างแบบทดสอบวัดความสามารถทางการปรับตัวสำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดกำแพงเพชร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม.

กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2526. อัดสำเนา.

หุลย จำปาเทศ. จิตวิทยาสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2533.

✓ อังณา ศรีสุรพล. ผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับกลุ่มสัมพันธ์ที่มีต่อมนุษยสัมพันธ์ ของนักศึกษา ชั้นปีที่ 1 คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์ กรุงเทพมหานคร. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

✓ อภริดี เพชรบุรณิน. "มาเข้าใจตนเองและคนอื่นกันเถอะ," วารสารคอนเสริมฐศาสตร์. 24 (1) .1- 21 ; มีนาคม 2527.

✓ อากา จันทรสกุล. ทฤษฎีและวิธีการให้คำปรึกษาในโรงเรียน. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2535.

อารีย์ ลีลา. ผลของการฝึกพฤติกรรมกล้าแสดงออกที่มีต่อการสร้างสัมพันธ์ภาพกับเพื่อนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนบ้านน้ำร้อน จังหวัดอุทัยธานี. ปรินูญานิพนธ์ กศ.ม. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, 2535. อัดสำเนา.

- Allwood, Lyndon Vernon. "The Effects of Transactional Analysis Groups on Locus of Control, Self-Concept, Academic Achievement and Attendance in An Urban High School," Dissertation Abstracts International. 41 : 4975 - A; June, 1981.
- ✓ Burton, Genevieve. Interaction Relation : A Guide for Nurse. New York : Springer Publishing Company, 1977.
- Clark, Barbara Del. "The Influence of Transactional Analysis Training on Communication Skills," Dissertation Abstracts International. 43 (6) : 1886 - A ; December, 1982.
- Harris, Thomas A. I'm OK - You're OK. New York : Harper & Row Publisher, Inc., 1969.
- Hurlock, Elizabeth B. Developmental Psychology. New York : McGraw - Hill Book Company, 1964.
- Intarakumnerd, Tanom. "The Effects of Transaction Analysis on the Self - Concept of Thai Students Who are Enrolled in Mississippi University," Dissertation Abstracts International. 37 (3) : 1405 - A; September, 1976.
- Kaplan, Louis. Mental Health and Human Relations in Education. New York : Harper & Row Publisher, Inc., 1956.
- ✓ Kreigh, Helen Z. and Joanne E. Perko. Psychiatric and Mental Health Nursing : A Commitment to Care and Concern. 2 nd ed. Virginia : Reston Publishing Company, Inc., 1983.
- Woodward, Roy Brown. "The Effects of Transaction Analysis on the Self - Concepts, Social Adjustment, and Grade Point Averages of Intellectually Advantaged, Intellectually Normal, and Intellectually Disadvantaged Sixth Grade Students," Dissertation Abstracts International. 38 (8) : 5045 - A ; February, 1975.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก

1. แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. แบบสอบถาม “ใครเอ่ย”
3. แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

แบบประเมินการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน (อาจารย์ที่ปรึกษา).....

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบสอบถาม "ใครเอ่ย"

คำชี้แจง ขอให้นักเรียนคิดถึงลักษณะของเพื่อนและตัวของตัวเอง โดยพิจารณาอย่างรอบคอบ เพื่อตอบคำถามว่าลักษณะดังกล่าวข้างล่างนี้จะตรงกับลักษณะของเพื่อนคนใด หรือตรงกับตัวนักเรียนเอง แล้วใส่ชื่อเพื่อนหรือชื่อของนักเรียน ทั้งนี้ขอให้นักเรียนพิจารณาตัดสินใจด้วยตัวของตัวเอง ไม่อนุญาตให้ปรึกษากับเพื่อน คำตอบของนักเรียนจะเป็นประโยชน์ต่อกลุ่มของนักเรียนและจะเก็บเป็นความลับ

1. ผู้ที่สนุกสนานร่าเริงที่สุดในชั้น คือ.....
2. ผู้ที่เสียบขรึม ยิ้มยาก คือ.....
3. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวทักทายเพื่อนเมื่อพบกัน คือ.....
4. ผู้ที่ชอบช่วยเหลือเพื่อนมากที่สุด คือ.....
5. ผู้ที่ไม่ยอมรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด คือ.....
6. ผู้ที่พูดจา มีเหตุผล คือ.....
7. ผู้ที่มักใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผล คือ.....
8. ผู้ที่ไม่ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ คือ.....
9. ผู้ที่ชอบทำงานร่วมกับเพื่อน คือ.....
10. ผู้ที่ไม่เคยพูดให้กำลังใจเพื่อน คือ.....
11. ผู้ที่ไม่เคยกล่าวชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ คือ.....
12. ผู้ที่ชอบแสดงความคิดเห็นในเรื่องต่าง ๆ คือ.....
13. ผู้ที่ไม่เคยให้ข้อเสนอแนะแก่เพื่อน คือ.....
14. ผู้ที่ไม่สนใจความรู้สึกของเพื่อน คือ.....
15. ผู้ที่มีส่วนในการทำงานในห้องเรียนมากที่สุด คือ.....
16. ผู้ที่ไม่เคยแสดงความเห็นใจเพื่อน คือ.....
17. ผู้ที่มีความเห็นอกเห็นใจเพื่อนมากที่สุด คือ.....
18. ผู้ที่มักทะเลาะกับเพื่อนบ่อยครั้ง คือ.....
19. ผู้ที่ชอบทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับคนอื่นได้ดี คือ.....
20. ผู้ที่ไม่เคยปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผลของเพื่อน คือ.....

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

สถานการณ์ที่ 1

เช้าวันหนึ่งเมื่อนักเรียนเดินเข้ามาในห้องเพื่อเอากระเป๋านักเรียนไปเก็บ นักเรียนพบปิยะพลและพจนะกำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้อง (1) เมื่อปิยะพลหันมาเห็นก็เรียกนักเรียนไปปรึกษาเรื่องการทำรายงานกลุ่มวิชาสังคมศึกษาว่าจะเลือกหัวข้ออะไรดี โดยพจนะเสนอว่าควรเลือกอะไรก็ได้ที่หาข้อมูลได้ง่าย ๆ (2) และถามนักเรียนว่าเห็นด้วยหรือไม่ (3,4) ขณะที่กำลังคุยกันอยู่นั้น วิทวัสก็เดินอ้อมเข้ามาในห้องและบอกว่าอาจารย์ติดประกาศผลการสอบวิชาภาษาอังกฤษแล้ว โดยวิทวัสทำคะแนนได้สูงสุดของห้องและได้คะแนนเต็ม 30 คะแนน (5) ส่วนปิยะพลและนักเรียนได้เท่ากันคือ 25 คะแนน สำหรับพจนะนั้น อาจารย์ให้มาเรียกพจนะไปพบโดยด่วนเพื่อสอบซ่อม เนื่องจากพจนะได้คะแนนเพียง 9 คะแนน (6,7) พจนะบ่นว่าเบื่อแล้วหันมาชวนนักเรียนว่าวันนี้โคตรเรียนดีกว่า ไปเล่นสนุกเกอร์ด้วยกันนะ (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

สถานการณ์ที่ 2

เนื่องจากใกล้จะถึงวันขึ้นปีใหม่ อาจารย์อนุญาตให้มีการจัดงานเลี้ยงและรับประทานอาหารร่วมกัน นักเรียนกับเพื่อนจึงมาปรึกษากันล่วงหน้า โดยกฤษฎดาเสนอว่าควรจะสั่งอาหาร จากโรงอาหารมาจะได้ไม่ยุ่งยาก ส่วนบุญชัยไม่เห็นด้วยและบอกว่าควรให้ทุกคนนำอาหารมาจากบ้าน จะได้ไม่สิ้นเปลือง (2) กฤษฎดาและบุญชัยถามนักเรียนว่ามีความคิดเห็นอย่างไร (3,4) ขณะนั้น ศรัณย์ได้เดินเข้ามาในห้อง (1) และบอกทุกคนว่าอาจารย์ให้มาเรียกกฤษฎดาไปพบ เนื่องจากกฤษฎดาได้รับคัดเลือกให้ได้รับทุนเรียนดีของจังหวัด (5) ส่วนบุญชัยนั้นขอทุนไว้เช่นกัน แต่ไม่ได้รับคัดเลือก (6,7) หลังจากทีกฤษฎดาและบุญชัยเดินออกไปแล้ว ศรัณย์เข้ามากระซิบนักเรียนว่าตอนเที่ยงให้ไป รอที่หลังโรงเรียน จะได้ไปสูบบุหรี่ด้วยกัน (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์ก่อนการทดลอง

สถานการณ์ที่ 3

เย็นวันหนึ่งหลังจากโรงเรียนเลิกแล้ว นักเรียน รัฐพงษ์ และสมมาตรกำลังช่วยกันทำเวร สมมาตรบอกกับนักเรียนว่า รัฐพงษ์ได้รับคัดเลือกให้เป็นนักกีฬาของโรงเรียนไปแข่งขันในระดับจังหวัด (5) ส่วนสมมาตรนั้นฝึกซ้อมกับรัฐพงษ์ทุกวันและก็ไปคัดเลือกด้วยกันแต่ไม่ได้รับคัดเลือก (6,7) ขณะนั้นรักศักดิ์ซึ่งเป็นนักเรียนคนละห้องกับนักเรียนได้เดินเข้ามา (1) และบอกนักเรียนว่าเมื่อกลางวันไปทะเลาะกับรุ่นพี่ ม.3 และรุ่นพี่บอกว่าเย็นนี้จะตามมาเอาเรื่อง (2) รัฐพงษ์เสนอว่าไม่ต้องกลัวให้ออกไปพูดกันให้รู้เรื่อง (3) ส่วนรักศักดิ์นั้นบอกว่าไม่ยอมก็มีเรื่อง แต่ไม่รู้จะเลียงอย่างไรดี (4) รัฐพงษ์จับมือนักเรียนกับรักศักดิ์และว่าอย่าเสียเวลาพวกเราออกไปสู้กันเสียดีกว่า(8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

สถานการณ์ที่ 1

ตอนพักกลางวันขณะที่นักเรียนและอมรเทพกำลังนั่งคุยกันอยู่ในห้อง จักรพันธ์ก็เดินเข้ามา (1) อมรเทพชวนให้จักรพันธ์นั่งคุยด้วยกัน จักรพันธ์เล่าให้ฟังว่าไม่สบายใจ (2) เรื่องที่มาโรงเรียนสายบ่อย ๆ เนื่องจากบ้านอยู่ไกล เมื่อเข้าก็ถูกอาจารย์ทำโทษให้วิ่งรอบสนามและหักคะแนนความประพฤติ (6,7) อมรเทพบอกว่าอาจารย์ไม่ควรลงโทษ น่าจะฟังเหตุผลของจักรพันธ์บ้าง (3) จักรพันธ์เองก็บ่นว่ากลุ่มใจ ไม่รู้จะทำอย่างไรดี (4) ขณะนั้นเกียรติศักดิ์เดินเข้ามาในห้องและว่ามีข่าวดีมาบอก เรื่องแรกคือ ภาพวาดชนะเลิศป้องกันโรคเอดส์ที่อมรเทพส่งไปประกวดที่จังหวัดได้รับรางวัลชนะเลิศ (5) เรื่องที่ 2 ก็คือ ร่ายนี้ชั่วโมงภาษาไทยอาจารย์ไม่มา พวกเราแอบป่วนโรงเรียนไปทานขนมในตลาดกัน (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดมาให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

สถานการณ์ที่ 2

ในช่วงโมงพลศึกษา ขณะที่นักเรียนกับศิริศักดิ์กำลังนั่งพักเหนื่อยจากการสอบภาคปฏิบัติ ชาญณรงค์และไตรภพก็เดินผ่านมาริเวณที่นักเรียนนั่งอยู่ (1) ศิริศักดิ์เรียกทั้งสองคนให้มานั่งด้วยกัน ชาญณรงค์บอกว่าสงสัยจะสอบไม่ผ่านเพราะทำได้ไม่ถึงเกณฑ์ที่กำหนด เนื่องจากสุขภาพไม่แข็งแรงและไม่ชอบเล่นกีฬา (2) วันนี้ก็ถูกอาจารย์ตำหนิและเพื่อน ๆ ล้อจนเขารู้สึกท้อใจ (6,7) ส่วนไตรภพนั้นอาจารย์ชมอยู่เสมอและวันนี้ก็ทำได้ดีที่สุดในห้อง (5) ไตรภพบอกว่าชาญณรงค์ควรขยันฝึกซ้อมให้มากกว่าเดิม ส่วนศิริศักดิ์บอกว่าอย่าเสียเวลาฝึกซ้อมอีกเลย เขาเวลาไปเตรียมวิชาอื่นเพื่อทดแทนกับวิชานี้ดีกว่า ชาญณรงค์ถามนักเรียนว่าควรทำอย่างไรดี (3,4) จากนั้นไตรภพบอกว่าอาจารย์สั่งให้พวกที่สอบเสร็จแล้วไปพักก่อนได้ พร้อมทั้งชวนนักเรียนไปเล่นไพ่ที่หลังห้องน้า (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาถ้อยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

แบบบันทึกการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ชื่อนักเรียน.....ชั้น.....

ชื่อผู้ประเมิน.....() ผู้วิจัย () ผู้ช่วยวิจัย

คำชี้แจง ขอให้ท่านทำเครื่องหมาย / ลงในช่องหลังรายการพฤติกรรมที่กำหนดให้

สถานการณ์หลังการทดลอง

สถานการณ์ที่ 3

ขณะที่นักเรียนกับรัชภูมิกำลังนั่งคุยกันอยู่นั้น อภิวัฒน์กับพีรพลก็เดินเข้ามาในห้อง (1) อภิวัฒน์บอกกับรัชภูมิว่า คำขวัญวันเด็กที่รัชภูมิส่งไปประกวดที่ชมรมภาษาไทยนั้นได้รับรางวัลชนะเลิศ (5) นอกจากนี้อาจารย์ให้พวกเราช่วยกันคิดว่าวันเด็กปีนี้จะไปทัศนศึกษาที่ใด โดยอภิวัฒน์บอกว่า อยากไปห้องฟ้าจำลอง ส่วนรัชภูมิบอกว่าไปหาเนียบบรรณาดึกว่า (2) และถามนักเรียนว่าควรจะไปที่ไหนดี (3,4) ขณะที่คุยกันอยู่นั้นพีรพลนั่งเหม่อลอยและไม่พูดอะไรเลย อภิวัฒน์บอกว่าพีรพลกำลังเสียใจเรื่องพ่อและแม่ของพีรพลตัดสินใจแยกทางกัน (6,7) จากนั้นรัชภูมิบอกว่าให้ทุกคนอยู่พัฒนาโรงเรียนหลังจากเลิกเรียนแล้ว แต่อภิวัฒน์บอกไม่ต้องอยู่ก็ได้เพราะอาจารย์ไม่ได้เช็คชื่อและชวนนักเรียนให้ไปดูวิดีโอที่บ้าน (8)

ข้อ	พฤติกรรมการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ภาษาด้วยคำ		ภาษาท่าทาง	
		เหมาะสม	ต้องปรับปรุง	เหมาะสม	ต้องปรับปรุง
1	กล่าวทักทายเพื่อน				
2	รับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด				
3	แสดงความคิดเห็น				
4	ให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล				
5	กล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ				
6	ให้กำลังใจเพื่อน				
7	แสดงความเห็นใจเพื่อน				
8	ปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล				

ภาคผนวก ข

1. โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. โปรแกรมการสอนแบบปกติ

โปรแกรมการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่มทดลอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ ลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความหมาย และความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงระยะเวลาที่ใช้ใน	1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคยโดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง เพื่อให้นักเรียนคุ้นเคยกัน โดย 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก" (บอกชื่อเพื่อน) 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติภายในกลุ่ม ตลอดจนบอกถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับ จากการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้ 3. ผู้วิจัยอธิบายและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		การฝึก วัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ ที่ใช้ในการทดลอง	ของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน 4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แล้วบอกถึง วัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง
2	การวิเคราะห์ โครงสร้าง บุคลิกภาพที่ เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตน กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบ เกี่ยวกับโครงสร้าง ทั้ง 3 ภาวะ 2. เพื่อให้นักเรียนสามารถ จำแนกความแตกต่าง ระหว่างภาวะความเป็น พ่อแม่ ภาวะความเป็น ผู้ใหญ่ และภาวะ ความเป็นเด็ก 3. เพื่อให้นักเรียนทราบ ถึงผลของภาวะต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตน กับเพื่อนของนักเรียน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสำรวจ บุคลิกภาพ 2. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง ประกอบเกี่ยวกับโครงสร้าง บุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ ได้แก่ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็น ผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก 3. ให้นักเรียนจำแนกความแตกต่าง ระหว่างภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะ ความเป็นเด็ก ตามสถานการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4. ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมถึงภาวะต่าง ๆ ที่กล่าวมาว่า มีความสัมพันธ์ กับลักษณะการปฏิบัติตนกับเพื่อน ของนักเรียนอย่างไร

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การวิเคราะห์ โครงสร้าง บุคลิกภาพ : การวิเคราะห์ โครงสร้าง บุคลิกภาพที่ เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตน กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ การเขียนโครงสร้าง บุคลิกภาพของตนเอง 2. เพื่อให้นักเรียน วิเคราะห์โครงสร้าง บุคลิกภาพของตนเอง 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง วิธีการลดหรือเพิ่ม ภาวะตัวตนที่ส่งผลต่อ การปฏิบัติตนกับเพื่อน 4. เพื่อให้นักเรียนจำแนก ภาวะตัวตนของนักเรียน กับเพื่อนได้	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสำรวจบุคลิกภาพ ของตนเองว่า นักเรียนมีภาวะความ เป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และ ภาวะความเป็นเด็กมากน้อยเพียงใด โดยเขียนวงกลมแสดงถึงโครงสร้าง บุคลิกภาพของตนลงในกระดาษ 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำผลของการตอบ แบบสำรวจบุคลิกภาพที่นักเรียนได้ทำ ในครั้งที่แล้ว มาพิจารณาว่าตนเอง มีภาวะบุคลิกภาพอย่างไร 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปรียบเทียบผล ที่ได้จากการสำรวจบุคลิกภาพ ด้วยตนเอง และผลที่ได้จากการ ทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ ว่ามี ความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกัน อย่างไร 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนระบุว่าต้องการ เพิ่มหรือลดภาวะตัวตนใดบ้าง และให้แนวทางนำไปปฏิบัติ 5. นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับ โครงสร้างของบุคลิกภาพว่า เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน อย่างไร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
4	การวิเคราะห์ การติดต่อ สัมพันธ์ ระหว่างบุคคล และรูปแบบ การติดต่อ สัมพันธ์ กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคลตามทฤษฎี การวิเคราะห์การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล 2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ 3. เพื่อให้นักเรียน วิเคราะห์รูปแบบ การติดต่อสัมพันธ์ กับเพื่อน	1. ผู้วิจัยอธิบายรูปแบบของการติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามทฤษฎี การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล 2. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง เกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ กับเพื่อน ได้แก่ 2.1 การติดต่อสัมพันธ์ที่สอดคล้องกัน 2.2 การติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน 2.3 การติดต่อสัมพันธ์ที่แอบแฝง ความรู้สึกที่แท้จริง 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติ ที่ไม่ได้กำหนดบทบาท ในการติดต่อ สัมพันธ์กับเพื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 4. ให้นักเรียนที่แสดงบทบาทตาม สถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บอกถึง ความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับ สิ่งที่ได้แสดง 5. ให้นักเรียนวิเคราะห์รูปแบบ การติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน โดย

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			พิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่นักเรียนแสดง 6. นักเรียนสรุปรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
5	การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยาและการนำเกมทางจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของเกมทางจิตวิทยา 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเลียงหนี และพิธีการ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะของการเลียงหนี และพิธีการ 4. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์การเลียงหนี และพิธีการในการปฏิบัติตนกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับบทบาทในการเล่นเกม ความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของเกมทางจิตวิทยา 2. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเกมทางจิตวิทยาที่จะนำมาฝึกในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ การเลียงหนี พิธีการ กิจกรรม การพูดคุย สนทนา เกม และความใกล้ชิด 3. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับความหมาย และลักษณะของการเลียงหนี และพิธีการ 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติที่ไม่ได้กำหนดบทบาท ที่เกี่ยวข้องกับการเลียงหนี และพิธีการ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		5. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงประโยชน์ของการใช้การเลียงหนีและพิธีการในการปฏิบัติตนกับเพื่อน	ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 5. ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์บทบาทสมมุติในข้อ 4 โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทางที่นักเรียนแสดง 6. ให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงออกของตนในการใช้ การเลียงหนี และพิธีการในการปฏิบัติตนกับเพื่อน 7. นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผลของการใช้การเลียงหนี และพิธีการ
6	การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยาและการนำเกมทางจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรมและการพูดคุยสนทนา 3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์กิจกรรม และการพูดคุยสนทนา	1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์เกี่ยวกับกิจกรรม และการพูดคุยสนทนาที่นักเรียนเคยประสบมา 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่าในข้อ 2 โดยให้นักเรียนพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
		4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง ผลของกิจกรรม และ การพูดคุยสนทนา	และภาษาท่าทาง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ที่ผ่านมาของตนเองและเพื่อน 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผล ของกิจกรรมและการพูดคุยสนทนา ในการปฏิบัติกับเพื่อน และผู้วิจัย สรุปเพิ่มเติม
7	การวิเคราะห์ เกมทาง จิตวิทยา และการนำ เกมทาง จิตวิทยา ไปใช้ในการ ปฏิบัติตน กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบ ความหมาย ลักษณะของ เกม และความใกล้ชิด 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ เกี่ยวกับเกม และ ความใกล้ชิด 3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์ เกม และความใกล้ชิด 4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง ผลของเกม และ ความใกล้ชิด	1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะของเกม และ ความใกล้ชิด 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ ที่เกี่ยวกับเกมและความใกล้ชิด ที่นักเรียนเคยประสบมา 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ สิ่งที่เพื่อนเล่าในข้อ 2 โดยให้ นักเรียนพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด ความ รู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเอง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	การวิเคราะห์ ทักษะในชีวิต ที่เกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตน กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง ลักษณะและประโยชน์ ของทักษะในชีวิตที่เกี่ยวข้อง กับการปฏิบัติตน กับเพื่อน 2. เพื่อให้นักเรียนฝึก วิเคราะห์ทักษะในชีวิต	5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผลของเกม และความใกล้ชิดในการปฏิบัติตนกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่าง ประกอบเกี่ยวกับลักษณะของทักษะ ในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย 1.1 ฉันดี เธอก็ดี 1.2 ฉันดี แต่เธอไม่ดี 1.3 ฉันไม่ดี แต่เธอดี 1.4 ฉันไม่ดี และเธอก็ไม่ดี 2. ให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติตาม สถานการณ์เกี่ยวกับทักษะในชีวิต ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ทักษะ ในชีวิตตามสถานการณ์ในข้อ 2 โดยพิจารณาทั้งภาษากายและ ภาษาท่าทาง 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนยกตัวอย่าง ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับทักษะในชีวิต ที่นักเรียนเคยประสบมา และให้

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
9	การปฏิบัติตน กับเพื่อนโดย การใส่ใจ	1. เพื่อให้นักเรียนทราบ ความหมาย และรูปแบบ การใส่ใจ 2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติ การใส่ใจกับเพื่อน 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึง ประโยชน์ของการใส่ใจ ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน	นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่ เพื่อนเล่า โดยพิจารณาทั้ง ภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง 5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า ทักษะในชีวิตแต่ละลักษณะเกี่ยวข้องกับ และส่งผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน อย่างไร 6. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึง ประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ เกี่ยวกับทักษะในชีวิต และผู้วิจัย สรุปเพิ่มเติม 1. ผู้วิจัยอธิบายความหมาย และ รูปแบบของการใส่ใจ 2. ให้นักเรียนฝึกปฏิบัติแสดง การใส่ใจกับเพื่อนตามสถานการณ์ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ การใส่ใจที่เพื่อนแสดง โดยพิจารณา ทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น ความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงออก ของตนเองในการใส่ใจกับเพื่อน 5. นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์และ รูปแบบการใส่ใจในการปฏิบัติตน กับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
10	การปฏิบัติตน กับเพื่อนโดย การวิเคราะห์ การติดต่อ สัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	เพื่อให้ นักเรียน ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับ เพื่อน โดยการวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่าง บุคคล	1. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 4 คน และให้ อาสาสมัครแต่ละคนจับฉลาก เพื่อ แสดงบทบาทสมมุติตามสถานการณ์ เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2. ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์ และ แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับ การปฏิบัติตนกับเพื่อน โดยการวิเคราะห์ โครงสร้างบุคลิกภาพ การวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิตและ การใส่ใจโดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
			3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสมตามการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
11	การปฏิบัติตนกับเพื่อนโดย การวิเคราะห์ การติดต่อสัมพันธ์ ระหว่างบุคคล	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	1. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 4 คน และให้อาสาสมัครแต่ละคนจับฉลาก เพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น 2. ให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน โดยการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต และการใส่ใจ โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	เพื่อสรุปผลของการฝึก การวิเคราะห์การติดต่อ สัมพันธ์ระหว่างบุคคล ที่มี ต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน	3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสมตามการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน หลังจากที่นักเรียนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน 3. ผู้วิจัยกล่าวขอบใจในความร่วมมือของนักเรียน และกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ การฝึกแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

ครั้งที่ 1

๐

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่มทดลอง
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์ ลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียน ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงความหมายและความสำคัญของผู้เข้าร่วมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน
4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงระยะเวลาที่ใช้ในการฝึก วัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. บัตรชื่อสำหรับนักเรียนคนละ 10 บัตร
2. ดินสอ จำนวน 10 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง หลังจากนั้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้นโดย
 - 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก"
 - 1.1.1 ผู้วิจัยแจกบัตรและดินสอให้นักเรียนทุกคน
 - 1.1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนชื่อและนามสกุลของตนเองลงในบัตรที่มุมล่างด้านขวามือทุกบัตร
 - 1.1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกบัตรของตนเองกับเพื่อนโดยไม่ซ้ำชื่อกัน และ

ขณะที่เล่นนั้นให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนที่แลกด้วย 1 คำถาม คำถามจะเป็นอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับตัวเขา เช่น บ้าน ญาติพี่น้อง อาหาร กีฬา งานอดิเรก เป็นต้น แล้วจดคำตอบลงในบัตรของเขา คำถามที่ใช้ถามเพื่อนแต่ละคนจะต้องไม่ซ้ำกัน โดยใช้เวลาแลกบัตรและตั้งคำถาม 3 นาที

1.1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แลกบัตรได้ครบ 10 ใบแล้ว ให้กลับไปยังที่เดิมของตน พร้อมกับร้องว่า "ป๊อก" ส่วนนักเรียนที่แลกได้ไม่ครบ เมื่อหมดเวลาแล้วให้กลับไปนั่งที่เดิม แล้วร้องว่า "แป๊ก"

1.1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ร้อง "ป๊อก" ออกมาเล่าวิธีการที่ทำให้แลกบัตรได้ครบภายในเวลาที่กำหนดให้ และให้อ่านข้อมูลของเพื่อนที่ได้ ส่วนผู้ที่ร้อง "แป๊ก" จะต้องแสดงอะไรก็ได้ที่เขาถนัด เช่น ร้องเพลง เล่าความรู้สึก ความคิดต่าง ๆ และประสบการณ์ของเขา เพื่อให้รู้จักกันและกันมากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

1.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และลักษณะของการฝึก รวมทั้งบทบาทหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติในกลุ่มตลอดจนบอกถึงประโยชน์ที่นักเรียนจะได้รับจากการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครั้งนี้

3. ผู้วิจัยอธิบายและซักถามนักเรียนเกี่ยวกับความหมายและความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน

4. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แล้วบอกถึงวัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่จะใช้ในการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และการซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก"
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่ 2

เรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพทั้งสามภาวะ
2. เพื่อให้นักเรียนสามารถจำแนกความแตกต่างระหว่างภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก

3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของภาวะต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. แบบสำรวจบุคลิกภาพ จำนวน 10 ชุด
2. แผ่นใสเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ
3. แผ่นใสเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพภายในตัวบุคคล
4. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
5. เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนตอบแบบสำรวจบุคลิกภาพ (ของ Thomas A. Harris)
2. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพทั้ง 3 ภาวะ ได้แก่ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก โดยใช้แผ่นใสประกอบการอธิบาย
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกความแตกต่างระหว่างภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
 - 3.1 ให้นักเรียนแสดงบทบาทตามสถานการณ์
 - 3.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนจำแนกคำพูดหรือการกระทำจากบทบาทที่เพื่อนแสดงว่า

ออกมาจากภาวะใด ใน 3 ภาวะ คือ ภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะ
ความเป็นเด็ก โดยพิจารณาทั้งภาษาด้อยค่าและภาษาท้าทาย

4. ผู้วิจัยอธิบายเพิ่มเติมถึงภาวะต่าง ๆ ที่กล่าวมาว่ามีความสัมพันธ์กับลักษณะการปฏิบัติตน
กับเพื่อนของนักเรียนอย่างไร

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ
2. สัมผัสจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
3. สัมผัสจากการแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น
5. สัมผัสจากความตั้งใจในการจำแนกความแตกต่างของภาวะความเป็นพ่อแม่

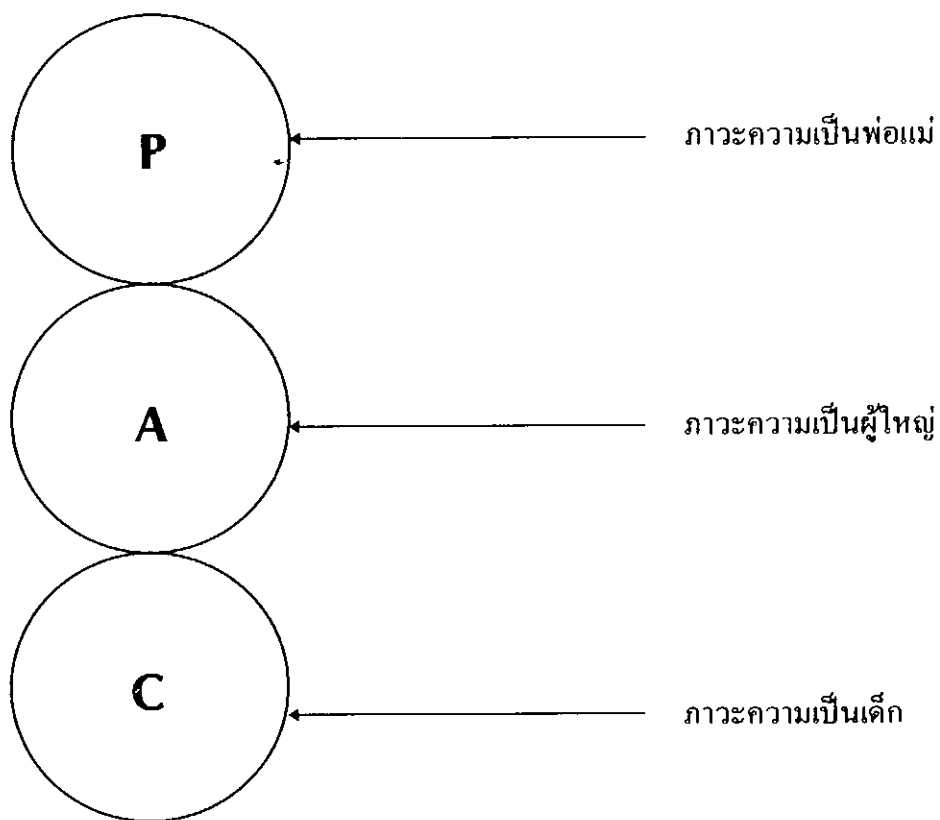
ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็ก

สถานการณ์ที่ 1

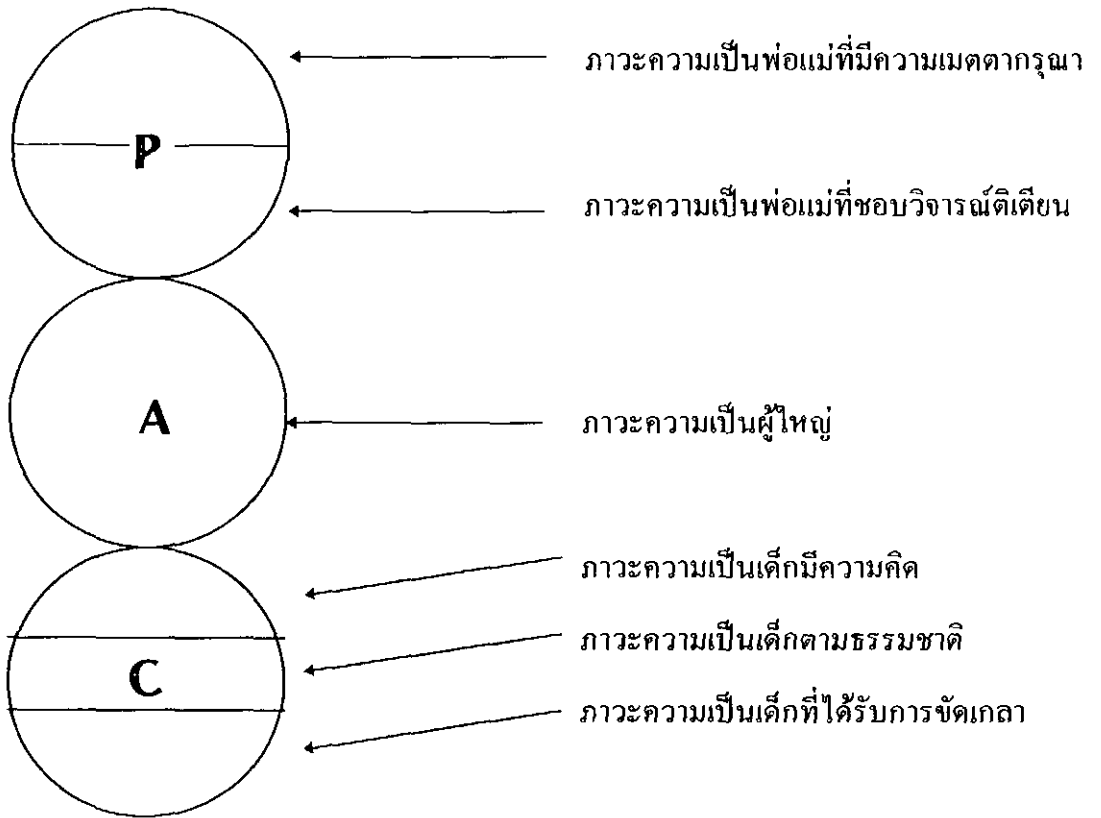
สุเทพเป็นเพื่อนคนหนึ่งของนักเรียนมาปรึกษานักเรียนว่ามีปัญหาขัดแย้งกับพ่อแม่
เนื่องจาก เขามีผลการเรียนแย่งจึงถูกพ่อแม่บ่นว่าทุกวัน ทำให้เขาเครียดมากนักเรียนจะทำ
อย่างไรขณะที่สุเทพเล่าปัญหา

สถานการณ์ที่ 2

เพื่อนสนิทของนักเรียนชวนนักเรียนหนีเรียนวิชาคณิตศาสตร์ไปดูการแข่งขันบาสเกตบอล
นักเรียนจะทำอย่างไร

โครงสร้างบุคลิกภาพ

โครงสร้างนุคลิกภาพ

ครั้งที่ 3

เรื่อง การวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ : การวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพที่เกี่ยวข้อง
กับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการเขียนโครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง
2. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงวิธีการลดหรือเพิ่มภาวะตัวตนที่ส่งผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน
4. เพื่อให้นักเรียนจำแนกภาวะตัวตนของนักเรียนกับเพื่อนได้

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. กระดาษ 10 แผ่น
2. รูปภาพโครงสร้างบุคลิกภาพ

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสำรวจบุคลิกภาพของตนเองว่านักเรียนมีภาวะความเป็นพ่อแม่ ภาวะความเป็นผู้ใหญ่ และภาวะความเป็นเด็กมากน้อยเพียงใด โดยเขียนวงกลมแสดงถึงโครงสร้างบุคลิกภาพของตนลงในกระดาษ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนนำผลของการตอบแบบสำรวจบุคลิกภาพที่นักเรียนได้ทำในครั้งที่แล้ว มาพิจารณาว่าตนเองมีภาวะบุคลิกภาพอย่างไร
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนเปรียบเทียบผลที่ได้จากการสำรวจบุคลิกภาพของตนเอง และผลที่ได้จากการทำแบบสำรวจบุคลิกภาพ ว่ามีความคล้ายคลึงหรือแตกต่างกันอย่างไร
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนระบุว่าต้องการเพิ่มหรือลดภาวะตัวตนใดบ้าง
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันอภิปรายเกี่ยวกับโครงสร้างบุคลิกภาพว่าเกี่ยวข้องกับ การปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างไร และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการเขียน โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง
2. สัมผัสจากการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพของตนเอง
3. สัมผัสจากความสามารถจำแนกความแตกต่างภาวะตัวตนของบุคลิกภาพของ

นักเรียนและเพื่อน

ครั้งที่ 4

เรื่อง การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. แผ่นใสเกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล จำนวน 6 แผ่น
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ
3. เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลตามทฤษฎีการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โดยใช้แผ่นใสเกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ในลักษณะต่าง ๆ ประกอบการอธิบาย
2. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเกี่ยวกับรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน ได้แก่
 - 2.1 การติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน
 - 2.2 การติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน
 - 2.3 การติดต่อสัมพันธ์ที่แอบแฝงความรู้สึกที่แท้จริง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติที่ไม่ได้กำหนดบทบาทในการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนในรูปแบบต่าง ๆ ตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น บอกถึงความคิดและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่ได้แสดง

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อนโดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางที่นักเรียนแสดง

6. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปรูปแบบของการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังของนักเรียน ขณะผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการแสดงและวิเคราะห์ห้บทบาทสมมุติการปฏิบัติตนกับเพื่อน
3. สังเกตจากการสรุปรูปแบบการติดต่อสัมพันธ์กับเพื่อน

สถานการณ์ที่ 1

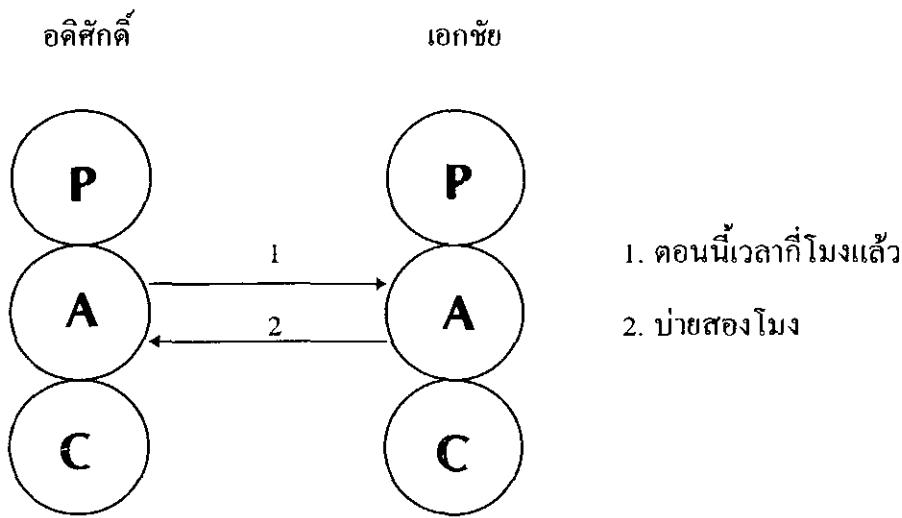
ในช่วงโมกษิตศาสตร์ ทศพลเป็นคนเดียวที่ทำคณิตศาสตร์ถูกหมดทุกข้อ อาจารย์ชมว่าทศพลเก่ง นักเรียนจะพูดกับทศพลว่าอย่างไร

สถานการณ์ที่ 2

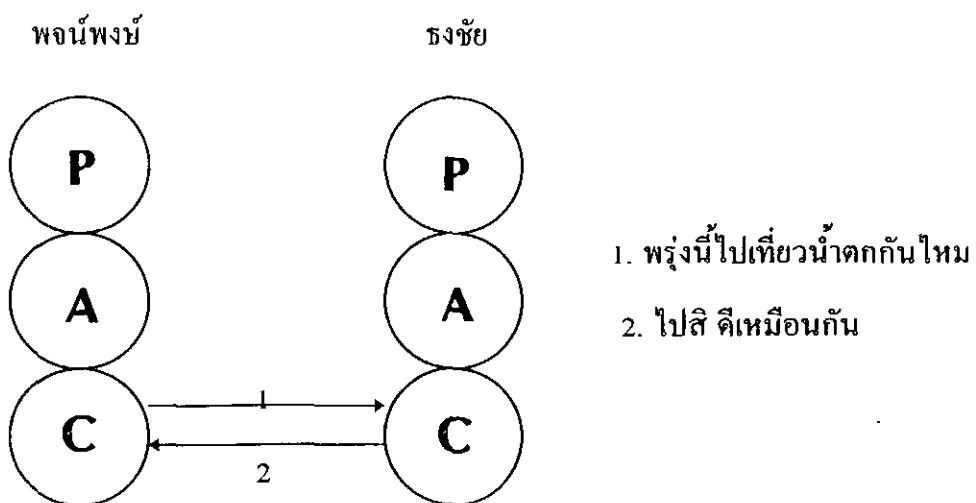
ก่อนสอบ 1 วัน ขณะที่นักเรียนอ่านหนังสือเตรียมสอบอยู่ที่บ้าน เพื่อนคนหนึ่งมาหาและชวนนักเรียนไปดูหนัง นักเรียนจะทำอย่างไร

รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ที่รับกัน

ตัวอย่างที่ 1

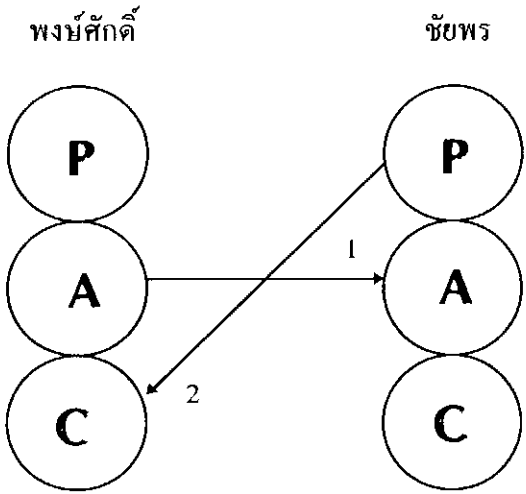

ตัวอย่างที่ 2

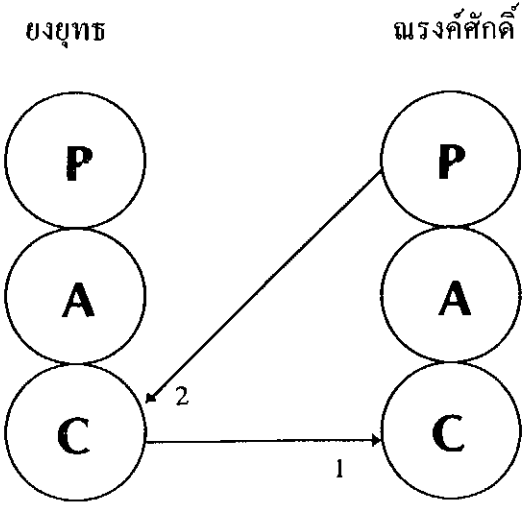
รูปแบบการติดต่อสัมพันธ์ที่ขัดแย้งกัน

ตัวอย่างที่ 1

- 1. ตอนนี้เวลาก็โมงแล้ว
- 2. มีดาก็ดูเอาเองซิ

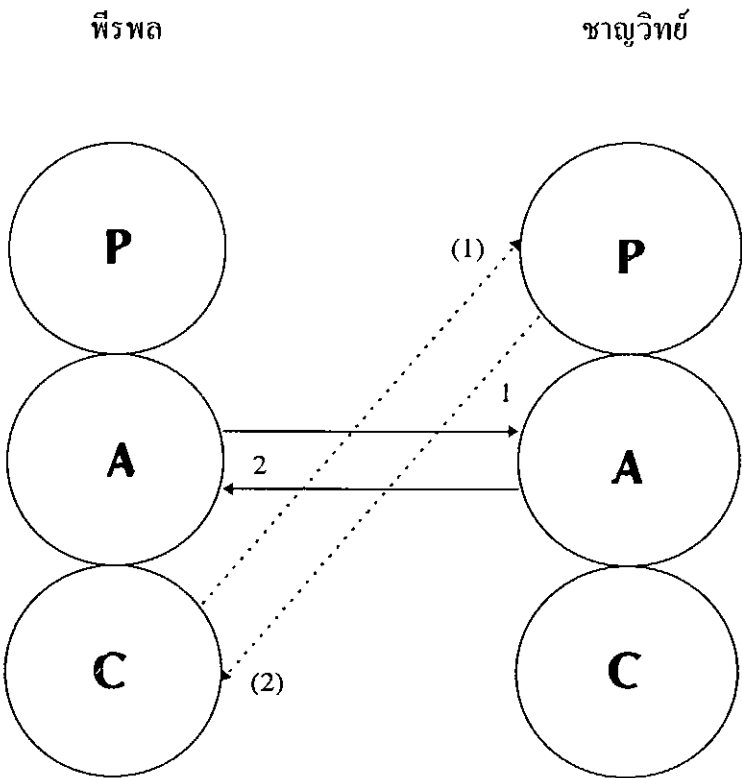
ตัวอย่างที่ 2

- 1. พรุ่งนี้ไปเที่ยวน้ำตกกันไหม
- 2. วัน ๆ คิดแต่เรื่องเที่ยว

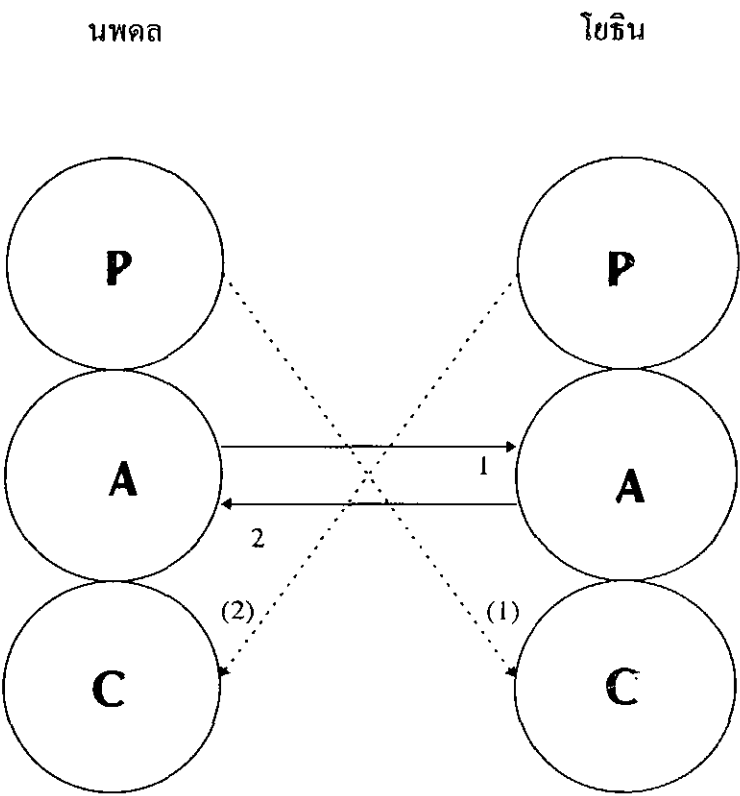
รูปแบบการติดต่อที่แอบแฝงความรู้สึกที่แท้จริง

ตัวอย่างที่ 1

- 1. ลูกศรทึบ : เมื่อที่เรารายงานหน้าชั้นเป็นยังไงบ้าง
- 1. ลูกศรประ : พูดไม่ค่อยรู้เรื่องใช่ไหม
- 2. ลูกศรทึบ : ก็คือนี
- 2. ลูกศรประ : จะกลับชะให้ได้

ตัวอย่างที่ 2

- 1. ลูกศรทึบ : ดีใจด้วยนะ ที่ได้ A วิชาภาษาอังกฤษ
- 1. ลูกศรประ : สงสัยจะพลิก
- 2. ลูกศรทึบ : ขอบใจนะ
- 2. ลูกศรประ : อิงนาใช่ไหมล่ะ

ครั้งที่ 5

เรื่อง การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา และการนำเกมทางจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของเกมทางจิตวิทยา
2. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะของการเลียงหนี และพิธีการ
3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์การเลียงหนี และพิธีการ
4. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับการเลียงหนี และพิธีการในการปฏิบัติตนกับเพื่อน
5. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของการใช้การเลียงหนี และพิธีการในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับความหมาย ลักษณะ และประโยชน์ของเกมทางจิตวิทยา
2. ผู้วิจัยชี้แจงให้นักเรียนทราบถึงเกมทางจิตวิทยาที่จะนำมาฝึกในครั้งนี้ ซึ่งได้แก่ การเลียงหนี พิธีการ กิจกรรม การพูดคุยสนทนา เกม และความใกล้ชิด
3. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมทั้งยกตัวอย่างเกี่ยวกับความหมาย และลักษณะของการเลียงหนี และพิธีการ
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมุติที่ไม่ได้กำหนดบทบาท ที่เกี่ยวข้องกับการเลียงหนี และพิธีการตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์บทบาทสมมุติในข้อ 4 โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางที่นักเรียนแสดง
6. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงของตน ในการใช้การเลียงหนี และพิธีการในการปฏิบัติกับเพื่อน

7. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผลของการใช้การเลียงหนี และพิธีการ ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติ
3. สังเกตจากการวิเคราะห์บทบาทสมมุติที่เพื่อนแสดง
4. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับการใช้ การเลียงหนี และพิธีการ ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

สถานการณ์เกี่ยวกับการเลียงหนี

หลังจากการสอบปลายภาคเสร็จสิ้นลง นักเรียนและเพื่อน ๆ ในห้องเรียนได้วางแผนกันว่า จะร่วมกันรับประทานอาหารร่วมกันทั้งห้องสักครั้ง หัวหน้าห้องจึงนัดกันประชุมและแสดงความคิดเห็นร่วมกันว่าจะต้องเตรียมการอะไรบ้าง แต่หลังจากเวลาผ่านไปแล้ว 30 นาที ก็ยังไม่สามารถตกลงกันได้ เนื่องจากแต่ละคนมีความคิดแตกต่างกัน บางคนก็แย้งกันพูดจนฟังไม่รู้เรื่อง บางคนก็จับกลุ่มคุยกัน จนนักเรียนรู้สึกรำคาญ นักเรียนจะทำอย่างไร

สถานการณ์เกี่ยวกับพิธีการ

ในตอนเย็นวันหนึ่งขณะที่นักเรียนขี่รถจักรยานกลับบ้าน ระหว่างทางพบกับเพื่อนซึ่งเรียนอยู่โรงเรียนเดียวกันแต่คนละห้องกับนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

ครั้งที่ 6

เรื่อง การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา และการนำเกมทางจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน
วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา
3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์กิจกรรม และการพูดคุยสนทนา
4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนา
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวกับ กิจกรรมและการพูดคุยสนทนาของนักเรียน
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่าในข้อ 2 โดยให้นักเรียนพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเอง และเพื่อน
5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผลของกิจกรรม และการพูดคุยสนทนาในการปฏิบัติตนกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่เพื่อนเล่าประสบการณ์

3. สัมผัสจากการวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่าเกี่ยวกับ กิจกรรม และการพูดคุยสนทนา
4. สัมผัสจากการสรุปเกี่ยวกับผลของกิจกรรมและการพูดคุยสนทนา ในการปฏิบัติตน

กับเพื่อน

ครั้งที่ 7

เรื่อง การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา และการนำเกมทางจิตวิทยาไปใช้ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมาย ลักษณะของเกม และความใกล้ชิด
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติเกี่ยวกับเกม และความใกล้ชิด
3. เพื่อให้นักเรียนวิเคราะห์เกม และความใกล้ชิด
4. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงผลของเกม และความใกล้ชิด

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างเกี่ยวกับ ความหมาย ลักษณะของเกม และความใกล้ชิด
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนเล่าประสบการณ์ที่เกี่ยวกับ เกม และความใกล้ชิดที่นักเรียนเคยประสบมา
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่าในข้อ 2 โดยให้นักเรียนพิจารณา

ทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับประสบการณ์ที่ผ่านมาของตนเอง

และเพื่อน

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับผลของเกม และความใกล้ชิดในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่เพื่อนเล่าประสบการณ์
3. สังเกตจากการวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่าเกี่ยวกับเกม และความใกล้ชิด
4. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับผลของเกม และความใกล้ชิด ในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ครั้งที่ 8

เรื่อง การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงลักษณะและประโยชน์ของทัศนคติในชีวิตที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายพร้อมยกตัวอย่างประกอบเกี่ยวกับลักษณะของทัศนคติในชีวิต ซึ่งประกอบด้วย
 - 1.1 ฉันดี เธอก็ดี
 - 1.2 ฉันดี แต่เธอไม่ดี
 - 1.3 ฉันไม่ดี แต่เธอดี
 - 1.4 ฉันไม่ดี และเธอก็ไม่ดี
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติตามสถานการณ์เกี่ยวกับทัศนคติในชีวิตที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิตตามสถานการณ์ในข้อ 2 โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางที่นักเรียนแสดง
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนยกตัวอย่างประสบการณ์ที่เกี่ยวกับทัศนคติในชีวิตที่นักเรียนเคยประสบมา และให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์สิ่งที่เพื่อนเล่า โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปว่า ทักษะในชีวิตแต่ละลักษณะเกี่ยวข้องและส่งผลต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างไร

6. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการเรียนรู้เกี่ยวกับทักษะในชีวิต และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมติเกี่ยวกับทักษะในชีวิต
3. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับทักษะในชีวิต

สถานการณ์ที่ 1

นักเรียนและเพื่อน ๆ ได้รับมอบหมายให้ตกแต่งเวทีเพื่อแสดงละครเนื่องในวันปีใหม่ ขณะที่กำลังปรึกษากันอยู่นั้น เพื่อนคนหนึ่งแสดงความคิดเห็นซึ่งแตกต่างจากความคิดของนักเรียน นักเรียนจะทำอย่างไร

สถานการณ์ที่ 2

ในการประชุมกลุ่มเพื่อจัดนิทรรศการวันพ่อ หัวหน้ากลุ่มให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น นักเรียนจะทำอย่างไร

ครั้งที่ ๑

เรื่อง การปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการใส่ใจ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและรูปแบบการใส่ใจ
2. เพื่อให้นักเรียนฝึกปฏิบัติการใส่ใจกับเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงประโยชน์ของการใส่ใจในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยอธิบายความหมาย และรูปแบบการใส่ใจ
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติแสดงการใส่ใจกับเพื่อนตามสถานการณ์จำลองที่ผู้วิจัย

สร้างขึ้น

3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์การใส่ใจที่เพื่อนแสดง โดยพิจารณาทั้งภาษาด้อยคำ

และภาษาท่าทาง

4. ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิด ความรู้สึกเกี่ยวกับการแสดงออกของตนเอง

ในการใส่ใจกับเพื่อน

5. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปประโยชน์ และรูปแบบการใส่ใจในการปฏิบัติตนกับ

เพื่อนและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟังขณะที่ผู้วิจัยอธิบาย
2. สังเกตจากการแสดงบทบาทตามสถานการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
3. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับประโยชน์ และรูปแบบการใส่ใจในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

สถานการณ์ที่ 1

ในช่วงเวลาพักพิงศึกษา อาจารย์สอนเรื่องกระโดดไกล ขณะที่อาจารย์ให้ฝึกซ้อม ปราโมทย์ เป็นนักเรียนคนเดียวที่อาจารย์ชมว่าทำได้ดี ในขณะที่อภิสิทธิ์ไม่กล้ากระโดด จึงถูกอาจารย์ดู นักเรียนจะพูดกับปราโมทย์และอภิสิทธิ์อย่างไร

สถานการณ์ที่ 2

ขณะที่นักเรียนนั่งรถประจำทางเพื่อมาโรงเรียน บังเอิญนักเรียนได้นั่งติดกับเพื่อนที่เคยเรียน อยู่ห้องเดียวกันตอนเรียนชั้น ป.6 นักเรียนจะอย่างไร

ครั้งที่ 10

เรื่อง การปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียน ได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 4 คน และให้อาสาสมัครแต่ละคนจับฉลากเพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดง โดยการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต และการใส่ใจ โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสมตามการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. สังเกตจากการวิเคราะห์บทบาทสมมุติที่เพื่อนแสดง
3. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสม

สถานการณ์

ก. เมื่อนักเรียนไปตลาดแล้วได้พบกับสำราญซึ่งเป็นเพื่อนของนักเรียนคนหนึ่ง กำลังเดินซื้อของอยู่ในตลาดเดินสวนมา นักเรียนจะทักทายสำราญอย่างไร

ข. กอบศักดิ์มาปรึกษากับนักเรียนว่าอยากจะลาออกจากโรงเรียน เนื่องจากทางบ้านมีฐานะยากจน พ่อแม่ก็มีลูกหลายคน เขาเป็นคนโตและก็เรียนหนังสือไม่เก่ง จึงต้องการลาออกจากโรงเรียนไปทำงานช่วยพ่อแม่ นักเรียนจะอย่างไรขณะที่กอบศักดิ์เล่าปัญหาของเขาให้นักเรียนฟัง

ค. ในการจัดบอร์ดวิชาภาษาอังกฤษ สมภพ ชานนท์ และนักเรียน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน สมภพและชานนท์เสนอว่าให้ตกแต่งบอร์ดเป็นรูปการ์ตูน เพื่อน ๆ จะได้สนใจ แต่นักเรียนไม่เห็นด้วย นักเรียนจะอย่างไร

ง. เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษามอบหมายให้นักเรียนทุกคนในห้องช่วยกันจัดเตรียมการแสดง 1 ชุด ให้นักเรียนร่วมกันประชุมวางแผนและเสนอความคิดเห็นในการจัดเตรียมการแสดงนี้ นักเรียนจะอย่างไร

ครั้งที่ 11

เรื่อง การปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนโดยการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยขออาสาสมัคร 4 คน และให้อาสาสมัครแต่ละคนจับฉลากเพื่อแสดงบทบาทตามสถานการณ์เกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันวิเคราะห์และแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่นักเรียนแสดง โดยการวิเคราะห์โครงสร้างบุคลิกภาพ การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การวิเคราะห์เกมทางจิตวิทยา การวิเคราะห์ทัศนคติในชีวิต และการใส่ใจ โดยพิจารณาทั้งภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทาง
3. ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสม ตามการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงบทบาทสมมุติการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. สังเกตจากการวิเคราะห์บทบาทสมมุติที่นักเรียนแสดง
3. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่เหมาะสม

สถานการณ์

ก. นักเรียนและเพื่อน ๆ ในห้องได้แต่งกลอนส่งเข้าประกวด ผลปรากฏว่าเพื่อนที่สนิทคนหนึ่งของนักเรียนได้รับรางวัลที่ 1 โดยที่นักเรียนไม่ได้รับรางวัลอะไรเลย นักเรียนจะอย่างไร

ข. โสภณเป็นเพื่อนร่วมชั้นของนักเรียน ซึ่งเป็นคนที่เรียนเก่งและตั้งใจเรียนมาก เมื่อสอบปลายปีเสร็จแล้ว โสภณไปสอบชิงทุนการศึกษาของจังหวัด เขาหวังที่จะได้รับทุนนี้มาก ปรากฏว่า โสภณไม่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับทุน เขาเสียใจมาก นักเรียนจะพูดกับโสภณว่าอย่างไร

ค. ในการเรียนประกอบอาหารภาคปฏิบัติ วิญญูมีหน้าที่ซื้อของมาจากตลาด ปรากฏว่า วิญญูซื้อของมาไม่ครบ ทำให้ทุกคนในกลุ่มถูกอาจารย์ดุและถูกหักคะแนน เพื่อนในกลุ่มต่างก็โกรธและต่อว่าวิญญู ทำให้วิญญูเสียใจและเศร้าซึมทั้งวัน นักเรียนจะพูดกับวิญญูว่าอย่างไร

ง. ตอนพักกลางวันขณะที่นักเรียนเดินไปเข้าห้องน้ำ นักเรียนได้พบกับสมศักดิ์ซึ่งกำลังยืนสูบบุหรี่อยู่หน้าห้องน้ำ เมื่อสมศักดิ์หันมาเห็นนักเรียน ก็ชวนนักเรียนให้มาสูบบุหรี่ด้วยกัน นักเรียนจะอย่างไร

ครั้งที่ 12

เรื่อง ปัจฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

เพื่อสรุปผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน หลังจากให้นักเรียนได้รับการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ตลอดจนการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบคุณในความร่วมมือของนักเรียน และกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการสรุปผลของการฝึกการวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคลที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน
2. สังเกตจากการซักถามข้อสงสัย
3. สังเกตจากการสรุปถึงประโยชน์ และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

โปรแกรมการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
1	ปฐมนิเทศ	1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่มทดลอง 2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการสอนแบบปกติ เรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อนและหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ 3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง วัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง	1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง เพื่อให้ นักเรียนคุ้นเคยกัน โดย 1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก" 1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม 1.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม 2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์ และขั้นตอนในการสอนแบบปกติ เรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อนและหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ 3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และบอกถึง วัน เวลา จำนวนครั้ง และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
2	ความหมายและความสำคัญของเพื่อนและการปฏิบัติตนกับเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและความสำคัญ รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน	โปรแกรมการสอนแบบปกติ ครั้งที่ 2-10 ผู้วิจัยใช้วิธีดำเนินการเช่นเดียวกัน โดยจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของแต่ละข้อ ดังนี้ 1. <u>ขั้นนำ</u> ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อน 2. <u>ขั้นสอน</u> ผู้วิจัยใช้สื่อต่าง ๆ ประกอบการบรรยายและเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แสดงความคิดเห็น และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องที่เรียน 3. <u>ขั้นสรุป</u> นักเรียนช่วยกันสรุป และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
3	การกล่าว ทักทายเพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การกล่าวทักทายเพื่อน	
4	การรับฟังสิ่งที่ เพื่อนพูด	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด	
5	การแสดง ความคิดเห็น	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การแสดงความคิดเห็น	
6	การให้ข้อ เสนอแนะ อย่างมีเหตุผล	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การให้ข้อเสนอแนะอย่าง มีเหตุผล	
7	การกล่าว คำชมเชยเมื่อ เพื่อนประสบ ความสำเร็จ	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับ กับการกล่าวคำชมเชยเมื่อ เพื่อนประสบความสำเร็จ	

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
8	การให้ กำลังใจ เพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การให้กำลังใจเพื่อน	
9	การแสดง ความเห็นใจ เพื่อน	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การแสดงความเห็นใจเพื่อน	
10	การปฏิเสธ คำชักชวนที่ ไม่มีเหตุผล	เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้ การปฏิบัติตนกับเพื่อน เกี่ยวกับ การปฏิเสธคำชักชวน ที่ไม่มีเหตุผล	
11	การปฏิบัติตน กับเพื่อน	1. เพื่อให้นักเรียน สามารถบอกถึงการ ปฏิบัติตนกับเพื่อน ภายหลังได้รับ การสอนแบบปกติ 2. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึง ผลที่ได้รับจากการ ปฏิบัติตนอย่าง เหมาะสมกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกถึงการ ปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ได้รับจาก การสอนแบบปกติว่ามีอะไรบ้าง 2. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกถึงผลที่ ได้รับจากการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม กับเพื่อน 3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่าได้นำสิ่ง ที่เรียนรู้จากการสอนแบบปกติเรื่อง

ครั้งที่	เรื่อง	วัตถุประสงค์	วิธีดำเนินการ
12	ปัจฉิมนิเทศ	3. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์จากการสอนแบบปกติที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน การปฏิบัติตนกับเพื่อน	การปฏิบัติตนกับเพื่อนไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ และผลที่ได้เป็นอย่างไร 4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงประโยชน์ของการสอนแบบปกติเรื่องและผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม
		เพื่อให้นักเรียนสรุปผลการสอนแบบปกติเรื่อง การปฏิบัติตนกับเพื่อน	1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ 2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม 3. ผู้วิจัยกล่าวขอขอบคุณความร่วมมือของนักเรียนทุกคน และผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

หมายเหตุ การฝึกแต่ละครั้งใช้เวลา 1 ชั่วโมง

ครั้งที่ 1

เรื่อง ปฐมนิเทศ

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้วิจัยและนักเรียนในกลุ่มทดลอง
2. เพื่อให้นักเรียนทราบวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน และหน้าที่ของนักเรียนที่ต้องปฏิบัติ ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ
3. เพื่อให้นักเรียนทราบถึงระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง วัน เวลา จำนวน และสถานที่ที่ใช้ในการทดลอง

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. บัตรชื่อสำหรับนักเรียน คนละ 10 บัตร
2. ดินสอ จำนวน 10 แท่ง

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยสร้างความคุ้นเคย โดยผู้วิจัยแนะนำตนเองและให้นักเรียนแต่ละคนแนะนำตนเอง หลังจากนั้นให้นักเรียนทำกิจกรรมเพื่อให้รู้จักกันมากยิ่งขึ้นโดย

1.1 ผู้วิจัยให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก"

1.1.1 ผู้วิจัยแจกบัตรและดินสอให้นักเรียนทุกคน

1.1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนเขียนชื่อและนามสกุลของตนเองลงในบัตรที่มุมล่าง

ด้านขวามือทุกบัตร

- 1.1.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแลกบัตรของตนเองกับเพื่อนโดยไม่ซ้ำชื่อกัน และขณะที่แจกนั้นให้นักเรียนตั้งคำถามเพื่อนที่แลกด้วย 1 คำถาม คำถามจะเป็นอะไรก็ได้ที่เกี่ยวกับตัวเขา เช่น บ้าน ญาติพี่น้อง อาหารที่ชอบ กีฬา งานอดิเรก เป็นต้น แล้วจดคำตอบลงในบัตรของเขา คำถามที่ใช้ถามเพื่อนแต่ละคนจะต้องไม่ซ้ำกัน โดยให้เวลาแลกบัตรและตั้งคำถาม 3 นาที

1.1.4 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่แลกบัตรได้ครบ 10 ใบ แล้วให้กลับไปยังที่เดิมของตนพร้อมกับร้องว่า "ป๊อก" ส่วนนักเรียนที่แลกได้ไม่ครบ เมื่อหมดเวลาแล้วให้กลับไปนั่งที่เดิม แล้วร้องว่า "แป๊ก"

1.1.5 ผู้วิจัยให้นักเรียนที่ร้อง "ป๊อก" ออกมาแล้ววิธีการที่ทำให้แลกบัตรได้ครบภายในเวลาที่กำหนดให้ และอ่านข้อมูลของเพื่อนที่ได้ ส่วนผู้ที่ร้อง "แป๊ก" จะต้องแสดงอะไรก็ได้ที่เขานึก เช่น ร้องเพลง เล่าความรู้สึก ความคิดต่าง ๆ หรือประสบการณ์ของเขา เพื่อให้รู้จักซึ่งกันและกันมากขึ้น

1.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดที่ได้จากกิจกรรม

1.3 ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

2. ผู้วิจัยชี้แจงวัตถุประสงค์และขั้นตอนในการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน และหน้าที่ของนักเรียนที่จะต้องปฏิบัติ ตลอดจนประโยชน์ที่จะได้รับ

3. ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม แล้วบอกถึงวัน เวลา จำนวนครั้งและสถานที่ที่จะใช้ในการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และการซักถามข้อสงสัยต่าง ๆ ของนักเรียน
2. สังเกตจากการเข้าร่วมกิจกรรม "ป๊อกแป๊ก"
3. สังเกตจากการสรุปผลที่ได้จากกิจกรรม

ครั้งที่ 2

เรื่อง ความหมายและความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนทราบความหมายและความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

รูปภาพ จำนวน 2 ภาพ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยให้นักเรียนดูภาพโดยในภาพแรกเป็นรูปของวัยรุ่นกันเพื่อนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกันอย่างสนุกสนาน ส่วนในภาพที่ 2 เป็นรูปของวัยรุ่นนั่งหน้าเศร้าอยู่คนเดียว ผู้วิจัยให้นักเรียนเลือกว่าอยากเป็นวัยรุ่นในภาพใด เพราะอะไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบายความหมายและความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน

2.2 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม และเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิบัติตน

ที่เหมาะสมกับเพื่อน

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องความหมายและความสำคัญของเพื่อน รวมทั้งการปฏิบัติตนกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อเป็นพื้นฐานในการเรียนรู้เรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสมต่อไป

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น
3. สัมผัสจากการสรุป

ครั้งที่ 3

เรื่อง การกล่าวทักทายเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการกล่าวทักทายเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. แผ่นใส
2. เครื่องฉายภาพข้ามศีรษะ

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยถามนักเรียนแต่ละคนว่าในขณะที่นักเรียนพบเพื่อน นักเรียนทำอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบายเรื่องการกล่าวทักทายเพื่อนว่าเป็นสิ่งสำคัญ เพราะเป็นการติดต่อสัมพันธ์อย่างแรกกับบุคคลอื่น ทำให้เกิดความประทับใจกับผู้ถูกทักทาย ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยภาษาถ้อยคำและภาษาท่าทาง ในด้านภาษาถ้อยคำต้องใช้คำพูดให้เหมาะสม โดยทักทายในเรื่องทั่ว ๆ ไป โดยอาจจะทักทายสัก 2 - 3 ประโยค ขึ้นอยู่กับโอกาส ส่วนในด้านท่าทางนั้นแสดงออกด้วยการยิ้มแย้มแจ่มใส สบตาผู้สนทนา น้ำเสียงชัดเจนแสดงถึงความยินดีที่ได้พบเพื่อน พร้อมทั้งให้นักเรียนดูแผ่นใสประกอบการบรรยาย

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนยกตัวอย่างพฤติกรรมของตนเองว่า เมื่อนักเรียนพบเพื่อน นักเรียนได้ปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างไรบ้าง และเพื่อนมีพฤติกรรมต่อนักเรียนเช่นไร ผู้วิจัยและนักเรียนคนอื่นช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมดังกล่าว พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติม

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการกล่าวทักทายเพื่อน และผู้วิจัย
สรุปเพิ่มเติมเพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

ครั้งที่ 4

เรื่อง การรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด

วัตถุประสงค์ เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด ว่าจะทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและเพื่อนอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนแต่ละคนว่าสามารถรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูดได้อย่างไร และยกตัวอย่างสถานการณ์ให้นักเรียน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะวิธีที่ฟังปฏิบัติต่อเพื่อนในการฟังสิ่งที่เพื่อนพูด โดยมีการแสดงออกทางภาษากายคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสม

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการรับฟังสิ่งที่เพื่อนพูด และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

สถานการณ์

เมื่ออำนาจเพื่อนของนักเรียนคนหนึ่งมาปรึกษานักเรียนว่าเขามีปัญหาขัดแย้งกับสันติ ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท เนื่องจากอำนาจทำหนังสือของสันติหาย ทำให้สันติโกรธ พุดอย่างไรก็ไม่ยอมพูดด้วย นักเรียนจะอย่างไรขณะที่อำนาจเล่าปัญหาของเขาอยู่

ครั้งที่ 5

เรื่อง การแสดงความคิดเห็น

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็น

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยถามนักเรียนแต่ละคนว่า ในการสนทนาหรือการทำงานร่วมกับเพื่อนนั้น หากนักเรียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของบุคคลอื่นในกลุ่ม นักเรียนจะอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบาย ความสำคัญ ประโยชน์ และโอกาสในการแสดงความคิดเห็น ว่าเป็นการแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความเป็นตัวของตัวเองและมีความเชื่อมั่นในตนเองได้ อย่างหนึ่ง เมื่อนักเรียนไม่เห็นด้วยกับความคิดเห็นของเพื่อนก็ควรแสดงออกทั้งสีหน้า ท่าทาง น้ำเสียง และคำพูดให้สอดคล้องกัน โดยแสดงออกด้วยความจริงใจตามความคิดและความรู้สึก ของนักเรียน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการแสดงความคิดเห็น และผู้วิจัย สรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการซักถาม
3. สังเกตจากการสรุป

ครั้งที่ 6

เรื่อง การให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผลกับเพื่อนว่าจะทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและเพื่อนอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยถามนักเรียนแต่ละคนว่าสามารถให้ข้อเสนอแนะที่มีเหตุผลกับเพื่อนได้อย่างไร และยกตัวอย่างสถานการณ์ให้นักเรียนฟัง

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะวิธีที่พึงปฏิบัติต่อเพื่อนในการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล โดยมีการแสดงออกทางภาษาด้อยคำและภาษาท่าทางที่เหมาะสม

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการให้ข้อเสนอแนะอย่างมีเหตุผล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

สถานการณ์

เนื่องในวันขึ้นปีใหม่ อาจารย์ที่ปรึกษามอบหมายให้นักเรียนทุกคนในห้องช่วยกันจัดเตรียมการแสดง। ชุติให้นักเรียนร่วมกันประชุมวางแผนและเสนอความคิดเห็นในการจัดเตรียมการแสดงนี้ นักเรียนจะทำอย่างไร

ครั้งที่ 7

เรื่อง การกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อน
ประสบความสำเร็จ

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยตามความรู้สึกของนักเรียนแต่ละคนว่า เมื่อนักเรียนประสบความสำเร็จ
นักเรียนอยากให้เพื่อนปฏิบัติอย่างไรต่อนักเรียนแล้วผู้วิจัยกับนักเรียนช่วยกันสรุปความต้องการ
ทั้งหมดที่อยากให้เพื่อนปฏิบัติต่อตนเอง

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบายความสำคัญของการกล่าวคำชมเชย และโอกาสในการกล่าว
คำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ

2.2 ให้นักเรียนแต่ละคนยกตัวอย่างพฤติกรรมของตนเอง เมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จแล้ว นักเรียนได้ปฏิบัติตนอย่างไรต่อเพื่อนบ้าง และเพื่อนมีพฤติกรรมเช่นไรต่อนักเรียน ผู้วิจัยและนักเรียนคนอื่นช่วยกันอภิปรายถึงพฤติกรรมดังกล่าว

2.3 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะวิธีที่พึงปฏิบัติต่อเพื่อน
ในการกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ โดยมีการแสดงออกทางภาษาด้วยคำ และ
ภาษาท่าทางที่เหมาะสม

2.4 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการกล่าวคำชมเชยเมื่อเพื่อนประสบความสำเร็จ และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

ครั้งที่ 8

เรื่อง การให้กำลังใจกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับการให้กำลังใจเพื่อนว่าจะทำให้เกิดผลดีต่อตนเองและเพื่อนอย่างไร

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบายถึงวิธีที่นักเรียนพึงปฏิบัติต่อเพื่อนในการให้กำลังใจเพื่อน โดยยกตัวอย่างสถานการณ์ให้นักเรียน

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแสดงความคิดเห็น และเสนอแนะวิธีที่พึงปฏิบัติต่อเพื่อนในการให้กำลังใจเพื่อน โดยมีการแสดงออกทางภาษากาย คำ และภาษาท่าทางที่เหมาะสม

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการให้กำลังใจเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

สถานการณ์

โสภณเป็นเพื่อนร่วมชั้นของนักเรียน ซึ่งเป็นคนที่เรียนเก่งและตั้งใจเรียนมากเมื่อสอบปลายปีเสร็จแล้ว โสภณได้สอบชิงทุนการศึกษาของจังหวัด เขาหวังที่จะได้รับทุนนี้มาก ปรากฏว่าโสภณไม่ได้รับการคัดเลือกให้ได้รับทุน เขาเสียใจมาก เพื่อน ๆ จึงเข้าไปคุยด้วย

สมชาย : (โอบไหล่โสภณ) อย่าเสียใจเลย เตรียมตัวอ่านหนังสือใหม่นะ พวกเราจะเอาใจช่วย

สมศักดิ์ : (ยิ้มเล็กน้อย) เป็นธรรมดาของการสอบ ย่อมมีคนสอบได้และสอบไม่ได้

สมชาติ : (หัวเราะ, ตบหลังโสภณ) ก็เธออยากตั้งความหวังไว้มากนี่ พอพลาดก็เลยต้องเป็นอย่างนี้

ครั้งที่ 9

เรื่อง การแสดงความเห็นใจเพื่อน

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

1. วีดิทัศน์
2. เครื่องฉายวีดิทัศน์พร้อมทั้งโทรทัศน์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยสนทนากับนักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญและโอกาสในการแสดงความเห็นใจเพื่อน

2. ขั้นสอน

- 2.1 ผู้วิจัยยกตัวอย่างเกี่ยวกับการแสดงความเห็นใจเพื่อน โดยให้นักเรียนชมวีดิทัศน์

เรื่อง "วัยรุ่น วัยเรียน"

- 2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนร่วมกันแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับวีดิทัศน์ที่ได้ชม โดย

พิจารณาว่ามีการใช้ภาษาถ้อยคำ และภาษาท่าทางเหมาะสมหรือไม่ และมีผลอย่างไรในการปฏิบัติตนกับเพื่อน

- 2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการแสดงความเห็นใจเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สัมผัสจากการตั้งใจชมวิดิทัศน์
2. สัมผัสจากการแสดงความคิดเห็น และซักถามข้อสงสัย
3. สัมผัสจากการสรุป

ครั้งที่ 10

เรื่อง การปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล

วัตถุประสงค์

เพื่อให้นักเรียนได้เรียนรู้การปฏิบัติตนกับเพื่อนเกี่ยวกับการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์

เอกสารสถานการณ์

วิธีดำเนินการ

1. ขั้นนำ

ผู้วิจัยให้นักเรียนพิจารณาคำชักชวนต่อไปนี้ว่า เป็นคำชักชวนที่มีเหตุผลเพียงพอหรือไม่ที่จะให้ทำตาม

สถานการณ์

ก. สมศักดิ์ชวนว่า "วันนี้ขี้เกียจเรียนวะ ไปเที่ยวกันดีกว่า"

ข. สมพรชวนว่า "เฮ้ย เอาบุหรี่ยามาเผื่อ ไปสูบด้วยกันนะ"

2. ขั้นสอน

2.1 ผู้วิจัยอธิบายความสำคัญและหลักการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล โดยจะต้องแสดงออกให้สอดคล้องทั้งภาษากายและภาษาท่าทาง

2.2 ผู้วิจัยให้นักเรียนแต่ละคนลองกล่าวปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผลเหล่านั้น ผู้วิจัยและนักเรียนช่วยกันอภิปรายการกล่าวคำปฏิเสธของแต่ละคนว่าเป็นอย่างไร โดยพิจารณาทั้งภาษากายและภาษาท่าทาง พร้อมทั้งให้คำแนะนำเพิ่มเติม

2.3 ผู้วิจัยเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถามข้อสงสัย

3. ขั้นสรุป

ให้นักเรียนช่วยกันสรุปข้อคิดเห็นที่ได้ในเรื่องการปฏิเสธคำชักชวนที่ไม่มีเหตุผล และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม เพื่อนักเรียนจะได้นำไปปฏิบัติกับเพื่อนต่อไป

การประเมินผล

1. สังเกตจากการตั้งใจฟัง และซักถามข้อสงสัย
2. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
3. สังเกตจากการสรุป

ครั้งที่ 11

เรื่อง การปฏิบัติตนกับเพื่อน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้นักเรียนสามารถบอกถึงการปฏิบัติตนกับเพื่อน ภายหลังได้รับการสอนแบบปกติ
2. เพื่อให้นักเรียนรู้ถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมกับเพื่อน
3. เพื่อให้นักเรียนบอกถึงประโยชน์จากการสอนแบบปกติที่มีต่อการปฏิบัติตนกับเพื่อน

และการนำไปใช้ในชีวิตประจำวัน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกถึงการปฏิบัติตนกับเพื่อนที่ได้รับจากการสอนแบบปกติว่ามีอะไรบ้าง
2. ผู้วิจัยให้นักเรียนบอกถึงผลที่ได้รับจากการปฏิบัติตนที่เหมาะสมกับเพื่อน
3. ผู้วิจัยซักถามนักเรียนว่าได้นำสิ่งที่เรียนรู้จากการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน ไปใช้ในชีวิตประจำวันหรือไม่ และผลที่ได้เป็นอย่างไร
4. ผู้วิจัยให้นักเรียนช่วยกันสรุปถึงประโยชน์ของการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน และผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม

การประเมินผล

1. สังเกตจากการแสดงความคิดเห็น
2. สังเกตจากการสรุป

ครั้งที่ 12

เรื่อง ปังฉิมนิเทศ

วัตถุประสงค์

•

เพื่อให้นักเรียนสรุปผลของการสอนแบบปกติเรื่องการปฏิบัติตนกับเพื่อน

เวลาที่ใช้ 1 ชั่วโมง

อุปกรณ์ -

วิธีดำเนินการ

1. ผู้วิจัยให้นักเรียนสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนอย่างเหมาะสม หลังจากได้รับการสอนแบบปกติ
2. ผู้วิจัยสรุปเพิ่มเติม และเปิดโอกาสให้นักเรียนซักถาม
3. ผู้วิจัยกล่าวขอบใจในความร่วมมือของนักเรียนทุกคน และผู้วิจัยกล่าวปิดการทดลอง

การประเมินผล

1. สังเกตจากการสรุปเกี่ยวกับการปฏิบัติตนกับเพื่อนในด้านต่าง ๆ
2. สังเกตจากการซักถามข้อสงสัย

ภาคผนวก ก

1. คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการฝึก
การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล
2. คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังการสอน
แบบปกติ

ตาราง 5 คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มทดลอง ก่อนและหลังการฝึก
การวิเคราะห์การติดต่อสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

คนที่	คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อน	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	23	44
2	20	44
3	24	40
4	22	40
5	26	35
6	25	34
7	25	44
8	27	45
9	28	40
10	26	39

ตาราง 6 คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อนของนักเรียนกลุ่มควบคุม ก่อนและหลัง
การสอนแบบปกติ

คนที่	คะแนนการปฏิบัติตนกับเพื่อน	
	ก่อนการทดลอง	หลังการทดลอง
1	21	38
2	27	42
3	30	46
4	27	33
5	20	36
6	26	36
7	24	29
8	26	38
9	25	32
10	23	36

ประวัติย่อของผู้วิจัย

ชื่อ นางสาวเปรมปรี	ชื่อสกุล พงษ์ประสิทธิ์
วัน เดือน ปีเกิด	27 มกราคม 2508
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
สถานที่อยู่ปัจจุบัน	1875/47 จรัสสินทวงศ์ 69 ต.บางพลัด อ.บางกอกน้อย กรุงเทพฯ ฯ 10700 โทร. 4335876
ตำแหน่งหน้าที่การงานปัจจุบัน	อาจารย์ I ระดับ 4
สถานที่ทำงาน	สำนักงานสามัญศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี
ประวัติการศึกษา	
พุทธศักราช 2527	เตรียมอุดมศึกษา (แผนกวิทยาศาสตร์) จากโรงเรียนสตรีประเทืองวิทย์ กรุงเทพมหานคร
พุทธศักราช 2532	กศ.บ. (เกียรตินิยมอันดับ 2) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ บางแสน
พุทธศักราช 2537	กศ.ม. (จิตวิทยาการแนะแนว) จากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร